1	2	3	4	5	6	7	8
24v	Dorota Kazdová Kateřina dcera	souseda čp.43	vdova	60 18			
	Václav Hnát Dorota manželka Dorota děvka	soused čp.42	řezník	28 27 19			
	Anna Chocenská Dorota dcera její Jan tovaryš Lidmila děvka Martin čeledín Matěj Hříbek	souseda čp.41	řeznice řezník	60 20 22 14 19 16			
	Ondřej Vodička Alžběta manželka Kateřina děvka Severin tovaryš	soused čp.40	tkadlec	22 18 15 26			
	Slepičkův dům: Jan Kazda Alžběta manželka Mandalena tchýně	čp.39 podruh		 26 22 b40			
	Michala Štěpaře dům: Matěj pekař Mariana manželka Kateřina Lidmila	čp.38 podruh podruhyně podruhyně		 28 26 20 30			
	Jiřík Štásek Zuzana manželka Jan syn Samuel syn Dorota dcera Anna dcera Kateřina dcera	soused čp.37		47 45 19 10 16 15 13			
	Jan Svatoň Lidmila manželka Jan Dorota manželka jeho	soused čp.35 podruh	kožešník	35 24 40 49			
	Jan Víšek ml. Kateřina manželka	soused čp.33		27 28			
	Dorota Sejkorka Václav syn její Kateřina dcera Michal Bohdanecký Dorota manželka	souseda čp.32 podruh	vdova	36 15 15 40 30			

1	2	3	4	5	6	7	8
25	Šimon Šalanda	soused	pekař	50			
	Alžběta manželka	čp.36		25			
	Dorota dcera			13			
	Petr čeledín			23			
	Kateřina děvečka			20			
	Alžběta děvečka			18			
	Na bráně:Hradecké:	čp.15					
	Martin		provazník	22			
	Anna manželka			20			
	Jiřík učedník			12			
	Markéta děvečka			15			
	Jiřík Malina	soused	tkadlec	45			
	Sibilla manželka	čp.31		39			
	Jan tovaryš			30			
	Dorota děvečka			14			
	Jan učedník			12			
	Vítt Příhoda	soused	t kadlec	50			
	Dorota manželka	čp.26		39			
	Jan syn jeho			20			
	Kašpar syn			13			
	Václav syn			11			
	Kateřina dcera			16			
	Anna Skřivanka	souseda		40			
	Jarolím	podruh		39			
	Dorota manželka	čp.25		28			
	Mandalena podruhyně			35			
	Anna Hrubšava	podruhyně		38			
	Petr Hlína	soused		26			
	Dorota manželka	čp.22/23		23			
	Jakub	podruh		38			
	Mandalena manželka			29			
25v	Vavřinec	podruh		30			
	Salomena manželka			20			
	Vít Jelínek	soused	tkadlec	40			
	Dorota manželka	čp.20		35			
	Mikuláš syn její			14			
	Václav syn			12			
	Jan Bendák	soused	krejčí	40			
	Anna manželka	čp.19		35			
	Jan syn			11			
	Havel učedník			14			
	Václav Procházka	ssdused	tkadlec	30			
	Dorota manželka	čp.18		20			

1	2	3	4	5	6	7	8
	Kryštof Weys	soused	provazník	45			
	Kateřina manželka	čp.16		30			
	Dorota dcera			14			
	Andreas tovaryš			23			
	Lukáš tovaryš			22			
	Melichar tovaryš			20			
	Kuntz učedník			15			
	Kryštof pachole			13			
	Anna sestra provaz			23			
	Na bráně hradecké:	čp.15					
	Petr zámečník			40			
	Dorota manželka			26			
	Kateřina Třebověticka			30			
	Lidmila dcera			15			
	Jan Doubal	soused	řezník	24			
	Lidmilla manželka	čp.17		21			
	Eva děvka			13			
	Jakub Víšek	soused	řezník	30			
	Anna manželka	čp.12		20			
	Dorota děvečka			14			
	Jan Příbramský	soused	řezník	39			
	Markéta manželka	čp.11		36			
	Samuel syn			9			
	Jiřík Turek	podruh	provazník	19			
	Marie manželka			15			
	Kateřina přátelská			12			
26	Jan Svoboda	soused	švec	29			
	Mandalena manželka	čp.10		27			
	Dorota děvečka			11			
	Anna děvečka			18			
	Alžběta	podruhyně		35			
	Dorota	podruhyně		30			
	Václav Máslo	soused	švec	35			
	Kateřina manželka	čp.9		30			
	Václav syn			14			
	Jan syn			10			
	Mandaléna Horáčková	podruhyně		30			
	Jiřík Kavka	soused	švec	60			
	Lidmila manželka	čp.8		26			
	Jiřík syn			8			
	Kovárna obecní:						
	Pavel Doubal	nájemník	kovář	2-3			
	Kateřina manželka			19			
	Václav učedník			15			
	Alžběta děvečka			12			

1	2	3	4	5	6	7	8
	Špitál	čp.126					
	Jan Svěžnička		chudý	30			
	Alžběta manželka			22			
	Dorota chromá			40			
	Dorota nevidomá			39			
	Mlejn obecní:	čp.146					
	Jan Pokorný	nájemník	mlynář	30			
	Dorota manželka			30			
	Jiřík tovaryš			16			
	Mariana děvečka			18			
	Na Jmc.haltýřích:	čp.149					
	Michal Štěpař		haltýřník	50			
	Anna manželka			30			
	Marie dcera			11			
	Petr syn			19			
	Dorota děvečka			18			

1. folio
2. sousedé obyvatelé jeho jméno
3. sousedé-obyvatelé
4. jakého zaměstnání
5. stáří
6. katoličtí
7. nekatoličtí-naděje získání
8. žádné naděje

Rubr.6,jest označena u každého jednotlivce "1" tudíž všichni v seznamu uvedeni občaná jsou vyznání katolického.
Rubr.7 a 8 jest prázna-neoznačena.

Summarium v témž městys.Bohdanči osob všech jak malých tak hrubých se nachází:.....463

V témž městečku jest pivovar,v němž si sousedé k svému užitku piva vaří.

V témž městys.Bohdanči jest fara a kostel založení Narození Blahoslavené Panny Marie /Pozn:Zřejmý omyl má býti Maří Magdaleny/ kdež službami Božími přisluhuje velebný kněz Silverius Mazurkowicz Polák,však český dobře mluví,řádu menších bratří conventualských sv.Františka a sám v městě Přelouči byttně zůstává,z čehož desátku jak platu peněžitého tak také obilného nyní každoročně dosahuje:

Důchod zádušní-peněz v hotovosti.....0
na dlužích.....734 kopy 28 gr 6 den
Krav zádušních na nájmě mezi lidmi...58

Ittem víceji jest kostel filiální založení sv.Jiří nad městečkem, kdež se těla mrtvých pochovávají,

Důchod zádušní-peněz v hotovosti.....0
na dlužích.....560 kop 52 gr 3 den
krav zádušních na nájmě mají.....10

Jehož jest datum na zámku JM cís.Pardubickém 23.Maii Anno 1651.[89]

Sněm roku 1652-53 se usnesl o sečtení obyvatelstva za účelem

b e r n í m.Hlavní komise,roku 1652 zřízená,měla provésti takový soupis obyvatelstva,aby bylo docíleno sebrání požadované sumy berní.Při tom stanoveno:"Každý na gruntu se nacházející hospodář, který ohněm neb jinak není zahuben a může roboty povinné s potahemvykonávati,budiž počítán za jednoho,skutečně osedlého poddaného.Chalupníci,kteří mohou část svých rolí oseti,budiž počítáni čtyři za jednoho osedlého".
Zahradníků,kteří nějaké vyživení z dobytka mají,buďtež počítáno osm za jednoho osedlého.Ti pak,kteří mimo chalupy ničeho nemají, nýbrž jako nádenici živí se prací rukou svých,nebuďtež vůbec počítáni,nýbrž vypuštěni a k placení daní nemají býti poznamenáni.

K vykonávání prací hlavní komise ustanoveno několik komisí podřadných,zvaných "visitačních",nejprve byly tři,v roce 1654 čtyři.Komise se řídila podle předepsaných pravidel.
Tak byla upravena t.zv. "berní rolla" v Čechách.V berní rolli pro kraj chrudimský byly vyplněny tyto odstavce: Jméno obcí a hospodářů, výměra rolí, pojmenování obchodu a živnosti,počet potahů a chovného dobytka.
Berní rolle bohdanečská zní takto:
čítá pozemků 959 strychů 2 věrtele.

Berní rolla pro panství pardubická a okolí končí takto:Tento výpis jest vydán s povolení Jich milosti,respective rady a komorníka a z nařízení nejvyšších pánů berníků v království Českém. Actum při cís.kr.berničním úřadě na hradě pražském 9.Juni 1662. Voldřich Karel Podlibštejnský,vrchní registrátot. 90/
Stará církev podobojí užívala v chrámu od XVI stol k církevnímu obřadu "pokřestění" cínovou křtitelnici s nápisem:"Leta Panie 1527.za knieze Ondrzeje fararze bohdaneczkeho a starssiho Petra Berana tato nadobka gest udielana na ni gest uczinila pomoc Marie dczera a Przibik Mach".

Za panování Ferdinanda III. rozložilo se nad českým národem příšerné temno.Lid na vesnicích žil úplně v temnotě.Nucen byl k hrozným robotám své vrchnosti,žil v úplném nevolnictví.Nad ním vládla německá vrchnost - a včechno úřadování bylo německé.Touha po přirozeném lidském právu zvána byla rebelií!

A zatím ve Vídni střídali se panovníci,kteří o náš lid se vůbec nestarali.Jen daně od vrchností žádali a vrchnost daně krutým způsobem vynáhaly.

Syn císaře Ferdinanda III.,korunovaný král český Frdinand IV. zemřel roku 1654 a sám císař Ferdinand III,roku 1657, a téhož roku na trůn po svém otci nastoupil ve zcela 18 let

L e o p o l d I.

Den korunovace Leopoldova 28.srpna 1658 byl v Pardubicích hlučně oslaven.Zámecký hejtman Jan Hock ze Šwarcpachu a z Černého Dubu shromaždil úředníci a sousedé ze všech okolních měst a městeček do Pardubic ke zvláštní slavnosti,která byla "zvony oslavená" , nechybělo ani přidání truňku vína a piva pro budoucí památku a uctění.

Na jaře r.1680 odebral se císařský dvůr z Vídně do Prahy,obávaje se moru,kde lidé počali mříti.Ale i Praha byla ohrožena morem, proto dne 2.května vyjelo z Prahy 30 kočárů,ale ostatní výprava zdržela se pro selské povstání ve východních Čechách.Teprve dne 20.května ubíral se do Brandýsa mohutný proud císařského dvora. Časně zrána vyjelo nejprvě přes sto nákladních vozů a kočárů,tažených šesti,sedmi i osmi koni.O 11.hodině přejelo most kamenný osmdesát jezdeckých koní;v 5 hod.odpol.vyjížděl z hradu sám císař. Před ním vyhrávali dva trubači,za těmito pak jelo dvanáct šestipřežních vozů a v nich hojně kavalírů a ministrů.Potom 6 krásných hnědek táhlo lovecký vůz císařský,dole úzký a nahoře širší,z venčí zelený a silně pozlacený s benátskými tabulemi.Seděl v něm císař v hnědém,zlatem vyšívaném obleku s černým a bílým perem na klobouku;na druhé straně císařovna v černém obleku.Za císařskými manžely jela pážata v hnědých kabátcích,pak opět dva trubači,osmdesát tělesných strážníků,osm kočárů s dvorními dámami a služebnictvem. Poněvadž morová rána počala řádit i v Brandýse,uchýlil se císař s celou svoji suitou dne 3.června do Pardubic,když vjížděli večer dne 6.června do města,oslaven byl příchod jejich pardubickým sousedstvem poctou velikou.

Vedle prací státnických zaměstnával se císař v Pardubicích hojnými pobožnostmi.Uslyšev o slavném obraze sv.Salvatora v Chrudimě ohlásil dne 17.června po svém zpovědníku P.Filipu Müllerovi do Chrudimě svou pouť.

Dne 28.června r.1680 vyšel na zámku pardubickém císařský mandát který byl bez prodlení po celém království českém prohlášen,přinášeje úlevu lidu poddanému.

Způsobil úplný obrat v dosavadním stavu lidu poddaného v poměru k vrchnostem,neboť omezoval robotu na polovici míry dosavadní.Sedláci mohli tří dnů v týdnu použíti k obdělávání vlastních pozemků; daní pak jim nesmělo býti libovolně více ukládáno,než co snesením eněmu zemského bylo ustanoveno.Konečným článkem byli sedláci zbaveni jedné z nejobtížnějších povinností dosavadních,že nemusili potraviny,nápoje a jinaké potřeby své více odebírati od vrchnosti, čehož byli zejména úředníci panští zneužívali k svému obohacení. Avšak již v krátké době byl mandát Leopoldův od vrchností a jejich úředníků nesvědomitě obcházen,postupně byla ukládána poddaným zase všecka dřívější břemena robotní,a tak se vše vrátilo do svých dřívějších kolejí.

Poněvadž mor ukazoval se ve zdejším okolí donutil císařský dvůr k odjezdu z Pardubic,což stalo se v prvých dnech července. PRůběh nemoci byl velmi rychlý.Horečkou nastala,naskakovaly hlízy neboli boule,tělo zčervenalo a ve třech dnech,neb někdy i za den nastala smrt. V Bohdanči morové ráně podlehli:Již 4. července zemřel Jan Pábiček,po něm následovali:Anna Brozanová, Václav Oliva, Jan Samuel /rycht/, Václav Šimon,Alžběta Šimonová, Anna Tykvanová, Alžběta Šimonová, Daniel Halda, Lukáš Pábiček, Ludmila Náhliková, Judita Haldová, Pavel Starý, Vojtěch Oliva,
V srpnu r.1860: Felix Holub, Václav Záleský, Dorota Haldová, Jiří Machaň, Alžběta Pabíčková, Jiří Tykvan, Kateřina Tykvanová, Šimon Náhlík, Jakub Halda, Jiří Náhlík, Alžběta....., Václav Tykvan, Marina Kolářová; František Walter, Jan Walter, Marie Kolářová, Šimon Vovarský, Anna Srnová, Alžběta Charvátová, Marina Patočková, Magdalena Stará, Magdalena Pivovarničková. Jan Holický, Dorota Ježková, Jan Chorynský, Marie Malá, Rozina Kolárčina, Jiří Rovenský, Dorota Procházková, Václav Patočka, Matěj Cikán, Kateřina Waltrová, Kateř. Pivovarničková, Petr Srna, Alžběta Vaníčková, Alžběta Pivovarničková, Alžběta Koutníková, Lidmila Kozlová, Jakub Nemanický,Dorota Staubová, Magd.Naypaurova, Anna Moravcová, Alžběta Rovenská, Regina Lachnetová, Dorota Rovenská, Vít Tonar, Jan Šafář, Magd.Bydžovská, Magd.Šmechnovská, Marie Patočková, Jan Patočka,Maryna Skalová, Matěj Svoboda, Jan Zámečník, Anna Charvátová, Kateřina Štěrbová, Martin Vrtman, Václav Hnát-žid.
V měs.září 1860:Kateř.Procházková, Jan Holický, Marie Kafková, Frant.Rovenský, Jiří Příhoda, Mikoláš Zeman, Mariane Komárková, Anna Vodačka, Maryna Novotná, Anna Promovánská, Václav Příhoda,

Dorota Pivovarníčkova, Jan Rovenský, Václav Bohatý, Fric Huškachlin, Anna Novotná, Daniel Stašek-hrobař, Frant.Vrtman, Matěj Pivovarníček, Matěj Šalanda, Magdaléna Máslo, Alžběta Všetečková, Dorota Šafářka, Lidmila Kozlová, Lidmila Zelnikova, Kateřina Stará, Jiří Bydžovský, Anna Chudobová, Alžběta Moravcová, Rozina Kozlová, Eva Patočková, Dorota Krátká, Václav Fialka, Dorota Stará, Marryna Olivivá,Rafael Charvát, Rozinka Štěpařova, Magdalena Chudobova, Václav Bydžovský, Kateřina Zámečníkova, Kateř.Nemanicka, Jan Rajský, Matěj Šlechta, Maryna Koželuhova,
Václav Malý, Kateř.Náhliková, Eva Košťálová, Alžběta Čermakova, Jan Všetečka, Matěj Slavík, Václav Karbaník, Magdal.Kahánková, Anna Vrtmanova, Maryna Wailova, Voršila Hubačka, Kačenka Pelikánova,Anna Komárkova, Jan Malý, Václav z pastoušky, Kateřina Kozlová, Dorota Kozlová, Jan Felix /na vobícce/, Jiří Kazda, Kateřina Sezemská, Jan Barvíř, Jan Slavík, Dorota Sezemská, Jiří Svoboda, Jiří Máslo, Jan Křičenský, Jan Charvát, Jan Kafka, Dorota Stará, Ludmila z pastoušky, Jan Skoták, Jan Svoboda, Melichar Malina, Jan Rajský, Dorota Rajská, Dorota Malá, dítě Jakuba Staňka.
V měsíci říjnu 1680:Dorota Štiaska, Jan Sezemský, Barbora Svečerova, Dorota Kalašova, Anna Koželuhova, Matěj Zeman-Mašek, Dorota Novotná, Václav Raryš, Anna Kalinová, Anička vnučka Plžižina, Frant.Kazda, Kateřina Charvátová, Dorota Beranka, Ludmila Švejkra,Maryna Sezemská, Jakub Svoboda, Marek Svoboda, František Truhlář, Anna Rajská,Kateřina Všetečková, František Máslo, děvčátko Nádvorníkovo, Magdalena Srnová, Maryna Markova,Anna Kašl, Jan Máslo, Ludmila Malá, Maryna Ryšavá, děvčátko Skřivanovo, Kateřina Holická, František Kazda, Anna Kalinova, dítě Nádvorníkovo, Jiří Králíček,
V listopadu 1680: Máněnka Snížková, Maryna Rališova, Jiří Skřivan, Vít Skřivan, Samuel Varyš, dítě Tomáškovo, Ludmila Rabinka, Maři Magdal ? ,Jiří Charvát, Adam Nový-žid, Anna Rohanová, Václ Havíř-Blatník, Salomena Hamzálková, Kateřina Nožesálková, dítě Nádvorníkovo-Černá, Pavel Hlásný rychtář Živanice,Jan Kaluš,dítě Nádvorníkovo-Černá, děvčátko Anny Sýkorové z Přelovic, Jakub Drobílek,Maryna Ravyšerová Přelovice, Jan Rabin, Anna Veverka, dítě Kat.Hamzálkové, Anny Vycpálková, Mikuláš Oliva,
Prosinec 1680:Pavel Kosina Neratov, Jan Hrobař Opočinek, dítě V. Kučery Bohdaneč, Jan Hlásný Živanice, Matěj Rabin Bohdaneč, Matěj Heřman, Jan Javůrek.
Zemřelí byly pochováni u sv.Jiří "Na Poušti". 91/
Po celou dobu řádění moru byl pálen jalovec ve všech čtyřech ulicích a na náměstí,jako desinfekční prostředek.

Bohdanečtí prosili nového vladaře císaře Leopolda o konfirmaci dřívějších jejich privilegií,které císař potvrdil dne 9.února 1685 ve Vídni v následujícím znění:

My Leopold z boží milosti volený římský císař,po všecky časy rozmnožitel říše,uherský, český, dalmatský, chorvatský a slovanský král,arcikníže rakouské,markrabě moravské,burgundské,lucemburské, slezské,korutanské,kranské a würtemberské,kníže lužický,markrabě a hrabě tyrolský,rtc.
Oznamujem tímto listem našim všem vůbec,že jsme od opatrných purkmistra a konšelův i na místě vší obce městys.našeho Bohdanče,k

panství a zámku našemu přináležejícího,věrných milých,ve vší poníženosti prošeni,abychom jim všechny a všelijaké listy,majestáty, privilegie,svobody,obdarování a milosti,kteréž sobě od předešlých vrchností jich a držitelův dotčeného panství a zámku pardubského nadané a od slavných pamětí předkův našich císařův římských a králův českých,též Jeho Milosti císaře Ferdinanda,toho jména třetího, pana otce našeho nejmilostivějšího svaté paměti potvrzené mají, milostivě schváliti,jako i pečeti jich městskou a erb,jehož jsou od starodávna a vždycky v potřebách obecních a jiných užívali, a až posavad užívají,obnoviti a potvrditi,a to vše do tohoto listu našeho pojíti a vtěliti ráčili.

Kteréžto všechny nadepsané listy,majestáty,svobody a obdarování z originálův jich bedlivě prohlídnouti davše,s dobrým rozmyslem naším jistým vědomím a radou věrných našich milých mocí královskou v Čechách,již jmenované privilegia a majestáty,obdarování,svobody, milosti,vejsady a práva jsme tolikéž schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili,a tímto listem a majestátem naším císařským a královským příkladem svrchup jmenovaných slavných předkův našich vědomě ve všech jejich znění,položení,punctich,clausulích a articulich,milostivě schvalovati,obnovovati a mocně potvrzovati,ano i nad to jim Bohdanečským,věrným naším milým a budoucích jich,pečeť městskou a erb,jehož jsou vždycky předešle od starodávna užívali,k věčnému takového,ve všech slušných obecních i jiných potřebách užívání,a aby potom voskem červeným pečetiti mohli,milostivě povoliti,i také znovu zase potvrditi jsme ráčili:

Totiž štít s polem uprostřed zhůry až dolů na dvě rozděleným,jehož to pravá strana celá černá s červeným nebo rubínovým okrajkem, a uprostřed téhož půl pole černého,žebřík zlatý s šesti šprisly od spodu širšími a nahoru užšími též zlatými,k levé straně obráceně stojící: strana pak levá téhož štítu s červeným okrajem celá na způsob kamenův neb čtverhraných vrcábův,čtyrma řady červeně a bíle promíchaná,po pravé straně k štítu černými,a po vrchu červenými,a po levé straně k štítu červenými neb rubínovými,a po vrchu černými točenicemi neb famfernochy,nad kterýmžto štítem uprostřed anjel od pasu až nahoru poloviční se dvěma křídly,z podpaží vycházejícími,pravým celým černým.a levým červeným,v bílém rouchu,skrz červenými,neb rubínovými růžičkami pokropeném,s zlatou obrubkou,konec rukávův okolo dlaní s pintou rozínovou,okolo krku až k opasku se táhnoucí,u téhož pak opasku křížem k bedrám přepásanou,neb přeloženou,a uprostřed přepasku zlatou zaponu vsazenou mající,a oběma rukami vzhůru nad sebe vyzdviženýma,korunu královskou zlatou v rukou držící,v kteréžto koruně na svrch sedí vorel černý poloviční jednohlavý bez ocasu,a noh,s křídly dohromady složenými,na hlavě korunku zlatou mající, s otevřenými ústy,a zlatými pysky,červeným vyplazeným jazykem,a jedním okem,též zlatým k pravé straně patřící,tak jakž týž erb a klenot uprostřed toho našeho císařského a královského listu kunstem malířským vlastními barvami vynešený a vymalovaný jest,

A jakož jsou vejš řečení purkmistr a konšelé i na místě celé obce Bohdanečské,i toho poddaně vyhledávali,abychom z milosti naší královské jim to,aby oni po lidech zle zachovalých nápad užívati a k obecnímu dobrému obraceti mohli,udělili,a propůjčiti ráčili.

K jejichžto ponížené prosbě milostivě nakloněni jsouce,k tomu

jsme na ten způsob povoliti ráčili,aby jim Bohdanečským toliko po těch zle zachovalých lidech,kteříž by mulotu neboližto pokutou peněžitou a ne poena sanguinis neb pokutou hrdelní vytrestáni býti měli,avšak aby odtud pokaždé jednu polovici takového nápadu k záduší, a druhou k ruce obce jich applicirovati,a obraceti,a do počtův zádušních a obecních uváděti povinni byli,na deset let pořád zběhlých propuštěn,a v rukách zanechán,po vyjíti pak již řečených desiti let pořád zběhlých,zase vše při předešlém způsobu pozůstaveno bylo.

Chtíce tomu konečně,a to ustanovujíce,aby se nad jmenovaná v pořádku výslovně vepsaná privilegia,majestáty,svobody,obdarování, milosti a práva na samé toliko obyvatele,a sousedy,téhož našeho městýs.Bohdanče samospasitelného katolického římského náboženství vztahovali,oni však žádného měšťenína neb měštěnínku ani sice kohokoliv jiného,jenž by téhož samospasitedlného náboženství katolického nebyl,nyní neb potom mezi sebou tu v obci Bohdanečské netrpěli,a jim tu bytu nepřáli,v tom pak ve všem od jednoho každého člověka jmíni,držáni a neporušitedlně zachováni byli,bez naší a dědicův našich též budoucích králův českých i jiných všech lidí překážky a odpornosti všelijaké.

Pročež přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyř stavův dědičného království našeho českého,obzvláště pak presidentu,vicepresidentu a raddám zřízené komory naší v týmž království českém,tolikéž i hejtmanům,purkrabím a oficírům oznámeného panství našeho pardubského,nynějším i budoucím,věrným naším milým,abyšte nadepsané purkmistra a konšely i všechnu obec téhož často opáčeného městys.Bohdanče,nynější i budoucí,při tomto milostivém schválení,obnovení,potvrzení a nadání našem bez všelijakých zmatkův a odporností,nyní i v budoucích věčných časech měli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádných jim v tom překážek nečiníce,aniž komu činiti nedopouštějíce pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské,též dědicův našich a budoucích králův českých.

Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázati a v něm se rukou vlastní podepsati ráčili. Dán v městě našem Vídni devátého dne měsíce února,leta Páně šestnáctistého osmdesátého pátého a království našich římského dvacátého sedmého,uherského třicátého a českého dvacátého devátého

Leopold
K.FF.hrabě Vratislav.

Ad mandatum sacrae caes.regiaeque majestatis propria.
Jan František hrabě z Vrtby. 92/
Samoel Müller.

Vymalován a popsán znak.Orig.vyhotoven česky,na velikém pergaménu,krásným písmem provedený.Je vázaný v červených plyšových deskách,vložený v plechové skřínce.Visutá pečeť císařská je umístěna v dřevěné krabičce,visící na zlaté šňůře.

Znak městečka Bohdanče.

V okolí Jičína,Hořic a Hradce Králové velmi rozšířen byl štít polovičný,jehož jedna polovice pravá neb levá byla šachovnicí. Všichni téhož erbu nazývali se B o ř k y ,ale psali se po rozličných sídlech.Skoro všichni měli klenot pannu neb její hlavu. Nejvíce vynikli Bořkové neb Pardubičtí z Miletínka.

D i v i š /1437/ a V a n ě k /1433-1440/ drželi se prvotního erbu u S o b ě s l a v a /1459-1463/ nacházíme jej rozhojněný.Štít

byl křížem na příč rozdělen,v polích střídal se starý štít s orlici,vedle níž jest žebřík,nad štítem byly dvě helmy a na nich hlavy lidské mezi křídly.Zdá se,že Soběslav si erb ten vysloužil někde v cizině a snad r.1456,když obdržel od císaře červeným voskem pečetiti.Orlice pochází bezpochyby od pp.z Janovic a žebřík od pp.z Choustníka.
Město Bohdaneč podrželo po nich erb,totíž štít polovičný a červenou a bílou šachovnici v levém a zlatým žebříkem v pravém poli černém /tuším modrém/. Podobný erb /pravé pole modré,levé s červenpu a žlutou šachovnici/ vymalován jest v Soboteckém kancionálu. / Obraz erbu Hrady X tab.pečetí Hrady V tab 2, č.2,9/.

Z C h o u s t n í k a páni měli ve štítě žebřík. V Grunenberkově erbovníku je stříbrný na modrém,v Roudnickém rukopise zlatý na černém,hádáme,že byl zlatý na modrém,jak našel Kolář ve Vídeňském rukopise č.9337.
Podle staré pověsti obdrželi týž erb předkové jich P o d ě b r a d š t í pro své hrdinství u Milána /1158/. Téhož erbu byl leta 1223 Sezema z Kostomlat. Bobeš /1352 atd/ a Heřman /1395/ měli též žebřík s horními konci zahnutými nad helmem.

Zlatý žebřík ve znaku pánů z C h o u s t n í k a .
Když král Vladislav se vypravil r.1158 na pomoc německému císaři Bedřichu Rudovousovi proti městu Milánu do Italie,účastnilo se výpravy mnoho statečných rytířů českých.Čechové se vyznamenaki odvážným přechodem přes rozvodněnou řeku Addu a přispěli tak k rychlejšímu mostu přes rozvodněnou řeku.Před pevným a pyšným městem Milánem dlouho tábořilo císařské i české vojsko,Hradby byly vysoké a dobře stavěné,takže milánští odolávali snadno každému útoku. V českém táboře byl odvážný Jetřich z Choustníka,který jednoho dne se smluvil s jinými odvážnými a statečnými druhy, že se pokusí vylézti pomocí žebříku na městské hradby.Podařilo se mu nalézti méně střežené místo,kde si přichystali žebříky a začernivše siobličeje přiblížili se obratně za soumraku k hradbám a než se překvapení strážci na hradbách vzpamatovali,byli odvážlivci na hradbách. První byl nahoře Jetřich z Choustníka,za nim vyskakovali ostatní začerněnci.Stráže zděšeně prchali,neboť mysleli,že se s obléhajícími spojili čerti. Jetřich se svou četou spěchal do města a zmocnil se veliké kořisti.Podařilo se jim otevříti městskou bránu a s kořistí uniknouti až do českého tábora.
Jetřich byl za svůj statečný čin pasován králem Vladislavem na rytíře a obdržel do znaku zlatý žebřík na modrém poli.Vladislav zabil pak v souboji samotného vůdce milánských při pokusu o výpad z města.Ujednal příměří mezi městem a císařem;císař jej odměnil královskou korunou.Čechové se pak vrátili s velikou slávou zpět do vlasti. 91/

Obnovený útok Turků na dědičné země habsburské,pociťovali též Bohdanečtí z častých návštěv a pobytu různých vojsk táhnoucích proti Turkům. O těchto událostech nejlépe nám prozradí počty obecní tak:

v roce uvádějí:1676- Leitnantovi od reg. Labordovského,který zde

ložíroval na cestě do král.Uherského..... 4 kppy 46 gr 2 d.
r.1680:Mušketýrům,když odsud preč do Uher odmašírovati měli v městě Pardubicích na snídani jim koupenou vydáno... 19 gr 5 d
za 10 strichů 1 věrtele ovsa dle dosvědčení od JM pana hejtmana prošlého pro lid říšský,proti nejúhlavnějšímu nepříteli Turku,po křesťanské krvi žíznícímu,do Uher maršírujícímu dáno 11 kop 25 gr
Za jednoho vola pro týž lid říšský koupeného a do téhož komissu na živě odvedeného vydáno..... 12 kop 39 gr.
Jednomu dragounu od reg.slavného Holštejnského,zde kvartýrujícího za 3 dni za stravu dáno..... 15 gr 3 d
Za ložírující vojenský lid mašírující do Uher,na nájmu v mlýně Černském poraženo v sumě.....5 kop 6 den.
Suma vydání na soldáty.....32 kop 14 gr 4 den.
r.1686:Útraty všelijaké na p.oficíry vojenské a soldaty 13 k 59 gr
Jiného vydání na týž lid vojenský.....18 kop 38 gr 4 den.
r.1687-1687:Suma nákladů na p.oficíry vojenské a soldaty nově zverbované-.....27 kop 4 gr 5 den. 94/

Od r.1701-1714 trvala válka o dědictví španělské.Ve velké tísni finanční rozhodl se roku 1705 císař Leopold I,pro nájem pardubického panství Františku Karlovi říš.hraběti Přehořovskému,svobodnému pánu z Kvasejovic,na Konopišti atd,nejvyššímu soudci Českého království. Od roku 1710 až do června 1719 těžil z najatého panství zdejšího hrabě z Salburgu. V nájemní smlouvě šetřilo se však dosavadních výsad měst,zvláště práva na pomoc z lesů panských. Ve věcech politických podléhalo občanstvo administraci pronájmu panství,ve věcech soudních apelačnímu soudu na hradě Pražském. Císař Leopold I.zemřel r.1705 po 48 letém panování.Česka vůbec neuměl a od r.1680 po celých 25 let do Čech nepřijel.
Nástupcem jeho stal se nejstarší syn jeho

J o s e f I.

Roku 1710 - 1715 počala se opět trousit po Čechách hlíza morová. Podle nařízení arcibiskupské konsistoře z 14.srpna 1713 a z nařízení císařova z r.1715 byly konány v kostelích společné prosby za odvrácení moru.Kromě zvláštních proseb nedělních vyzváněło se denně o 8 hod ranní 15 minut a lid při tom odříkával doma i venku na kolenou předepsané modlitby.
V důsledku pronajmutí pardubického panství nebyly tímto panovníkem privilegie potvrzovány.R.1711 zemřel Josef I nákazou neštovičnívroce vůbec a jeho nástupcem se stal

K a r e l VI .

Počátkem března 1623 byl ohlášen chystaný příchod císaře Karla VI. na zámek Pardubský.Pro zpříjemnění pobytu mocnářova stavěl toho času při kladrubském hřebčinci Bedřich Václav hrabě Trautmansdorf nákladný lovčí zámeček astáje ožily současně znamenitou rasou hřebců,z okolí Říma přivedených.
Císař Karel VI. a císařovna Alžběta Kristina nastoupili v srpnu s veškerým dvorem cestu z Vídně do Prahy.Cesta vedla přes Dolní Rakousy a Moravu.První nocleh byl v Něm.Brodě,další byl v Nových Dvorech.Císař navštívil Kladrubyký hřebčinec, odkud přijel Bíbou branou do Pardubic v sobotu 21.srpna k osmé hod.večerní.Vítal jej primas Václav Fr.Fiedler s konšely,na stříbrném podnose mu odevzdal klíče od bran.Za to obdrželi konšelé "právo políbení ruky". Pobyl v Pardubicích od neděle do středy.Mimo účasti na pobožnostech církevních a přehlédnutí úředních spisů,prožil císař odpoledne v úterý a celou středu v panských lesích na lovu jelenů. Časně ráno ve čtvrtek 27.srpna 1623 rozloučil se s předními osobami z města i zámku a po mši P.Jennemanna vyjel ke korunovaci do Prahy.Pardubickými ulicemi ubíral se průvod velmi volně,a jakýsi dvořan rozhazoval cestou do zástupů chudým peníze.

Po odjezdu Karlově podali radní páni prosbu o konfirmaci městských výsad a zároveň prosili o potvrzení jejich pečetí a znaku. Potvrzení privilegií bohdaneckým dostalo se dne 21.března 1726 ve formě knihy a zní:

My Karel šestý z boží milosti římský císař po všecky časy rozmnožitel říše,v zemích německých,španihelsky, uherský,český,dalmatský,charvatský,a slovanský král,arcikníže rakouské,kníže burgunské lucemburské.štirské,korutanské,granské,wirtemberské a slezské,moravský a lužický markrabě a hrabě tirolský.
Oznamujeme tímto listem našim všem vůbec,kterak tak na nás prostředkem jak naši krá.české-tak i císařské dvorské komory opatrní purkmistr a konšelé,i na místě celé obce městýs.našeho Bohdanče, k panství a zámku našemu Pardubskému přináležejícího,věrni milí, ve vší poddanosti svou nejponíženější prosbu podali,bychom jim všechny a všelijaké listy,majestáty,privilegia též svobody,obdarování a milosti,kteréž sobě od předešlých vrchnosti jich a držitelův dotyčného panství a zámku pardubského nadané a od slavné paměti předkův našich císařův římských a králův českých,až do Leopolda toho jména prvního,pana otce našeho laskavého,svaté paměti potvrzené a rozmnožené mají,tolikež milostivě schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili.
K jejichžto obyvatelův Bohdanečských ponížené prosbě tak aby se z čeho těšiti a lidé tu tím lepší chuť se osazovato měli,milostivě

nakloněni jsouce s dobrým rozmyslem našim jistým vědomím a radou věrných našich milých mocí královskou v Čechách již jmenované privilegia,majestáty,obdarování,svobody,výsady a práva jsme tolikež schváliti,obnoviti a potvrditi ráčili a tímto listem a majestátem našim císař.královským,příkladem svrchupsaných slavných předkův našich vědomě,ve všech jejich znění,položení,ponctech, clausulích,articulích,schvalovati,obnovovati a potvrzovati na to pak výše tuto další milost činiti ráčíme.

Tak jakož jsou často pravení obyvatele městys.Bohdanče v předcházející confirmati od nejjasnějšího knížete a pána Leopolda toho jmena prvního římského císaře,uherského a českého krále,pana otce našeho nejmilostivějšího slavné paměti,sobě to,že jsou po lidech tu zle zachovalých a pokutou peněžitou vytrestaných nápady na deset let pořád zběhlých užívati a k obecnému dobrému obraceti mohli uděleno a propůjčeno měli.Podle toho také my,prohlídajíce k jich dobrému a věrnému chování,k osobě naší císařské a královské a aby tudy táž obec Bohdanečská k nějakému lepšímu vzniku přijíti mohla, k tomu sme svolili a jim Bohdanečským ty a takové nápady po zle zachovalých a pokutou peněžitou vytrestaných lidech,na ten však způsob,aby z týchž nápadův a pokut peněžitých co? kdy? a jakkoliv se jich sejde? jednu polovici k záduší a druhou k dobrému obce jich obraceti,na to pak počet pořádný vésti povinni byli,na deset let pořád zběhlých znovu zase propůjčiti ráčili.

Chtíce tomu konečně,a to ustanovujíce,aby se již jmenovaná v pořádku vysloveně vepsaná privilegia,majestáty,svobody,obdarování,milosti a práva na samé tpláko obyvatele a sousedé často dotknutého městys.Bohdanče samospasitedlného katolického římského náboženství=vztahovali,oni však žádného měštěnína a měštěnínku aneb koho kolív jiného,jenž by téhož samospasitedlného náboženství katolického upřímným následovníkem a poslušným synem církve svaté nebyl, nyní neb potom mezi sebou tu v Bohdanči netrpěli,a jim tu bytu nepřáli,v tom pak ve všem od jednoho každého člověka jmíni,držáni a neporušitedlně zachováni byli,bez naší a dědicův našich a budoucích králův českých i jiných všech lidí všelijaké překážky a odpornosti.

Protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným naším ze všech čtyr stavův dědičného království našeho českého,obzvláště pak presidentu a raddám zřízené komory naši české,neméně i administrátoru splačných panství našich v témž království českém,tolikéž i hejtmanum a oficírům svrchupsaného panství našeho pardubského,nynějším i budoucím věrným naším milým,abyšte naddotčené purkmistra a konšely i všecku obec téhož městys. našeho Bohdanče,nynější i budoucí,při tomto nejmilostivějším novém týchž privilegií vyhotovení,schválení a potvrzení našem jměli,drželi a neporušitedlně zachovali,žádných jim v tom nejmenších překážek jak sami nečinili, tak ani komu jinému činiti nedopouštěli a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naši císařské a královské,dědicův našich a budoucích císařův římských a králův českých.

Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou k tomuto listu jsme přivěsiti rozkázali a v něm se vlastní rukou podepsati ráčili.Jehož jest datum v městě našem Vídni v den památný svatého Benedikta opata,jinak dvacátého prvního dne měsíce března leta od

narození syna božího tisícího sedmistého dvacátého šestého a království našich římského patnáctého,španihelského dvacátého třetího, uherského též českého šestnáctého roku.

Carl.
Filip Krakovský
hrabě z Kollovrat

Ad mandatum sac.caes.regiaeque
cathae Maitis proprium
Ferdinand Rudolf hrabě z Valdštejna
Max Lud.Philipi. 95/

Originál ve formě knihy.

A v knize počtů obecních,jako dodatek k tomuto obdarování čteme:

Rok 1726:Náklad na nejmilostivější confirmati a obnovení privilegií městských:

Při slav.král.komoře české,pánům secretářům,též pánům registrátorům jakož i panu solicitátoru vídeňskému všem společně accidenti..... 34 zl

v kanceláři JMt pana administrátora.... 3 zl

V kanceláři JMCs pana hejtmana Pardubského..... 10 zl.

Matějovi Waltrovi konšelu a písaři městskému k vyzdvižení nadepsané konfirmati,do měst Pražských vyslaných, co tak za 9 dní proutrávili.....8 zl 26 kr

týmž za jich práci,obmeškání domácích prací a živnosti...6 zl

Václavovi Andresovi,kterýž ty osoby do měst Pražských vezl za 9 dní denně po 1 zl vydáno..... 9 zl

Při navrácení z Prahy jest pro ty domácí komisaři též zastavený na nocleh primator z Dašic a Holic,při večeři za kus jídla a truňk piva strávený útraty zaplaceno..... 1 zl 45 kr

Matějovi Walterovi a Jindřichovi Náhlikovi,kteříž takové privilegie na zámek JMCs Pardubský vozili a zase pro takové jezdili od dvoji cesty vydáno..... 1 zl 15 kr 96/

V obecních počtech z r. 1732 čteme:

K šťastnému příjezdu do Čech a zase odjezdu do Lince,jakož i k honbám našeho nejmil.pan a pana,dané foršpony a honce,vzešlých útrat na městečko Bohdaneč repartirovaného z důchodu obec. na místě sousedstva zaplaceno hotově.....33 zl 23 kr 3/4 den. 97/

Patent za patentem od r.1717 do r.1735 byl vydáván,kterými se prováděla přísná persekuce proti nekatolíkům,a to hlavně v kraji chrudimském a hradeckém.Brzy se počaly plniti žaláře takovými provinilci.

Roku 1733 se spolčil císař Karel VI s ruskou carevnou Annou Ivanovnou do věcí polských,zapletl se do války s Francií a Španělskem.Válka byla vedena na Rýně a v Italii.

Počet obecní z r.1734 uvádí:Za jeden buben mušketýrský k zverbování rekrut,z Prahy koupený..... 1 zl 30 kr.
Vydání na zverbovaní rekrut.....309 zl 17 kr. 98/

Carevna Anna posílala r.1735 na pomoc císaři Karlu VI.mnoho tisíc svého vojska na Rýn.Zajímavý zápis čteme v pamětní knize města Bohdanče z roku 1735:

Když francouzský král s našim JMC a panem panem nejmilost.Karlem toho jména šestým předešle již po dvě léta s pomocí španělskou a krále sardinským v Říši válčili,dajíce taky velikomocná paní paní Anna Ivanovna ruská a císařovna moskvanská,proti Francouzovi lidu a vojska svého ku pomoci 16000, kterým v létě 1735 v měsíci Julio skrze pardubský panství do Říše jest táhlo a v městě Dašicích a v Přelouči skrze dva dni einkvartirunk spu měli, a poněvadž tehdy právě lid ten půst před svátkem svatého Petra a Pavla /který jim sice později o 11 dní dle jejich kalendáře nastával/ jest zachoval,tak že nic od masa,másla ani vajec nejedli,nýbrž samým lněným olejem sobě mastili,takže toho Město Bohdaneč dle repartici také ten einkvartirung dvě vědra lněného oleje pro ten lid do Přelouče odvedlo. A ku podivení jest to bylo,že ten lid všechen nepořádnej v pokrmu strojení jest byl, neb sobě málo co našeho strojení jídel vážil, ryby,polní jetel, zelený křást,hrachoviní zelené, cibule,vše syrové /majíce tu profiantu našich tehdáž v hojnosti/ jídali.

Kořalky jsou byli milovníci,takovou ne obyčejným způsobem,nýbrž jako vodu by byli pili,kdyby jim ji dostatek dáti chtěl.

Když ale následovně zase ten lid po učiněném mezi stranama vynšovaném pokoji zpátky zas táhl,winterquartiry v Čechách skrz celýho čtvrt léta jest měl,kdež taky městýs Bohdaneč jednou compagnii vojska,téhož od regimentu archangel-gorodovského do kvartiru,a to dne 9.februarii 1736,jest dosáhlo,při kteréžto oberofficíři byli:Secundt major comandírující leutenant, a po jejich poručník, unterleutenant podporučík,fenrich praporečník, feldhablové dva,ty řezanty nazývali a 188 mužů sprostých,obyčejně jest bylo koní vždy 21.

Jejichžto denní verpflegung jest byl: chleba z nejproku skrze 2 neděle po dvou lib.českých, následovně po 52 lotech, masa 26 letů krupek 1/4 žejdlík, soli 2 loty, piva 3 žejdlíky, kořalky 1/4 žejdlíku, dostal jeden každý z magazinu,kterej v ratzhouze založenej byl. Každodenně dosahovala každá oustní po 9 kr a koňská porce po 11 kr. což cís.král.ouřad platil. A to trvalo od 9.februari až do 9.inclusive maii v nadepsaném roce.

Jaké ale jinší služebnosti,přídavku rozličného,soužení,ubohé sousedstvo vytrpělo,když takové cizozemce v příbytcích,skrze tak dlouhý čas vystáti muselo, toho ani možné vypsati možné není,neb sám důchod obecní,pro dobré comando oficírům po rozličně /na kterré mimo světla, dříví a portii koňských ani kejcaru se od berně

nepasírovalo/ přes sto tolarů vydal, natož taký soused ubohý,který jej v svém domě majíc, pro nezbednost jejich chtějíce míti s nimi dobrou vůli, poněvadž lid to velmi ouskočnej,pro dost malý slovo,časem od souseda neb hospodáře z netrpělivosti jemu dané, sobě na nich satisfakci pohledával a k obyčejnému jejich trestu, na magistrátu se dožadoval,což ale magistrát na souseda dopustiti nedal,znaje již jejich smejšlení,takže magistrát snad nikdy předtím /vyjímajíc tehdejších vojen švejckých/, takových prací, roztržitostí,pochůzek jest nepodnikl.
Trest byl mezi nimi obyčejně tento: položili chlapa na břicho a záda mu obnažili,následovně jemu ruce roztrhli a drželi a tak jeden u předu a druhý u noh, majíce v rukou dva pruty vrbový,naproti sobě do zad jej flákali a když již po zádech dosti byl poflákanej,tehdy obrátíce jej na břicho,taky i po stranách jej proflakovali.
Aby se ale měla povaha jejich života způsobně vypisovati,tu by se ale musilo dlouhé práce nic nelitovati,ale slovem,život vedouce zhovadilým způsobem,velmi nemravným,pobožnosti malé,jedině to, že křížem se často žehnali a klaněli před obrazy svatých, ostatně chvály žádné, /mimo snad jejich udatnosti na vojně,které jsme my nezkusili,chvála Bohu/,leč nemohu jinak,nýbrž i každý z nás,dělovati Pánu Bohu,že se ze země preč odebrali, a každej jim rád vinšoval "Provoď tě Pán Bůh"
Což k budoucí paměti tuto ingrosírováno léta 1736 die 11. Mai.
Zapsal radní písař František Siruček. 99/

A obecní počty z r.1736 k tomu dodávají:
Na marš ruský a winterquartýr/došly do Dašic/.....14 zl 2 kr 3
Poněvadž při odmašírování einkvartýrovaného majora,jednomu sousedu peřina se ztratila,kterou aby on neškodoval,jemu zaplaceno 1 zl. 30 kr. V Praze bylo arestováno 19 sousedů. 100/

Roku 1735 dne 6.srpna nařizují z Vídně komoře v Praze,aby stará papírna na pardubickém panství byla zrušena,budova s malým pozemkem,aby se přenechala magistrátu pardubickému za 350 zl, a na místě ní k udržení výnosnosti, aby se postavila nová papírna v Bohdanči. K úhradě nákladů se povoluje vedle prodejní ceny staré papírny, ještě 1210 zl 48 kr,jež vyúčtuje bohdanečský fišmistr Musil. Tato projektovaná papírna nepřišla do Bohdanče,nýbrž do Semína. 101/

Císař Karel VI.stal se ke konci svého života snášenlivějším ve věcech náboženských. Zemřel dne 20.října roku 1740,jako poslední Habsburk.

Vládu nastoupila jeho dcera:

Schválené a zpět došlé privilegie byly v radním domě "celé obci" přečítány mnohdy bez zvláštního zájmu,nebylo tomu tak po konfirmaci privilegií císařem L e o p o l d e m,které vyvolalo "memorial"

Ponížený memorial
od celé obce Bohdanecké.

Slovutní mnoho vzáctné poctivosti vašnost
pane purkmistr,pane primator,páni spoluradní,páni nám vzáctní
vážení a laskaví.

Vaše oppatrnosti v laskavé paměti snášeti budou,kterak na naši sousedskou poníženou žádost všeliké privilegia a nadání tomuto městečku udělené,prv mnohým sousedům nepovědomé,dne 15.dobíhajícího měsíce juni,nám v domě radním publicírované jsou byly.Po slyšení,ale i pilném zpytování jich,jak mnohých milostí,tak mnohem větších nemilostí a císařských hněvů,pohrůžek na přestupníky,jsme se domakali,a shledali vskutku,kterak proti nejmilostivější vůli Jich Milosti císařův římských a králů Českých,mnoho takových svobod a největší naši ujmou a tohoto městečka závadou zbaveni jsme, pročež abychme my sousedé v takové kladby a nemilosti císařské zahrnuti nebyli,nemohli jsme opominouti,proti takovému císařské vůle neplnění protestirovati, a vzáctným oppatrnostem k povážení a podle možnosti k napravení přednésti. Jakož:

1/.Slavné paměti pan Vilím z Pernštejna na snažnou žádost předkův našich,ráčil tuto milost tomuto městečku uděliti,aby měšťané Bohdanečtí moc měli,všechno své zboží,buďto rolí neb jiný věci, komukoliv buďto za zdravého života neb na smrtedlné posteli odevzdali.Tato milost je veliká,od našich předkův těžce dobyta,od římských císařův schválena a potvrzena,však k záhubě naši se užívati nedopouští a z té milosti,před sedláky nic nemáme.

2/.Týž pan Vilím z Pernštejna,ráčil druhou milost učiniti, že každý rok lesu jeden provazec k palivu a lesu k opravám mlejnským jmenovitě na hřídele,na kola vodní,na lopatky,na palice,na kladnice a to i od budoucích potomkův pánů Pardubských, - Bohdaneckým měšťanům vydáváno býti má.Tato nápodobně milost veliká,s největší škodou naši chudé obce je zanedbána.

3/.Jeho Milost pan Jaroslav z Permštejna,pod tím od pana otce udělaným rybníkem Rozkošem,ráčil se i s svými potomky podvoliti struhu pod týmž rybníkem,i tu struhu,kterouž voda odpad od téhož rybníka má,kdykoliv by toho potřeba okazovala,na svůj náklad celiditi a čistiti,a to pro tu příčinu,aby bohdaneckým role,tu okolo ležící,nepodmokaly, anobrž do týchž struh vlhkosti se stahovati mohly. Kterážto struha,jak se nyní vyčisťuje vzáctným oppatrnostem jest povědomo,že z ty jenž svodnice sluje,do našich stoků, kteréž my s těžkosti a nákladem dělati musíme,voda se tlačí a tudy naše případnosti zbahňuje a v nic přivádí, za

4/.Slavné a svaté paměti císař Leopold nápodobně jak podotknuté tak i jiné všechny se vynacházející od předešlých vrchností,též císařův a králův Českých,milostivě udělené privilegia a majestáty, svobody,milosti a práva,netoliko schváliti,obnoviti a potvrditi, nad to vejš pečeť městskou opodstatniti,totížto,abychom červeným voskem /jež prv zeleným byl/ pečetiti mohli,milostivě povoliti jest ráčil;z kteréhožto nejmilostivějšího obdarování patrně se rozumí,že my na takovou otrockou poddanosti,kterouž až dosavad hemováni jsme,hemováni býti máme,poněvadž předkové naši měvši toliko zelenou pečeť,tak chlapsky traktýrováni nebyli,ba ani osada pod černou pečeti,anobrž snad žádná ves v horším stavu postavena býti nemůže,tak že říci můžeme,že ta milost pečetšní

voskem červeným,k umenšení všech těch milostí se vztahuje.Poněvadž nyní trhy na grunty při auřadě purgkmistrovském obyčejem starobylým učiněné a pečeti městskou stvrzené,mil.vrchnost potupně ruší a podle svého grunty komu chce,se škodou a křivdou naši a našich dětí,prodává a bez vůle magistrátu zdejšího v zápis uvozuje.Jako i případnosti naše vlastní,kteréž jak starobylým užíváním,tak knihami urburními provedené nám patřící jsou,toliko na nějaké lživé slovo selské,bezevšeho dokazu a řádného rázsudku bezprávně a násilně odmítá,my ale jsouce tak vysoce privilegirované,slyšáni býti nemůžeme,aneb raděj aby nám v prvdě za lež dáváno nebylo,mlčeti musíme.A tak ty případnosti,které někdy s povolením a potěšením Jich Milosti pánův z Pernštejna,zakladatelův tohoto poctivého městečka, od vesnic přikoupené byly,aby městečko vznik bráti mohlo,nyní snad na potupu těm pánům zase od městečka se odcizujou a ke vsím přivlastňujou.To tehdy jest podstata pečeti červené,že předešle, co bylo pod pečeti zelenou bylo,za zákon a za most kamenný,nyní ale ..... hanba pravdu říct, za

5/.Co pak erb náš,který nejvejš jmenovaná JMCís.Leopold nám ve všech slušných obecních i jiných potřebách k věčnému užívání co nejmilostivěj darovati .o kterémž jsme my až dosavad nic nevěděli ani neslyšeli/ jej uprostřed svého císařského listu jak obšírnými slovy,tak hojnými barvami před vymalovati a jej klenotem jmenovati ráčil?To vpravdě vzáctným oppatrnostem vašim otevříti se musíme, že věřit nemůžeme,aby takový klenot,kterého nejslavnější v Čechách město Praha,za osm set let sobě zasloužiti nemohlo,a bez erbu bylo nám k veliké platnosti a milosti býti a nám naši poddanosti zlehčovati neměl,poněvadž erb jest znamení vladyctví.Naši předkové takového klenotu nemajíc,že nic těžšího nepodnikli /?/ než Pardubice a Přelouč,to se v našich privilegiích od svaté paměti Ferdinanda třetího vydaných dočítáme,kterýž expresse Bohdanecký toliko slavné komory České a pánům hejtmanům pardubským náležitou uctivost a vážnost a poslušenství prokazovati,a to čím povinni jsou ochotně vykonávati,zavázati ráčil;zdaž tím taky nejsou zavázány Pardubice a Přelouč? a my přes slovo císařské nejsme ničím víc povinni.My ale jsouc erbovní,jak jsme zrostli nad naše předky v svobodách? V JMCs zámku Pardubském,od nejvyššího až do nejnižšího všem jsme poddaní,a téměř všem sedlákům za podnož a za posměch. V kterýchžto všech vejš toliko v krátkosti ponavržených příčinách k váž.oppatrnostem jakožto tu k první instanci představených,zřízeným osobám se poslušně ucházíme,žádajíc pro Boha,že takové chyby jak proti nejmilostivějším vůlím císařským,tak proti vděčnosti nejmilejších předkův našich,čelící,s dobrým rozmyslem považiti a ty milosti je zase reducírovati,abychom jich ne jinač než jak Jich Milosti císařské chtíti ráčejí b e z v š e l i j a k ý c h z m a t k ů v a o d p o r n o s t i n e p o r u š i t e d l n ě užívati mohli,a tím jhem těch příkrých a nechvalitebných nesvobod sužováni nebyli,jakož také i ty případnosti,které od měšťanstva nepravě a násilně odňaty jsou a ke vsím podrobené,dle největší mo nosti zase vymoci a k městečku přivtěliti /poněvadž my při mil. vrchnosti žádné víry nemáme/ a nám v těch obecních potřebách přichrániti ráčejí.Neb tak na jejich těžké přísahy náleží,beznejmenších jakýchkoliv odkladů a ohledů vším nejvyšším způsobem se starati,Jich M.Cís nejmilostivější vůli naplniti,a té nemilosti a hn vu císařského,jak předešlých,tak nynějších i budoucích se uvarova ti,sebe nás i našich potomkův nezaváděti a na nás víc než co povi

nost káže nedopouštěti,v čemž že naše žádost s pomocí Boží skrz přičinění vzáctných opatrnosti vašich v skutek přivedena bude,se těšíce zůstáváme

vzáctných oppatrnosti vašich

každého času poslušni
starší obecní na místo
všeho sousedstva.

Před slavné mnoho vzáctné oppatrnosti pana purkmistra,pana primatora a páni spoluradní,JMcís městečka Bohdanče, pány nám vysoce vzáctné,vážené a laskavé. Ponížený memoriál od celé obce Bohdanče.

Present:dne 26.Juni 1723. Bohdanetscher Stadtgemeinde bittet um die Beibehaltung der dieser Stadt,vom Kaiser Ferdinand der III. entheilten Privilegien.

Uvedený "memoriál" zůstal panem hejtmanem nezodpověděn a založen "ad acta",tím celá stížnost hladce vyřízena,ale Bohdaneckým najejich podání nebylo zapomunuto.
V bohdanečských lesích bylo chováno velké množství "černé zvěře", která chudá pole značně poškozovala,stížností hospodářů zůstávaly nepovšimnuty,proto ani oni nedbali nařízení došlých ze zámku,tak: Magistrátu Bohdaneckému dne 28.augustu došlo následující nařízení: "Poněvadž letos žaludův místem okolo městečka vašeho v lesích JMCís dosti hojně se obrodilo,vám pak beztoho povědomo jest,jako tak velké sypání ječmene pro zvěř černou každoročně důchodu obilního do revírův JMCís,se vydávati musí,skrze takové žaludy ale JMC důchodu znamenité uspoření státi se může,načež mně úhlavně pozorovati přísluší.Pročež tehdy při vás nařizuji,abyšte všem spolu sousedům a obyvatelům vašim přísně zapověděti neopominuli,aby se neopovažoval v půdě JMCís,žaludy sbírati,kdyby pak jeden neb druhý toto úřední zápověď předtoupiti a takové žaludy předce sbírati se opovážil,ten a takový jinším tu příkladem citedlně a nepominutedlně trest očekávání míti bude."
Zápověď tato však zůstala nepovšimnuta,proto následoval přípis: "Magistrátu Bohdaneckému de dato 18.September 1733.
Jako tak úřad zaopatření pod datum 28.sluší v příčině sbírání žaludův při vás jsem písebně učinil,nepochybně že až dosavade v čerstvé paměti snášeti budete.Poněvadž pak mě jistá zpráva došla,kterak bez ohledu takového mého úředního zapovědění a zaopatření,obyvatelé vaši vůkol Bohdanče,po hrázích rybničních,v panských lesích a případnostech žaludův sbírají a tlouci se osmělujou.Pročež při vás ještě jedenkráte a naposledy nařizuji,abyšte takové žaludův sbírání a tlučení všem a jednomu každému z obyvatelův vašich přísně zapověděti neopominuli,aby žádný buď kdo buď proti této zápovědi učiniti se neopovážil,jináče a pokudž jeden neb druhý dopaden bude,ten a takový všem jinším ku příkladu neproměnitelnou citelnou pokutou vytrestán býti má."
A poněvadž ani tato hrozba nepomohla,následoval trest:
"Poněvadž ale bez ohledu všeho toho,sousedé a obyvatelé vaši,žaludy v hrázích rybníkův a jinde sbírají,přinucen jsem nyní v skutek uvésti výhružku a diktovati třem osobám pokutu po 50 fl.a Václava Smolíka na zámek přede mně neopomeňte poslati". 102/

Hned po nastoupení vystoupili proti ní četní nepřátelé,z nichž nejúprnější byl král pruský Friedrich II.

Zmocniv se Slezska vtrhl do Čech,jež za krátko vojskem zaplavil,s úmyslem bojovati s rakouskou armádou,která pod velením Karla Lotrinského se stahovala do Čech,což způsobila toto válečné tažení i v našem bohdanečském okolí veliké napětí. Křížující se zde silnice,byly vždy vítanou příležitostí pro vojenské "durchzugy".Bohdaneč trpěl útrapami z obou vojenských stran,poněvadž tudy procházelo vojsko pruské i rakouské. Brzy následovaly bitvy Dne 17.května 1742 ráno přijel král Friedrich poblíž k návrší "Kamajka",severozápadně od Chotusic.kde počat a skončen prudký boj vojska pruského a rakouského.Trval od 7 hod.ranní do poledne. Boj se rozhodl ve prospěch pRusů.Hřmění děl z bitvy té slyšeno s hrůzou též v Bohdanči. Pruský král Friedrich II mírem vratislavským uzavřeným dne 11.června 1742 s Marii Terezii,urval od naši koruny nejbohatší její část,dnešní t,zv Pruské Slezsko.Po míru s pruským králem vytlačila vojska Marie Terezie v krátké době z Čech i vojenské sbory ostatních potentátů,francouzkého krále Ludvíka XV a bavorského kurfirsta Karla Alberta a zajistila tak českou korunu svému rodu.Ztrátu Slezska nesla však velmi těžce a jakmile se cítila pevnější,počala hledati spojence,s jichž pomocí by Slezsko opět na Friedrichu II.vyhrála a připojila ~~xxxx~~ k svému panství. Spojence takového nemusela hledati dlouho,náhlý vzrůst pruské moci sám jí jej opatřil.Byl jim polský král a saský kurfirst August III.,který obávaje se přílišné převahy pruské moci,uzavřel dne 20.prosince 1743 ve Varšavě s Marii Terezii smlouvu,v níž zajistily si obě strany integritu svých držav a vzájemnou vojenskou pomoc při jejím obhajování.

Jest nesporné,že ostří této smlouvy bylo namířeno proti pruskému králi Friedrichovi II. I když nebylo v ní o znovudobytí Slezska ani zmínky,bylo i pruskému králi jasno,že by mohl o Slezsko přijíti,kdyby nedovedl proti důsledkům smlouvy té úspěšně se ubrániti. Jsa pak té zásady,že nejlepší obranou jest útok,obnovil v létě roku 1744 s Marii Trezii válku a vnikl třemi proudy do Čech,ovládna severovýchodní Čechy sborem 80.000 Prusů a dobyv dne 10.září Prah Touto novou recidivou slezské války,trpěly české země nesmírně.

Náš kraj byl pak zádavami válečnými postižen vrchovatou měrou. Průchody vojsk pruských i i císařských trpěl nejvíce poddaný lid ve městech i ve vesnicích,který musel nejen vojsko to vyživovati, ale též pro ně robotovati a svými potahy,které již nikdy neuviděl,jim sloužiti.Hospodářství selská byla v důsledku toho zničena a na dlouhá léta zruinována. Nebylo dobytka,nebylo lidí,nebylo co zasít,nebylo co sklizet. Škody,které v našem kraji způsobila válečná léta 1744-45 těžce dolehaly na poddaný lid po celou generaci. A co nejdůležitějšího:celou tou válkou ničeho na daném politickém stavu věci se nezměnilo. Slezsko zůstalo Friedrichovi, Marie Terezie zůstala v držení Čech, Bavory patřily dálе Witelsbachům. Mír drážďanský,uzavřený mezi Marii Terezii a Friedrichem II,dne 25.prosince 1745,byl v podstatě jen potvrzením míru vratislavského jehož ustanovení se nikterak ve prospěch Marie Terezie nezměnilo. Nic se tedy nestalo-pouze potoky drahé lidské krve prolity a moře běd bylo snesené na hlavy nebohých poddaných lidí.....

Běh těchto událostí v našem kraji v létech 1744-45 vylíčil podrobně prof.Sakař ve svých dějinách Pardubic díl I.,str.157-162.Tento Sakařův obraz válečných událostí doplňujeme některými zajímavými podrobnostmi,jak se nám zachovaly ve zprávách,uložených v Archivu Dvorské komory /v archivu Pražského hradu/,kde jsou uložena akta bývalého ředitelského úřadu českých komorních panství až do roku 1800.Poněvadž bývalé panství Pardubské bylo též panstvím komorním, jest v archivu tom o jeho dějinách veliké množství zajímavého materiálu.Jeho pečlivým a soustavným studiem bylo by možno přinésti k dějinám našeho kraje mnohé cenné poznatky a mnohé nové objevy historických skutečností.V bohatém tomto materiálu jsme zjistili,že v době pruského vpádu do Čech r.1744 byl generálním ředitelem českých komorních panství Johann von Rausenbach.Pod jeho správu náležela tato panství:Pardubské,poděbradské,kolínské,brandýské n.L.,zbirožské,točnické,králodvorské a mirošanské. Z nich pruským vpádem trpěla zvlášť panství kolínské,pardubské,poděbradské a brandýské. Až do konce roku 1744 nemohl ředitel Rausenbach svěřená mu panství spravovati,poněvadž byla obsazena Prušáky. Teprve když koncem r.1744 byli pruské sbory vytlačeny ze střrdních Čech do Slezska,a do Čech

severních,mohl se pan z Rosenbachu ujmouti svého úřadu.První jeho zprávy o stavu komorních panství jsou však až teprve z června r. 1745.V jedné z nich,datované na Poděbradech dne 25.června 1745 oznamuje ředitel Rausenbach do Vídně svému představenému baronu de Toussaint,tajnému radovi a vrchnímu plnomocníku nad komorními statky jaké má potíže s opatrováním pokladních hotovostí,která na jednotlivých panství jsou.V bouřlivých časech,kdy cesty jsou nejisté /Prušáci se již zase tlačili do středních Čech/, bojí se peníze odeslati do Prahy, a když je ponechá na panství,má obavu,aby se s nimi něco nestalo.Píše německy-veškerá korespondence Rausenbacha s Vídni byla přirozeně německá-v doslovném překladu takto:

"Zde /tj.v Poděbradech/ a v Brandýse bylo na hotovosti cca 1000 zl jejichž odeslání směnečné pokladně /in die Wechsel-Cassam/ jsem zařídil.V Pardubicích jsem sehnal též asi 12000 zl a zamýšlel jsem je po srážce královských komorních pretensí rovněž odvésti,poněvadž však dnes jest bezpečnost na silnicích nejistá a panství kolem Labe jsou stále plna vojska,dal jsem peníze ty na bezpečné místo uschovati.Zde jest všeobecná potíž nejen s válkou,ale i s poddanými, neboť ti jsou z části zcela bezhlaví,z části však velmi vzdorovitá a neposlušní,takže je nelze přidržeti ani k robotě a ostatním hospodářským povinnostem,ani k svážení vojenského magacínu.Potahy,jichž jest k tomu zapotřebí,musí býti od nich násilně vojskem /mit der militärischen Hand/ vymahány.Při tom největší potíž je v tom,že koně,které vojsko pro dopravu svých potřeb poddaným takto zrekvíruje, většinou již nikdy se nevrátí.Dokonce se stává,že když husaři nebo huláni dostanou chuť na lepší klusáky,vezmou si je bezevšeho od sedláků ve vsích nebo na pastvě,z čehož ovšem roste rozvrat /Elend/ takže nepořádky den ze dne se zvětšují.Namáhám se všemožně,abych lidi potěšil a jim domluvil;nemá to však významu.Z Pardubic jsem musel odejít,poněvadž do města a do zámku přitrhli Panduři a všechny místnosti musely se uvolniti pro jejich oficíry a pro hlavní saský stan /Haubtquartier/. Na panství poděbradském a kolínském přitáhlo dnes 5000 mužů naší královské a saské milice a poněvadž jich nikdo neočekával,nebylo pro ně nic připraveno,takže se jim muselo vydati,co si sami našli.Jmenovitě huláni urazili zámky u panských sýpek a vzali si z nich žito a hrách ke krmení svých koní, v důsledku čehož zdejší hejtman s ostatními úředníky snaží se předejíti ještě větším škodám a to mx co potřebují jim dobrovolně vydává. Tato milice /=domobrana/ jde se připojiti ke zbytkům saského vojska,které dnes přitrhlo mezi Kolín a Český Brod,tam chce jej zakrýti a chrániti též přechod přes Labe u Kolína.Dělostřelectvo,které jde totíž ze Sas též ku pomoci,bylo nepřáteli prozrazeno,takže ten vyslal asi 1000 svých mužů,aby je v Boleslavě přepadli.Pro tuto zlou záležitost se myslí,že dělostřelectvo z Boleslavska ustoupí přes brandýský most na Kolín, a tak jde to den i nocí, že jedno velitelství do té a druhé do oné vsi znenadání přitrhne. Mám veliké starosti,aby na komorní panství nepřitáhl nepřítel a

a nevyplundroval je. Zde v Brandýse bylo by na prodej ř 5 až 6000 strychů obilí,leč kupec dnes se žádný nenajde a jest nebezpečí,že obilí bude pod zámkem ukradeno.Po nemoudrém uvážení těchto nešťastných okolností nalezl jsem jako nejlepší prostředek,že jsem včera poslal úředníka k panu královskému zemskému válečnému komisaři hraběti Chotkovi se vzkazem,zdali by nechtěl obilí to převzíti mezi královský proviant a to buď za hotové,nebo proti autentické kvitanci na budoucí bonifikaci /=daňovou kompensaci/,neboť toho času není jiného prostředku po ruce a na převoz obilí,není ani pomýšlení,poněvadž potahy nejsou žádné k disposici a co se stane nebo nestane,to nemůže nikdo předvídati - kromě Nejvyššího,který nám musí vítězství milostivě dáti /begnädigen/ a nepřítele zpět zahnati

V tom ovšem byl pan ředitel Rausenbach špatným prorokem.Prusové sice na komorní panství tehdy nepřišli,ale za to v severních Čechách a v Sasku šli od vítězství k vítězství /u Zárova, u Drážďan a j./.Mírem drážďanským dostalo se jim pak Slezska definitivně. Jak to dopadlo s oněmi 5-6000 strychy obilí,o které měl pan z Rausenbachu tolik starostí,nevíme.Jisto jest pouze,že do rukou Prušáků se nedostalo.

V těžkých válečných letech 1744-45 byly na poddanské obyvatelstvo pardubického panství kladeny požadavky nesmírné a zničující. Zejména vojsko žádalo od nešťastných poddaných více,nežli kolik mohli toho tito unésti.Není proto divu,že sám pan hejtman pardubského panství musel se někdy za poddané,své správě svěřené,ozvati a plnění nesnesitelných vojenských požadavků odepříti. Že za to nedošel pochvaly u vojenských úřadů,jest pochopitelné.

Roku 1745 stěžoval si vojenský hejtman von Wippeckin na pardubického hejtmana a lesního pojezdného /Waldbereither/ až do Vídně a to přímo patronu komorních panství baronovi de Toussaint.Ten zaslal stížnost tu k vyšetření a k vyjádření řediteli Rausenbachovi. Obsah stížnosti té nám není znám,poněvadž se její originál nedochoval.Jest však nám známo,co ředitel Rausenbach na stížnost odpověděl.Jeho odpověď,datovaná dne 10.července 1745 v zámku brandýském osvětluje zajímavým způsobem bídu pardubických poddaných r.1744-45 a zní v doslovném překladu takto:

"Ze zásilky Vaši Milosti ze dne 27.min.měs.jsem mnoho vyrozuměl, zejména jak pan hejtman von Wippeckin si u Vás stěžuje na pardubického hejtmana /byl jim tehdy Fr.Brandelstein/ a lesního pojezdného /byljim tehdy Fr.Talacko z Jěštětic,pocházející ze středočeského rytířského rodu/. Kdyby měla býti tato stížnost pravdivá,potom by se oba uvedení úředníci dopouštěli opravdu skutečné neposlušnnsti. Nicméně připomínám,že jest mi dostatečně známo,jaká nepředvídaná

bída panuje v tomto pardubském panství,u něhož při rozvrhování veřejných povinností se beře za základ veliký počet osedlých /poddaných/,na němž však ve skutečnosti počet obyvatelstva jest nepatrný. Při nynější vysoké rekrutýrce,na niž se mělo z panství vybrati přes 700 osob a při stavění zemské milice /domobrany/ se v mnohých obcích shledalo,že není v nich jediného urostlého a k vojenské službě schopného chlapa,než samí mrzáci a děti,takže ve vesnicích těžh není možno sehnati lidi nejen pro rekrutýrku,ale ani pro řádné vykonávání roboty,poněvadž sedlák nemá žádné dorostlejší čeládky. V důsledku toho jsme zamýšleli na panství pardubickém a poděbradském k doplnění rekrutýrky použíti cizích lidí a pruských desertérů,jich jest tam značný počet.Namáhali jsme se je k tomu přemluviti a vyplatiti jsme jim též zálohu z panského důchodu.Na pruské desertéry obraceli jsme se proto,abychom službu našeho pána podpořili a nemuseli k tomu použíti poddaných usedlých a ženatých.Zdá se mně proto celé Wippeckinovo udání býti plodem zlobného zaujetí,neboť týž pán přednesl mně již v Pardubicích své určité návrhy,které se ukázaly prakticky zcela neproveditelnými.Dá-li však Bůh brzo zemi mír,nalezne se již cesta,jak vojenské potřeby účelně opatřiti,zatím co dnes je to těžké,poněvadž lidé jsou rozběhlí a úředníci přetíženi aktuními vojenskými záležitostmi.S tím se Vaši Milosti poroučím v náležité úctě věrně oddaný Johann z Rausenbachu."

Týž den /t.j. dne 10.července 1745/ psal z Brandýsa pan ředitel Rausenbach do Vídně druhou zprávu,v níž informoval svého představeného barona de Toussaint o různých administrativních záležitostech a na konec připojil lamento o těžkých poměrech na komorních panstvích.Lamento ono nás dnes neobyčejně zajímá,neboť informuje nás dosti podrobně o potížích,které poddaní pardubického panství museli tehdy překonati.Zde jeho věrný překlad:

"Vaše Milost má zajisté jisté zprávy o tom,jak stojí armády proti sobě ve starých posicích,aniž by jedna před druhou uhnula nebo pokročila.Panství pardubickému a jeho poddaným nelze dnes již pomoci,poněvadž všechno seno a všechna tráva byla tam požata a zkrmena anebo zabavena pro královskou armádu a to nejen jako sláma,ale i co zrní.To se stalo,když bylo velitelstvím armády dovoleno generální zásobování armády letní polní úrodou.Raubířství,které bylo při tom na poddaných pácháno,hlásilo se sice čas od času Jeho Jasnosti velicímu generálovi /den Commandierenden Enscheff/ a to prostřednictvím jeho pobočníka pana barona Budlera-poněvadž však při takových násilích se neustálých šarvátek skuteční pachatelé těžko usvědčují a ještě tížeji chytají,zustává jejich potrestání neproveditelným.Poněvadž pak v Pardubicích jest hlavní vojenský magacín a armádní chlebné pece,a poněvadž dále všechny okolní vesnice jsou přeplněny vojenským obozem.vozatajstvem,potahy,koňmi i jejich pacholky,a poněvadž konečně jest při nich mnoho marodů,u každého vozu po 2-3 obsluhujících čeledínech,hospodářští úředníci naproti tomu mají dnem i nocí doma plné ruce práce,proto pro všechno jest nemožno řádění těchto marodérů a vojáků nějak zameziti.Při tom jest ta horda tak bezbožná, že v selských domech prohledá všechny kouty,komínů nevyjímaje,zdali v nich není něco,co by se dalo ukrásti.Vyrážejí truhly a poslední

skývu chleba ubohému poddanému vezmou.Ten jest z toho plný beznaděje a zcela bezmocný.Myslel jsem,zdali by se nedali na panství tom zříditi osobní salva qūrdie /=ochranné stráže/, ukázalo se však,že nebyly nic platny,neboť z místa na místo se toulající maroděři / s nimiž se zvláště huláni dovedou dobře spolčovati/ takové salva quardie nejenom nerespektovali a jich nic nedbali,ale dokonce jim i koně vzali.Jeho Jasnost velicí generál na každou stížnost vydá nejpřísnější zákazy a nařízení,ty však,bohužel,nic na věci nezmění, takže musím s bolestí konstatovati,že ubozí poddaní hrozně naříkají a po pomstě volají. Rovněž nemohu tajiti,že přísnými rozkazy bylo velitelstvím armády nařízeno,aby všechny mosty přes Labe na 15 mil od Pardubic až po Mělník byly bezpodmínečně ~~stěšeny~~ strženy a zničeny. /aby nemohli jich Prušáci použíti k event.přechodu Labe/. Rozkaz ten se hlavně ten dotýká se hlavně komorních panství,které se kolem Labe rozkládají a jest tím politování hodnější,že mosty ty byly loni v prosinci po pruském ústupu teprve nově opraveny a postaveny a to velikým nákladem-budoucně pak dají se nově vyzdvihnouti nejméně za 20.000 zlatých.-Proto jsem ve svých úředních rozkazech nařídil,aby při strhování oněch mostů byly hlavní mostnice dobře uschovány a nezničeny,poněvadž z královských lesů nebylo by možno podobných mostnic více získati,neboť fořti - zvláště však Reymann - tak špatně v lesích těch hospodaří a nejlepší dříví k vlastnímu užitku obracejí,že to nelze ani popsati,nýbrž pouze trestati. S tím se Vaší Milosti poroučeje,jsem věrně poslušný Johann Rausenbach.-

Na tyto oba dopisy,odpověděl baron de Toussaint najednou dne 22. července 1745.Jeho odpověď je neméně zajímavá,než lamentace pana ředitele Rausenbacha.Psal v ní toto:

"Vaše oba dopisy z 10.t.m. jsem v pořádku obdržel.Dovedu lehce pochopiti,jak jest to pro pardubské úředníky za těžko,mají-li sehnati požadovanou na nich rekrutýrku.Než přes to není dovoleno a přípustno,aby s ní váhali nebo ji nějak protahovali.Stížnost hejtmana Wippeckina nesmí se nikdy opakovati.-Jinak velmi lituji hrozný stav Pardubicka-nevidím však žádného prostředku,jak zlu,které jste popsal,odpomoci".

To bylo vše,co dovedly vídeňské představené úřady odpověditi na nářky a zoufalství poddaného obyvatelstva,jak jim byly předneseny generálním ředitelem českých komorních panství.Pro lidské ohledy pardubských úředníků,kteří nechtěli bráti na vojnu lidi osedlé /hospodáře/ a ženaté,měly jen pokrčení ramen a rozkaz,že - předepsaná rekrutýrka musí se bezpodmínečně provésti. Na nářek ředitele Rausenbacha,že panství je zcela zruinované a poddaní pžebračeni,dovedly pak pouze platonácky odpověditi: "Jest nám velmi líto...." Jiný poměr vídenští feudálové k ubohému českému poddanému neměli... Pro svoji charakteristiku zaznamenáváme doslovní znění odpovědi barona de Tousaint v německém znění:"Ich bedauere deren Pardubitzer

Zustand,wie solchen aber beschrieben wird,sehe nicht wie dem Übel zu helfen".-

Koncem června a v červenci r.1745 bylo pardubské panství přeplněno vojskem.Po porážce u Hohenfriedberka,4 června ustoupila Totíž vojska Marie Terezie ze Slezsaka až ke Hradci Králové a na pardubském panství rozbila svůj stan všechna sebranka,která se na vojsko lepila.V dopisech, které 10. července 1745 psal ředitel Rausenbach do Vídně jsme viděli,jakým způsobem sebranka tato spolu s řadovým vojskem na Pardubickém venkově řádila.Po odeslání uvedených dopisů do Vídně odebral se ředitel Rausenbach z Brandýsa n.L.-kde se právě zdržoval- do Pardubic,aby tam řídící se zkázu na největším komorním panství,pokud možno,zastavil.Již 14. července 1745 psal z Pardubic do Vídně baronovi de Toussaint první zprávu o své návštěvě. Zněla takto:

"Musím Vaší Milosti tímto ve vší krátkosti poslušně oznámiti,že město a vsi zdejšího panství jsou celá přeplněna raněnými důstojníky a vojáky a že v Pardubicích bylo opět zřízeno vojenské skladiště a chlebné pece pro veškeré vojsko.Dále jsou zde opravována městská a zámecká opevnění,což řídí inženýr obrist-lieutnant,který sem byl zvlášť vyslán.Část poddaných jest u vojska,část jich musí opatrovati raněné a co zbývá,to pracuje na pardubských opevněních,takže při hospodářství všecko stojí.Namáhám se všemožně,abych hospodářství uvedl do pohybu,avšak ve stávajícím nepopsatelném nepořádku a neklidu není to možné,neboť,jak říká již staré přísloví:nouze láme železo. Královská armáda stojí 4 míle od Pardubic a nepřátelská armáda 2 míle dále,o čemž právě v tento okamžik přišla zpráva. Já zde zamýšlím co možno nejdéle zůstati,třebaže oředstavení civilních úřadů jsou zde zcela ztraceni.Pevně doufám,že Nejvyšší Bůh na pomoc naši nejmilostivější panovníci přiskočí".

Když již tato zpráva byla napsána,připojil k ní na zadní stranu pan z Rausenbachu vlastnoručně - mimochodem:psal hrozně nečitelně- tuto doušku:

"V tomto pkamžiku,když jsem svou zprávu chtěl již odeslati,přijelo sem celé vozatajstvo /Bagage/ královské armády,aby zde bylo v bezpečí.Možná,že dojde k bitvě - pak dejž nám Bůh lepší štěstí.Dotčené vozatajstvo zůstane na pardubickém panství,polní i luční úroda hrozně trpí,neboť není žádného jiného krmiva.Mezi raněnými jest značná část simulantů,kteří se vydávají za nemocné.Rovněž mezi vozatajstvem jest dosti takových lidí -o tom však jsem učinil oznámení armádě.Zřídil jsem zde salva quardii /ochranou stráž/ o 10 jezdcích,avšak nemocní i zdraví,kteří jsou po vesnicích ubytováni, ji nic nedbají,takže vše jest zde v poddvižení a nepořádku".-

Po tomto dopisu zprávy pana ředitele z Rausenbachu dlouhou dobu se o smutném stavu pardubického panství nezmiňují.Zatím dějiště války

přeneslo se od Pardubic dále na sever a spád událostí spěl rychle k rozuzlení.Dne 30.září 1745 došlo k bitvě u Závora,blízko Dvora Králové,v níž Friedrich II.opět zvítězil.Pak události v Sasku /dobytí Drážďan/ poskytly mu dalších úspěchů,které nemálo přispěly k uzavření vítězného pro něj míru drážďanského dne 25.prosince 1745. To všechno dělo se daleko od Pardubska,nicméně stav jeho poddaných obyvatel se tím o nic nezlepšil.O tom svědčí obšírná zpráva,kterou po dlouhé době poslal zase pan z Rausenbachu do Vídně svému představenému baronovi de Toussaint. Zpráva ta je datována v Pardubicích dne 2.listopadu 1745 a zní v českém překladu takto:

"Nemohu Vaši Milosti dostatečně popsati,v jak bídném stavu jest pardubické a smrkovské panství /obě měly společnpu správu v Pardubicích/ a to pokud se týče panského,tak i poddanského hospodářství.Třebaže jiná panství dosavadní válkou též trpěla,přece jen panství pardubské bylo postiženo nejvíce,a to stálým pobytem vojska a jeho vyživováním.Mnozí poddaní nemají žádného tažného dobytka, pokud ten jim byl,a pokud za něco stál,z větší části vojskem odejmut /herumgeschleppet/, jařiny byly zkrmeny na zeleno společně se senem,otavou a slámou,zatím co ozimy byly zrekvírovány a musely býti všemi odvezeny.Panství neskladilo žádného ječmene pro své pivovary a korec jej stojí již přes 3 zl.,takže se bude těžko kupovati a pivovary budou na pivě při tom ještě prodělávat.Pro dvory a ovčíny není vůbec žádného krmiva,podzimní osev jest zcela zameškán,poněvadž v létě nebylo možno pro nedostatek potahů,které - pokud zde snad zůstaly - denně byly zapřahány.Věc.Věc nebylo možno vůbec dohoniti a půdu pro osev řádně připraviti,nýbrž museli jsme se spokojiti tím,že teprve nyní podoráváme pole na jednu brázdu a do toho zrno bez naděje na zisk sejeme.Kdyby dal Bůh dobré počasí,urodilo by se alespoň to,co se zaselo a co by pro vlastní potřebu hospodářství bylo zapotřebí.V celku zůstalo na panském neoseto 1000 korců a na selském mnohem více.Též rybnikářství stojí si špatně - vůbec zkáza se zde vzájemně soplňuje. Hřebčinec /v Kladrubech/ jest zrovna tak,jako dvory a ovčince,až do posledního stébla vyjeden,ploty kol jeho obory rozlámány a zničeny.Lesy byly hrozně vyplundrovány a dříví z nich použito ke stavbě opevnění,k topení ve vojenských pekárnách a ve vojsku vůbec.Tím vším přišel poddaný i vrchnost do hrozného stavu,že dnes nikdo neví,jakým způsobem EKI chov dobytka udržeti a jak vůbec hospodářství přes příští léta zachovat.Podařili se mně pro vrchnottenské hospodářství nalézti již /pokud bude možno/ nějakou výpomoc od jiných komorních panství, nebo mnoha penězi hospodářství to opět zvednouti - zůstane ubohý kontribuent a poddaný i dále v bídě a na dlouhou řadu let ožebračen.Zemské úřady měly by opravdu zde zakročiti zavésti době lépe odpovídající instituce,zrovna tak jako Zemský komisariát měl by mi ti lepší znalost tohoto království a zejména zaříditi,aby od války vzdálené kraje stejnoměrně přispívaly na výživu armády,jako kraje válkou postižené.Dále by se mělo na jednotlivých krajích nebo krajinách býti žádáno pouze to,co se v nich skutečně pěstuje,a co v

nich skutečně pěstuje a co v nich skutečně roste.Doposud bylo tomu jinak: ve válečné době bralo si vojsko své potřeby tam,kde právě leželo a tak tyto poddané dokonale vyjedlo a vyrabovalo,při čemž ještě trpělo často nedostatkem.Kdyby potřeby pro vojsko byly včas rozvrženy na celou zemi a kdyby bylo dále zajištěno,aby potahy z celé země potřeby tyto za vojskem vozily,byla by armáda vším potřeb ným opatřena a zemědělec ve válečných krajích,by ve své existenci nebyl zcela ohrožen,pole svá mohl by osévati,na nich hospodařiti- a krátce a dobře:rok co rok armádu vyživovati.Poněvadž však tohle se neděje a vojsko trpí nedostatkem krmiva i stravy,dovoluje se mu, aby se zásobovalo na vlastní pěst - z čehož přichází nejbližšímu okolí nesmírné neštěstí.Přichází při tom ubohý měšťan a vesničan nejen o všechnu polní a luční úrodu,nýbrž jest mu odjímán neukázněnými a zdivočelými vojáky i jeho ostatní soukromný majetek a často i všechen dobytek.Po celý dlouhý rok přicházejí hned husaři,hned huláni nebo panduři a z vlastní autority se ubytují,kde se jim dobře líbí,při čemž hospodaří a žijí podle svého.Kromě nich přicházejí sluhové důstojníků,pacholci od vozatajstva a dělostřelectva /Stückwesen/ z jiných kvartýrů a kupují od vojáků to, co tito ubohému kontribuentu /poplatníku/ ukradli,zvláště seno a oves. Do dnešního dne jsou na zdejším panství v mnohých obcích nemocní a ranění vojáci,mezi nimiž jest však množství simulantů. V městě Pardubicích jest 1 bataillon pěšáků od pluku hraběte O´Gilvi a mnoho zemské milice.Ti všichni jsou tak hustě ubytováni,že v každém domě jest až 30 osob,čímž ovšem místní živnostníci velmi ve své výživě trpí. Hned za městem táboří pak dělostřelecká reserva,takže toto zcela vysílené panství pardubické nevychází z utrpení,zvláště když zemské dávky jsou na něj ukládány tak,jakoby bylo válkou nedotčeno a jeho poddaní neožebračeni.

Královský zemský válečný komisariát koupil od panství pardubického, smrkovského,poděbradského a kolínského všechny zásoby obilí za hotové.Zásoby tyto byly ochotně ihned dodány,i když bylo to spojeno s velikými těžkostmi a výlohami.Při tom se však doufalo,že dostanou za to hotové peníze,aby mohlo se jiminejen panství,ale i poddanému výpomoci.Avšak dodnes jsme neviděli ani toho nejmenšího, nýbrž byli jsme odkázáni na krajské úřady,abychom si peníze ty odečetli u nich od našich daňových povinností.Poněvadž však ostatní soukromá panství dostala podobné dodávky zaplaceny hotově,lze právem žádati,aby královská panství byla v tom směru stejně respektována již také i proto,že více než všechna ostatní byly válkou poškozena.Vzhledem k dobrým cenám prodal jsem všechnu zásobu ovčí vlny,co ji na komorních panstvích bylo.Jeden cent zaplatil 50 zl,tak že jsem v celku utržil 19.000 zl v hotovosti,z nichž však do pokladny odvedu pouze 7-8000 zl.,poněvadž ostatku použiji k opravení toho co v hospodářství bylo zničeno /fundum Destructum/,zejména v sladonictví.V celku odvedu za letošní rok do pokladny asi 120.000 zl. jako výnos panství,avšak jest obava,že letošní rány se dlouho v hospodářství budou hojiti,v důsledku čehož příjem značně poklesne. Jak za těch okolností úpadek panství co nejrychleji vzkřísiti a to jak pokud se týká vrchnostenského,tak i poddanského hospodářství, o tom podám svého času správu,až přijdou opět pokojné časy a až Nejvyšší dopřeje nám zaslouženého vítězství. S tím se Vaši Milost: poroučím věrně poslušný Johann z Rausenbachu."

Na tuto obšírnou zprávu pana z Rausenbachu odpověděl generální plnomocník nad komorními statky baron de Toussaint pouze krátce a lakonicky. Dne 27.listop.1745 psal z Vídně řediteli Rausenbachovi:

Stav tamních poddaných jest podle vaši poslední zprávy z 2.t.m.skutečně politovánihodný. Doufám však v brzké lepší časy a spolehám se úplně na Vaši Vysoko urozenost /auf Euere Hochedelgebohren/, že vynaložíte všechnu svou píli a péči, abyste hospodářství vrchnosti i poddaných opět zvelebil."

Podobně též bohdanečský archiv nám mnohé zajímavosti o probíhajících historických událostech prozrazuje.

V předu jmenovaný vojenský hejtman von Wippickin, který si stěžoval na pardubického hejtmana panství přímo bar. Toussaintovi do Vídně bydlel v Bohdanči, kde jako ostatní tam bydlící hejtmani, a důstojníci uplatňovali svoji povýšenost, takže konšelé nuceni byli často se dovolávati pomoci, jak svědčí následující list;

JMti panu hejtmanovi de dato 8/10 1746. Až posavade velmi velikou roztržitostí pozustáváme s těmi zde einkvartýrovanými pány oficíry vojanskými, poněvadž předně pan hejtman von Wippeckin se svým kvartýrem u Karla Zaiferta nechce spokojený býti, nobrž k Šintákovi dnes na noc vtrhnouti chce, a jeho Šintáka obou světnic, kde on s mnohými dětmi a čeládkou zustává, zbaviti oumyslu jest, což velmi jemu Šintákovi na zhoubu by bylo, nebo již v druhém svém domě taky oberleutenanta einkvartýrovaného má. Aby z těch tak velikých mrzutostí a zbytečného sousedského gravírování sešlo, nejlepší prostředek by byl, tak jak jsme to již jednou ponavrhli, kdyby p.hejtman Caroli, jemu panu Wippeckinovi kvartýr cedentovati chtěl, čemuž mezi nimž od strany VMti zprostředkovati poslušně prosíme, jakož i taky, co se dávání dříví a světla dotýče, velmi tvrdě nastupuje a vyhrožuje, s čímž od strany naši se vytrhnouti nelze. Pročež taky ve vší poslušnosti žádáme, by nás v tom dobrotivě ušanovati, abyz vesnic sen to jim přináležející dříví lifrováno bylo, milost. zaopatření učiniti oblíbiti ráčili. 103/

Jiná stížnost podaná 12.Marti 1746, na JMti pana hejtmana:

VMti opačlivě na toho zde v Bohdanči einkvartýrovaného pana lieutenanta Hollickýho stěžovati musíme, kterak on jenom předce od těch zbytečných a svévolných vymyšleností upustiti nechce. Předložil nám, že by jemu pardubský pan commendant na vůli dáti měl, aby on v rathouze, v tom nově reparirovaném nejčistším pokoji kvartýr sobě vzal, my však naproti tomu stojíme, a to ne bez dostatečných příčin, poněvadž ten kvartýr proto zachovalý jedině míti chceme, že častěji nás třeba generál i štabs oficírstvo s koňmi nenadále maršem potrefiti může, tu alespoň příležitost mají, jak pro své pohodlí, tak taky, když beztoho o koňský marštale tu veliká nouze jest, tu ale při ruce nejprostrannější marštale jsou. Oboji se tu v kvartirovati může, on však když by se nám tam einkvartiroval v nenadálé potřeštilosti by třeba ustoupiti nechtěl, skrze to ty největší nepříležitosti by nám způsobiti mohl. Byl až do nynějška s tím kvartýrem v kterým sám pro sebe pohodlně bydlí spokojený a taky jemu mimo v

rathouze ještě jiné dva kvartýry objetujeme,na žádný způsob to ~~p~~ příjmouti nechce,nobrž na moc se nám do rathouzu stěhovati chce. Když jsme ale jemu klíč dáti nechtěli,netrpělivě odcházel a aby se mu hned zítra časně,jezdící kůň bez producírování kam neb za jakou příčinou zaopatřil,hněvivě vyhrožoval a tak sobě častěji počíná, v pravdě říci můžeme,že spíše mnohem větší oficíři spokojiti způsobni jsou,nežli jeho.Víc nic taky abychom zbytečně již od něho častěji hindrováni býti nemuseli,VNti poslušně prosíme,by se nás dobrotivě ujmouti,a aby on p.lieutenent buď při tom velmi pohodlném ~~k~~ kvartýru v kterém až posavade jest,aneb jinde mimo rathouz obvykl a pozustaven byl a nás tak dalece nesužoval,milost.zaopatření učiniti oblíbiti ráčili! 104/

Jaké poměry mezi sousedy zavládly,prozrazuje další zpráva:

Na JMti panu hejtmanovi, de dto 30/12 1746: Co tak někteří naši sousedi za příčinou tehdy vojsku pruskému na foršpon daných a ztracených koňův stižně VMti přednesli,z té nám milostivě propůjčené suplice,poslušně jsme vyrozuměli a na to poníženou naši zprávu dáváme.Jakkoliv na Jana Šintáka,jakožto purkmistra,té ztráty původcem býti kladen,v tom jeho omluvna činiti můžem,že on sice v tom nechybil,když jim jménem krále pruského,pod ztrátou hrdla poručiti dal,aby dobytky neodváděli,neboť víme,že dozajista to poručení měl, a taky jej projíti dáti musel,nechtěl-li tu pokutu sám třebas účastný se učiniti,však ale dříve nežli to poručení zde prošlo,již vojsko samo dobytek,větším dílem vartama obsazený mýta měli, aby jimi vyváděný nebyl,který sami následovně sobě k vozu zapřahali.

On ale,že Šinták,některý kus dobytka za Labe odvésti dal,to učinil dříve ještě,nežli to vojsko se sem shrnulo,avšak pro foršpon samotně,aby na něj ukazováno nebylo,zanechal jednu nejlepší klisnu, kterou po mnohokráte v tom čase,na dosti nebezpečný foršpon poslal, až i taky následovně při našem vojsku,jemu také k ztráte přišla. Dosti lítostivě a bolestně ovšem Šinták to snášeti musí,když jej nevážně hanebně tupí,zlehčují a proklínají,jak se to předvčírem ~~se~~ stalo.Manželka Pauma proti Šintakovi neslušně mluvila,aby so smrti na těch kobylách ohnivých jezdil svými pomocníky,aby se trkal...to jedině dříve prostředkem VMti příkladem trestanlivým zamezení býti poslušně prosíme. Při VMti poníženě žádajíce,aby netoliko naši sousedi další trpělivost laskavě prokázali,ano i taky toho nepříkladného proklínání při nich milostivě zameziti oblíbiti ráčili". 105/

V Bohdanči již počátkem listopadu 1741 vyskytly se mezi Prušáky a farářem Tautzem třenice pro pohřby nekatolických Prusů na patronátním hřbitově. Zvláště však bouřilo se bohdanečské sousedstvo z násilných odvodů,jimiž vybíral Friedrich Raimund z Goltzu,lieutenant z pluku Bayreuthského ze zdejších mladíků do pruské armády. 106/ Obecní počty z roku 1744-45 prozrazují co chudá pokladna i obyvatelé museli vydati na vyživování procházejícího vojska přátelského i nepřátelského k výživě oficírů,vojáků i koňů a p.Dne 11 listopadu 1744 přitáhl do Bohdanče se svoji král.gardou a ostatní suitou osobně J.Král.Milost Friedrich II.,král Pruský a kurfirst Branden-

burský a pobyl zde do 18.listopadu 1744.Bydlel v rathouzu,jeho starší bratr generalmajor Wilhelm,bydlel na faře. Obrist Schwerin u Václ.Chlumeckého, generaladjutant Borek obrist u primase Waltera, u Josefa Šintáka byli ubytováno 2 generálové.
V rathouze byl ubytován též velicí generál Kalkstein. 107/.

Poněvadž obecní pokladna nestačila výdaje ty uhraditi,vydali se konšelé s prosbou na hejtmana panství o pomoc,"a pan vrchní panství pardubského v dobré paměti snášeti sobě oblíbil,kterak my tak ten čas ztracený,a od nepřátelského vojska se všech stran obklíčeni jsouce,nejen písebný ano i samo osobní outočáště k němu sme vzali,takže již sobě jináče pomoci nemůžeme,by nám pro zachování sousedstva dva tisíce zlatých vypůjčeno dovoleno bylo.Načež nemajíce on skrze veliké nabíhání od vojska tolik času,by nám písebnost uděliti mohl,těmito slovy nás podělíc:"Pán Bůh vám pomáhej a pomozte sobě jak můžete!" Dle čehož tehdy přinuceni jsouce,nejenom v témž 1744 roce 1100 kop ani i v roku 1745 při ještě trvající vojně 600 kop pod interesí 6% vypůjčiti a zase pak dle naši možnosti pomalu spláceti. Potom též poslušně k odpovědi sloužíc,že v roku 1745 s vědomím magistrátu 11 mandel žitný drobný,a ne ječný slámy po 15 kr,poněvadž tehdaž drážejc neplatila,odprodáno jest, a to přesazení skrze písaře gruntovního se státi muselo,neb tehdáž žádný ječnou v slámě přijat nechtěl.

V důsledku toho zapsáno bylo do obecních účtů v r.1744:
Poněvadž důchod obecní již v tak mnohých vojanských autratách s hotovejma penězi vystačiti nemohl,pročež k těm tak velmi důležitým a nevyhnutelným potřebám vojanského vydání,vzácný magistrát a páni starší obecní zdlužili,jenž tuto za příjem "Extra ordinar" se bere:od urozené paní Justýny Axlarovy pod datum 20.August 1744 roku pod 6 procento.....600 kop
od velebného pana pátera kaplana Frant,Karla Rasiusa,též toho datum.....200 kop
V roce 1745 zdluženo bylo:od špitálu... 100 kop
od Jana Šintáka..... 630 kop 108/

Výkřik selského zoufalství a bídy a jaké těžké časy tehdy na poddané lidi doléhaly svědčí následující list:

"Na VMti.pana hejtmana de datto 15.Januar 1746. Vaše Milosti! Bez toho vaše milost známosti pozůstávati ráčí,kterak tak městečko naše,hned při prvním vtrhnutí nepřítele do země.velmi silnýma einkvartýrunky,tak taky uloženými daněmi,na to i po odtrhnutí ze zemí, zase JMti král.vojska zimníma kvartýry obtíženi jsme byli. Při teď pak druhém nepřátelském vpádu,zhusta marše,odvody do ma-

gacínův a těm podobné obtížnosti,jsme přetrpěli.
Až posléz při tom samého k r á l e p r u s k é h o deviti denním contonirunku,jeho celou leibgardu a jiné tři regimenty jsme s tou největší obtížnosti museli vyživovati,takže pro /mimo toho co sousedstvo pro oficíry a vychování čeledě domácně svého dobytka pobili/ od společných řezníkův zdejších,na porce pro tu královskou gardu a suiti 7434 liber masa se vydati muselo, a poněvadž pak zaopatření takového masa oni řezníci dílem své vlastní,a větším dílem přinuceně od sousedstva dobytky vyvěšovali a poráželi, nyní pak jeden každý věřitel svému chce,- za druhé,-když již to zde a v okolí u veliké síle stojící vojsko se pohnulo,ze samého městečka přes 60 kusů koňského dobytka sebou na foršpon mocně vzalo,z nichžto až posavade 26 kusů nejlepších klisen a 12 vozů spátky zůstalo a se nevrátilo,kterýžto dobytek,dle domácího a velmi skromného šacunku na penězích 1551 fl.rens.vynáší,v kteréžto ztráně mnohý soused celého svého potahu zbaven a jiných více polovičně a dosti chatrnou spřeží zaopatřen jest.Své pak hospodářství taky dokonce nic a velmi špatně hleděti může a proto nás slzavě nastupuje a žádá,zase s jiným dobytkem zaopatřený býti.Když ale považujíce mezi sebou tu velikou již břemenou chudobu a nouzi, prostředků nenalézáme,jak bychom jim řezníkům předně za ty vydané masa,právy býti, tak pak zdlužené dobytky lidí contentirovati mohli, tím méně také vidíme,že způsobni nejsme,ten zpátky na foršponě zůstalý dobytek zaplatiti,pročež nemajíce po Panu Bohu jinde útočiště,leč k Vaši Milosti,~~mitujíce~~,nám představené vrchnosti, s pevnou naději,že VMt ulitujíce již nás na nejvýš usouželé a zmučelé lidi,a nám s vaší strany pomoci,abysme tak trpěti nemuseli a druhé ~~dr~~ náhradou nějakého zaplacení od milosti přijíti mohlo a nám tím laskavě sucentirovati oblíbiti ráčili. 109/

Na úpěnlivé prosby k uhrazení velkých škod,dostalo se bohdanečským "nejmilostivěji " udělené repartirované bonifikace z "ohledu strpěných v oněch nedávno minulých válečných časch vojenských" v celkové sumě.....916 zl 58 kr 1 1/2 denárů,kterážto částka byla dne 15 listopadu 1751 purkmistrem a spoluprimasem Janem Šintákem a obecními staršími:Václavem Borčickým a Matějem Kolářem,mezi 112 sousedů poškozených,rozdělena. 110/

V roce 1744 měli Prušáci v Bohdanči dvě kasy a sice v domě čp. 6 a 88.

Primator ~~Jxxxšinták~~ s končely starali se nyní o konfirmaci svých privilegií.Přepisování jich svěřili Václavovi Cerekvickému z Pardubic,aby je "čistou kanceláři stavenou rukou na regálním papíru k budoucímu konfirmování jich" připravil, zakteroužto práci obdržel 10 kop, a od svázání jich do knihy,zaplaceno pardubskému knihaři 15 grošů. 111/

V roce 1747 jest tato účetní položka rozhojněna položkou novou:

"Za opisování privilegii jest i tento rok placeno.Opisují se trojitě a jsou přehlíženy a vidimírovány v Chrudimi,za přítomnosti purkmástra,deputýrovaných komisařů,syndikusa,servusa,a těm jest placeno na penězích,ale i truňkem.....11 kop 5 gr.
Za vymalování erbu do vnitř těch privilegii-vejpisů ,tak jak in originali se nachází,placeno...54 gr 3 den.
Kteréžto privilegia original s vejpisy trojíma,musíce se ještě na JMC kanceláři kolacinirovat,pak odsud deputírovaným úředním osobám,po dvakráte na útratu,tak taky tam v kanceláři za práci vydáno.....8 kop 36 gr.
Od vymalování zase dvojího vejpisu erbu z originálu...1 kop 27 gr.
Strany nejmilostivější konfirmati privilegii:od zhotovení memorialu na JMC císařskou v německém jazyku....1 kop 30 gr " 112/

Z uvedených záznamů jest zřejmé,že konfirmace privilegií nebyla jednoduchá a musela býti dobře zaplacená.
Potvrzení privilegií stalo se ve Vídni dne 28 března 1748,s poznámkou,že jsou psány v jazyke českém/ alles in böhmischer Sprache/.
"Wir Maria Theresia von Gottes Gnaden römische Kaiserin in Germanien,zu Hungarn,Boheim,Dalmatien,Croatien und Slavonien Königin, Erzherzogin zu Oesterreich,Markgräfin zu Mähren, Herzogin zu Lutzenburg und Schlesien und Markgrafin zu Lausnitz,Herzogin zu Lotringen und Grossherzogin zu Toascana ect.
Bekennen offentlich mit diesem Briefund thu kundt jeder menneglich, dass bei uns Bürgermeister,Rath und ganze Gemeinde des zu unserer Cameral-Herschaft Pardubitz in unserem Erbkönigreich Boheim unterthanigen Stadtle Bohdanetz allerunterhanigst supplicando eingekommen und gebetten.Wir geruheten ihnen die kaiserlich königliche Gnad zu thuen und ihre von unseren glorwurdigsten Verfahreren,wie auch von denen vorogen Obrigkeiten und Inhabern erhaltene und von unserem hochgeehrtesten Herrn Vatter Weiland Kaisers Carl des sechsten Magl.glorreichesten Andenckens bestätigte Privilegia und Begabnüssen gleichfalls Allermildest zu Confirmiren,deren Inhalt aus dem hiernach folgenden Extractu zu ersehen:
Primo:Privilegium von König Wladislav,vermög welchen dem Stadtl Bohdanetz ein Jahrmarkt nebst der gewöhnlichen Freiung und ein Rossmarkt verliehen worden,de dato Feldlager bei Weisenburg den Mittwoch nach dem Tag des heiligen Jacobi Anno 1491. Secundo:Handfeste von dem Wilhelm von Pernstein über die Erbfälle de dato auf dem Kunetitzer Berg den Montag vor Kreützerhohung Anno 1491.Tertio: Privilegium von vorbesagten König Wladislav,kraft welchem Er ihnen Bohdanetzern den Zoll aussetzet de dato Osten den Dienstag des heil. Matthei Anno 1512. Quarto:Donation von dem schon Bemeldten Wilhelm von Pernstein,über das Dorf Nowa Obetz dedato Pardubitz den Sonntag nach dem Fest des Heil.Stanislai Anno 1514. Quinto:Königs Wladislai Privilegium,wo das Dorf Bohdanetz zu einem Stadtl erhoben ihm

ein Jahrmarkt den Montag vor heil.Galli und ein Wochenmarkt alle Mittwoch zu halten verliehen worden de dato Osten ? am Tag der heil. Barbara Anno 1514. Sexto:Handfeste des Johann von Pernstein auf das von seinem Vorfahren erkaufte Dorf Giluwka und Huttweide,wie auch über den Zins von dieser Huttweide de dato Pardubitz am Donnerstag den Tag Sti Martini Anno 1535. Septimo:Handfeste von Jaroslaw von Pernstein über die Rinnen-Raumung unter dem Tamm des Rozkoscher Teichs,de dato Pardubitz am Samstag nach dem fasten Mittwoch Anno 1549. Octavo:Eben dieses Jaroslai von Pernstein Confirmation dreier von seinem Vorfahreren denen Bohdanetzern verliehenen Handfesten de dato Pardubitz den Donnerstag vor Sanct Veith Anno 1554. Nono:Gleichformige Confirmation des ohnweit bemelten Jaroslai von Pernstein über den Begnadungsbrief des Johann von Pernstein de dato Pardubitz den vorbemerkten Donnerstag vor St.Veith Anno 1554. Decimo: Privilegium Königs Ferdinandi Primi,mittelst welchen dem Stadtl Bohdanetz ein neuer Jahrmarckt verliehen worden de dato Brünn,den Donnerstag des heil,Francisci Anno 1554.Undecimo:Des mehrbemelten Jaroslai von Pernstein Confirmation etwelcher? Begabnüssen de dato Pardubitz den Donnerstag nach Pauli Bekehrung, Anno 1557. Duodecimo:Privilegium Kaisers Maxmiliani vemög welchen alle vorberührte Privilegia und Begabnüssen Confirmiret werden,de dato Wien den Mittwoch nach dem Frst des heil.Hieronimi Anno 1564. Decimo tercio:Donationsbrief von oben diesem Kaisers Maximiliano, kraft welchem ihnen zu der Kirchen und Gemeinde auf gewisse Weis e ein Stück Waldes Lužitz genannt erblich gegeben werden de dato am Montag den Tag Sti Nicolai Anno 1574. Decimo quarto:Kaisers Rudolphi Confirmation alle vorbeschriebene ihnen Bohdanetzere ertheilten Privilegien und Consssionen de dato Prag Donnerstag nach dem Tag Sti Laurentii Anno 1587. Decomo quinto:Kaisers Mathia gleichmässige Confirmation über alle vorbemerkte Privilegia und Concessiones de dato Prag den Montag nach allen Heiligen Anno 1616.Decimo sexto:Kaisers Ferdinandi secundi ebenmässige Confirmation überal Vorbeschriebener Privilegia und Concessiones,de dato de dato Prag den Mittwoch nach dem Fest deren Heiligen Philippi und Jacobi Anno 1628. Decimo septimo:Kaisers Ferdinandi des dritten gleiche Confirmation ihrer Privilegien mit einbegrif der vorhin von Kaiser Ferdinand den anderten ihnen beschehenen Confirmation,de dato Wien Wien am Mittwoch den Tag der heil.Ursula Anno 1637. Decimo octavo: Eben dieses Kaisers Ferdinandi tertii Privilegium über einen ihnen Bohdanetzer verliehenen neüere Jahrmarckt nebst der gewöhnlichen Freiung de dato Prag 20.Augusti Ao.1638. Decimo nono:Kaisers Leopoldi Confirmation über alle vorhin banamste Privilegia,und Begabnüssen nebst Verleihung eines Stadt Wappens und des Erbfalls,de dato Wien den 9.Februari Ao.1685. Vigesimo:und letztens Kaisers Caroli des sechsten Confirmation Kraft welcher alle vorrecensirte Privilegia,Concesiones,Begabnüssen,und Handfesten bestättiget worden de dato Wien am Tag des heil.Benedicti,welcher war den 21.Martii Ao. 1726.alles in böheiml.Sprache.

Wann Wir dann ihre diessfällige allerunterthänigste Bitte in Kaiserlich-Königlichen Gnaden gewilliget,als haben wir wohlbedachten

Muth, guten vorgehabten zeitlichen Rath,und rechten Wissen alle und jede in obengeführten Extracte enthaltene Privilegia und Obrigkeitliche Begabnüssen in allen ihren Puncten und Clausulis der gestalten,als wann sie von Worth zu Worth hier inseriret wären /jedoch Salvo jure Regio,Dominicali etcuinscunqve Tertii und soweit gedachtes Stadtl Bohdanetz in deren selben usu et possessione ist, auch solche der jetzig und künftigen Landesverstassung nicht entgegen stehen/ allergnädigst Confirmieret,und bestätiget; Thuen das auch hiemit wissentlich und in Kraft dieses Briefes als regierende Königin zu Böheimb.Meinen,setzen und wollen,das mehr Bemeldtes Stadtl Bohdanetz sothane Privilegia und Obrichkeitlich Begabnüssen,auf die von Uns confirmirte weis ohne männiglichen Hinderung haben,gebrauchen und geniessen könne und möge. Und gebiethen hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten Obrigkeiten,Inwohnern und Unterthanen,was würden,Stadts,Amts,oderWeisens die in unserem Erbkönigreich Böheimb seied,insonderheit aber Unserere: Königlichen Stadthalterei daselbst hiemit gnädigst,dasssie oftgedachtes Stadtl Bohdanetz bei diesen von uns gnädigst Confirmirten Privilegien und Obrigkeitlichen Begabnüssen oberwähnten massen, schützen und Handgaben,darwieder selbst nicht thuen,noch das jemand andern zu Thuen verstatten,als Lieb einem jeden sein,unsere schwehre Straf und Ungnad zu vermeiden,das meinen Wir ernstlich. Zu Uhrkund dieses Briefs besiegelt mit unserm Königlich-anhangenden grössere Insigel;der geben ist in unseren Stadt Wien den acht und zwanzigsten Monaths tag Martii inSiebenzehen hundert acht und vierzigsten,Unserer Reiche,des Hungarisch und Böhml.im Achten Jahre.

Maria Theresia
Adolf Graf Koženský

Ad Mandatum sac.cas.regie majestatis proprium.
Theodor Anton v Rosenthal. 113/

/Orig.něm.perg.,pečeť v dřev.pouzdru na černo žluté šňůře.

Po obdržení těchto privilegií,nedbale konfirmovaných,zapsal početvedoucí Jan Šinták,do obecních počtů za rok 1748 položku:

Na vyplacení taxy od nyní šťastně obdržeti majících nejsl.podání a privilegií konfirmati ku kancel.JMC hejtmanské zapraveno113 kop 114/

Ihned následuje další položka: ~~PRXOSOby~~
Jsouce povoláni všichni úřední osoby a písař radní k uvítání JMCs /pravděpodobně prince Karla,kterého Bohdaneč očekával v r.1747 v nočním čase,a za spálené světlo a loj k mazání kočárku jest vyúčtována částka...52 gr/,do Pardubic,na mající útratu...2 kopy 48 a od dvou fur pro raddní osoby a trubače s bubny...1 kop 18 gr. 115/

V roce 1750 došly nově potvrzené privilegie do Bohdanče o čemž svědčí zápis v počtech obecních:
Při přinešení privilegii a pak jich sousedstvu publicírování,za času úřadu purkmistra Václava Kučery,dle téhož úředního ~~potvrzení~~ poručení k potěšitelnému při těch milosti potvrzení "Vivat" připijení,truňk vína podání,potom pak jsouc účtováno 120 žejdlíků po 8 kr což činí.....16 zl. Malým pak dítkám vlašské ořechy házeli tehdy zakoupeno jich za .... 16 kr. 116/

Když Bohdanečtí počali se zotavovati z těžkých následků války slezské,pokazil se jejich klenot ve středu města,velikým ohněm,o čemž píše početvedoucí Václav Vorel ve svých obecních počtech z r.1753:

"Jakož v ten úterek po zdejším posvěcení chrámu Páně Bohdanečského, toho roku 1753 as po půl jedné hodině,vyšel jest ve dne z tohoto starožitného,ozdobně postaveného klenotu obecního /rathouzu/ k hroznému zármutku našemu,rychlý a prudký oheň,kterýž jest netoliko střechu,anobrž i vnitř což ode dřeva proniknouti mohl,v prach a popel, a v smutné voharky k přežalostnému ustrnutí požrajíc,obrátil. Protož k ušetření přeci na budoucnost těch nákladných zdí,a k zachování drahého klenotu,k spravení povrchnímu pospíšiti se muselo.Protož dle učiněné s mistrem tesařem Hledíkem smlouvy,od vystavení s náležitou vazbou krytu a s potřebnými kleštěmi,zděch stažení,též spravení stropu nad šenkovnou,též dále na dvorečku domovním vystavený chlív a na domě témž vytažení třech velmi dlouhých žlabův,s položením a žlabův,též dílu toliko střechy a šindelem pobití,dáno spolu 85 zlatých. 117/

Pro pokročilý čas byla prozatím střecha přikryta doškami,jen kolem žlabů a komínu byly dán šindel. Značně poškozenou radnici,která 11.septemb.1753 vyhořela,přišel shlédnouti právě v Pardubicích se zdržující tajný rada a vrchní plnomocník nad komorními statky baron Toussaint z Vídně,o kterémž jsme se již dříve zmínili,jakož i vyhořelá další stavení, po přísaze pohořelých odejel s doprovázejícím hejtmanem Kordulem ze Sloupna do Vosic.

Po bitvě u Chotusic roku 1742 a po vpádu Prusů do Čech navrhli vojevůdci rakouští,hlavně polní zbrojmistr Leopold Daun,aby veškeré vojenství rakouské bylo postaveno na nové základy vojenské.Proto stanoveno pořádati polní tábory a manévry podle skutečné války. První cvičení stanoveno v Čechách,na srpen r.1750.Zvolena k tomu krajina mezi Kolínem a Novými Dvory,kde r.1742 Prusové zvítězili v bitvě chotusické.Zpráva ta způsobila veliký zájem lidu v celém okolí. Polní zbrojmistr hrabě Karel Batthyany nabídl císařským manželům po čas jejich pobytu v Čechách k obývání zámek Novodvorský.Marie Teretie přijala toto nabídnutí a přijela s manželem a průvodem 17.srpna 1750 dopoledne do Nových Dvorů.Z dalekého okolí a ze sousedních měst proudilo sem množství lidí.Z Novodvorského zámku odjížděla císařovna denně k přehlídce vojenského tábora za vedení generála Dauna.K večeru byly k jejich poctě provozovány balety,opery ve zvláště postaveném divadle.

Cvičení vojenské v kolínské krajině nebylo zbytečné.Roku 1756 vypukla nová válka - válka sedmiletá. Marie Terezie nemohouc oželeti ztráty krásného Slezska i Kladska a pozorujíc,že poměry politic-

ké v Evropě jsou jí příznivy,získala Francii za spojence a vypověděla válku Friedrichovi II,na jehož stranu se postavila Anglie. Sedmiletou válku počal pruský král Friedrich II.dne 29.srpna 1756 vojenským vpádem do Saska,kterého v jednom mocném náběhu dobyl. Ze Saska vtrhl do severních Čech,kde svedl dne 1.října 1756 s císařským generálem Brownem vítěznou bitvu u Lovosic.Současně se svým vpádem do Saska vyslal Friedrich druhou část svého vojska do východních Čech,a to pod velením proslaveného maršála Schwerina.Ten již 17.září 1756 vtrhl z Kladska do Čech a obsadil nejdříve Náchod,kde jeho vojsko během tří dnů nadělalo na 16.000 zl škody.Jádro Schwerinovy armády tábořilo na Dobeníně až k Vysokovu a Kramolné,odkudž se dne 20.září 1756 vydalo na další pochod ke Hradci Králové.Tam stál však se svým sborem císařský maršál kníže Piccolomini v tak výhodném postavení,že se Schwerin na něj útoku neodvážil,nýbrž omezil se na to,že rozbil hlavní tábor u Velkého Újezdce nedaleko Smiřic a celou svou činnost omezil na vydírání okolní krajiny,která tím ovšem nesmírně trpěla.Rozložení Piccolominiho vojenského sboru bylo tak výhodné,že Friedrich II. sám o něm ve svých Pamětech napsal,že bylo lepší než řada pevností.-Když maršál Schwerin,jenž měl králem zakázáno pouštěti se do bitvy,ve které by již předem neměl vítězství zaručeno,viděl,že na císařské nemůže se odvážiti,rozhodl se k ústupu.Stalo se tak dne 21.října 1756,kdy ustoupil od Smiřic k Jaroměři a odtud dále ke Skalici. Piccolomini poslal za ním uherskou jízdu-ta však,odvážíc se nerozvážně na hlavní pruský sbor,byla s těžkými ztrátami odražena.Dne 28.října 1756 odtáhli poslední Prusové z Náchoda, aby v Kladsku a ve Slezsku rozložili se do zimních kvartýrů.

Bohdaneč prožil prvá léta sedmileté války v klidu,byl však nucen vysílat své lidi do Pardubic na opevňovací práce zámku a města.Až v roce 1758 oživlo silnými vojenskými průchody a ubytováním císařských vojsk.Stálé vojenské průchody měly však pro obyvatelstvo bohdanečské ještě jiné důsledky,nežli zničení a ožebračení hospodářské,Koncem roku 1757 počaly se šířiti nákažlivé nemoci - nejprve mezi vojskem,pak i mezi poddanými obyvatelstvem. Jaký druh epidemie to vlastně byl,těžko dnes z dochovaných zpráv

poznati.Jednalo se pravděpodobně o úplavici,spučasné zprávy mluví však pouze o "ansteckenden Krankheiten" tj.o nákažlivých nemocech,aniž by určovaly blíže jejich druh.Úmrtnost musela býti dosti značná,dosvědčuje tomu dochovaná zpráva "Z jarmarečních prken, jak pro zemřelé vojsko na umrliční truhly,též také pro nemocné postele i také pro domácí zemřelé bylo mnoho vydáno". Dále čteme: "Truhlářovi od dělání 3 nočních stolic pro vojsko nemocné zde ležící,za 6 prken dáno 1 zl 48 kr a 3 škopíčků do těch stolic 15 kr". Epidemie přestala teprve koncem července 1758. 118/

Do válečného roku 1757 uvádějí bohdanečtí pamětníci přítomnost krále pruského Friedricha XV v Bohdanči, kteréžto údaje jsou naprosto mylné,král Friedrich II.byl prokazatelně v Bohdanči od 11. do 18.listopadu 1744,jak v předu jest označeno,neboť v sedmileté válce,která trvala do konce r.1762,krajina naše nespatřila vojska nepřátelského. Plných sedm let zuřila /1756-1763/ válka,která rozlehlé kraje kraje obrátila v poušť a zničila jejich blahobyt.Dne 15.února 1763 byla smlouva o mír mezi Rakouskem a Pruskem podepsána v Hubertsburku.Marie Terezie se zřekla všech nároků na Slezsko a na Kladsko.

V letech 1766-67 a ve dvou následujících letech byly kraje české stíženy krutými dešti a neúrodou. Z jara roku toho na Květnou neděli dne 24.března a ve dnech následujících napadla spousta sněhu na Polabí s výši lokte.Setrvala čtyři neděle,pokazila zaseté obilí a zpozdila jarní práce.Z hladu se naučili lidé konečně jísti cizozemské hlízy,jež Prusové přinášeli do Čech.Lid je zval "Branibory",z čehož se během času utvořilo jméno "brambory".

Ceny potravin dostoupily závratné výše.Nouze pohnula spoluvládce Marie Terezie ,císaře Josefa II.,aby se odebral do Čech,kde by mohl naznačiti prostředky k trvalé pomoci.Přijel též do Pardubic dne 10.října r.1771.Po svém příchodu jednal o pomoci s panským hejtmanem Em.Gretzlem z Gränzensteinu.Na zámku setrval i příští den.Ku panovníkovi byl dovolen každému přístup.

V těžkých peněžních krisí,jež postihovaly habsburské soustátí během 17 a 18 století,našlo se v druhé polovici 18 stol.východisko v kreditní minci měděné /1759/ a ve vydání prvních papírových peněz vyšlých v roce 1762.

Již po válce sedmileté nastalo ve správě státní mnoho přeměn. Byla utvořena správa úřednická,byrokratická.
Po zrušení stavovského místodržitelstva r.1740 utvořena r.1763 zemské gubernium.Krajská správa měla již jen hejtmana jediného, placeného státem.Krajský hejtman dozíral i na úřady vrchnostenské, jímž byla podřízena poddanská města a vsi.

V ohledu právním měl na místě panského direktora hlavní slovo zámecký justiciár,právnický vzdělaný.Pro jednání o těžších zločinech byl v každém ze 16 utvořených krajů zřízen již r.1765 kriminální soud,pro zdejší kraj v Chrudimi. Středověké právo útrpné potrvalo v soudnictví jen do roku 1776.

Těžce se žilo poddaným v dobách roboty,zvláště těm,kteří bydleli blízko panských lesů,s některými myslivci.Bití,zmrzačení a často i smert,to byl osud poddaného,byl-li přistižen myslivcem,s nimž žil v nevůli,v lese a nebo v místě,kde nemohl se mu dobře brániti. Uvádíme jeden případ,který se týká Jakuba Kobery,měšťana bohdanečského,vlatníka domu nynější čp. 87.

"Dne 20.března 1754 vyjel si s vozem k vlastní louce u Neratova, aby si tam nařezal něco proutí do plotu.Při práci byl přepaden výrovským myslivcem Vavřincem Lefkovským a jeho dvěma pomocníky, ztlučen,pokopán a zřízen tak,že dne 3.dubna zemřel.Obec bohdanečská po jeho smrti podala 9.dubna 1754 stížnost hejtmanovi pardubického panství Johannu Franci Brandlsteinovi,která zněla:
Urozený a statečný vladyko.Milostivý pane.Vaší milosti s poddanou-důvěrnou zprávou sloužíme,kterak ten ubohý spoluměšťan náš Jakub Kobera dne 20.března běžícího roku,ve středu na den sv.Joachyma, vtrhnouce s vozem a svým potahem k své vlastní louce u vsi Neratova,tamž chtíce nějakého proutí sobě na plot nasekati,kdež natrefijše jej....revíru vejrovského forsknecht Vavřinec Lefkovský,jemu z kabátu se vysvléknouti nařizovali,kterémžto despotickém a potupném jednání on jakožto pravý na svém dědičném gruntě stojící posesor /=usedlík/ a věrný Jeho Císařské Milosti kontribuent nechtíce uposlechnouti,sebe vymlouval,i aby ho raděj kdekoliv chce citíroval,aneb téhož dobytek zajmul,sebe obětoval,což však jemu nepomohlo,nýbrž dotčený forsknecht s svými dvoumi od jagerpartheye tehdáž přítomnými,pomocníky pravenýho Jakuba Koberu flákal,ubil,ztrýznil a potahati neb hanebně pokopati nechal,takže on navrátíce se domů stížnost svou při ouřadě našem bolestně jest přednesl,a zastání jsa žádostiv,o takovém přehrozném nad jedním oudem městským vykonaném excessu /=násilí/ k Vaši milosti od nás známost dána. A tenž ubitý člověk jsouce skrz panství pardubského felčára Misingra prohlídnutý,v následující čtvrtek dne 28.martij se složil,pak podobně ve středu dne 3.aprilis ten obzvláštně pečlivý hospodář z této časnosti /v mladém věku zarmoucený,jemuž budiž radost věčná/ dojdouce 23 let věku svého na věčnost se odebral a tak po sobě vdovu v domě ač várečném,však po svých milých rodičích s velmi mnohými passiv obtíženém,samotnou osiřelou jest zanechal.Kteráž mejše

s nim malou zdravou při prsu dcerušku,to nevinné dítě po ubití otce svého postonávati počalo, a když se otec do nemoci skutečně složil,ono také v tenž den psotníkem navštíveno bylo,následovně v pondělí před úmrtím otcovým dne 1.aprilis z tohoto světa se odbralo a tak /což dle přednešení té matky k víře podobné býti může/ z jejího prsu leknutí neb žalost vytáhlo,následovně snad z té poskytnuté příčiny život svůj časný skončiti jest muselo.Po čemž všem exelentissimu Deus Medicus kraje chrudimského, z předupsaného mrtvýho spolusouseda našeho skrz felčara v své přítomnosti otevřenýho visitíroval,vnitřní zraněnósti bedlivě přehlédl a vyšetřil,a že by ten dosti dlouho ještě živ býti mohl,potvrdil,jakož tím hojněj skrz téhož vysoce učené veřejné všudež víry hodné attestatum se vyjadřuje.
Protož ve všechné poslušné pokoře k Vaší Milosti suplicírujeme, aby to nad městským lidem velmi opovážlivé se stanoucí ukrutné crimen /=zločin/,Vaše Milost,jakožto celému panství nejmilostvěj představený vrchní ředitel a protector,k samé Jich císařské a královské Milosti přednésti a k té spravedlivé instantcii tuto přítomnou poslušnou in originali authentickou správu naši,vysoce dobrotivě alle-girovati /=předložiti/ ráčili,tak abychom my i okolní věrní kontribuenti od těch skrz některý myslivecky muže mnohých se častěji zakusujících na vlastních gruntech neslušných příliš excesive horlivých překážek,na lidském zdraví,životě,ran i na dobytku škod na budoucnost pro lásku boží skrz císařskou a královskou milost vysvobozeni býti,ta pak osiřelá puštěná v mnohých velmi passiv vězící Jakubo-Koberovská vdova Anna za to přehrozné manžela svého zbavení,k potřebě své skrz všechny dni života svého alimentaci,náležitou náhradu užíti,též ad funeralium duplicium et Medicorum.atq aliorum exsclutionem,nebolitmžto rozličných nákladův a outrat vypokojenost obdržeti,my pak v smutek s obecními lidmi uvedení měšťané,po té nám všem způsobené zlehčenosti,nápravu dosáhnouti,ostatně jání všickni tak zlostní forstknechti přísnou napotom vejstrahu míti a od dalšího takového hříšného se přihoditi mohoucího kuráže a nebezpečného se vychloubání /jakož se dosaváde i po smrti ubitého vůkol neb na blízce protrušuje/ se vystříhati příčinu míti mohli.Za kteréžto spravedlivé zastání sám Bůh /jenž mordy a všeliké ubližování zapovídá/ jak Jich císařské a královské Milosti,tak všemu vysoce slavnému ministerio jistě bohatě odměniti ráčí.My pak k obdržení toho se dokázati slibujeme,Vaší Milosti na modlitbách vděční pamětníci poddaně poslušní František Chlumecký,purkmistr, Václav Jan Vorel,primas, Jan Procházka,konšel, Václav Kučera,konšel, Václav Borčický,konšel, Pavel Náhlik,konšel, Lorenc Najman,konšel, Jan Fr.Kuttner,konšel".

K stížnosti této přiložila obec bohdanečská německé osvědčení Jana Petržilky,přísežného chirurga a doktora kraje chrudimského a Karla Misingera,panského chirurga z Pardubic,v němž tito "učení doktoři" dosvědčovali,že zemřelého Jakuba Koberu prohlédli,v přítomnosti dvou konšel z rady bohdanečské pitvali a shledali že zemřel na "vnitřní brand",který se v něm rozmohl od ran,jichž se mu od forstknechtů dostalo.

Na základě těchto stížností učinil dne 16.dubna 1754 hejtman pardubského panství Brandlstein úřední podání o celém případu baronu Karlu von Morawetz,který stál tehdy jako generální ředitel v čele všech českých panství komorních.V podání tom líčil celý pří-

pad stejně,pouze uvedl některé podrobnosti,které asi vlastním šetřením zjistil.Spor mezi Koberou a forstknechtem Lefkovským vznikl podle toho proto,že Lefkovský chtěl Koberovi vzíti sekeru,kterou posekal si tento u své louky proutí,o němž však byl spor,patří-li vrchnosti nebo Koberovi.Kobera nechtěl sekeru dáti a když na něj Lefkovský se vrhl a počal ho holí bíti,chytil jej za cop a uhodil ním o zem.Na to počal volat Lefkovský na dva myslivecké mládence, kteří stáli opodál:"Copak chcete,aby mně ten měšťák nařezal?" Na to vrhli se naň oba myslivečtí mládenci,povalili jej,zbili a pokopali,při čemž zasáhli i "solvo honore ad testiculos".Jinak líčil Brandlstein událost shodně se stížností obce bohdanečské.
Baron Karl von Morawetz záležitost nevyřídil,nýbrž postoupil ji 27.dubna 1754 úředním podáním svému představenému baronu de Toussaint,který však netroufal si sám o věci rozhodovat,proto předal celou záležitost císaři. Ten rozhodl,aby výrovský forstknecht Lefkovský s oběma myslivecký mládenci byl předán městskému soudu ke kriminálnímu vyšetřování.
Přes výslovné znění císařské resoluce forstknecht Lefkovský k soudu vydán nebyl. Do věci se totíž vložil pan nejvyšší lovčí Leopold Kinský,jenž vždy držel nad svými lidmi ochranou ruku a zakázal,aby se Lefkovský k soudu stavěl.Jak celá záležitost dopadla,v archivu se nenachází.
Nešťastná vdova po Jakubu Koberovi,Anna,neboštíka brzy oplakala a za půl roku našla útěchu v náručí Matěje Náhlika,souseda bohdanečského,za něhož se provdala. 119/

Takovýto a podobný útisk,jímž trpěl poddaný lid,vyvolal bouřlivý vzruch v r.1775,který způsobila t.zv."selská vojna". Vzbouřením selským urychlilo se vydání robotního patentu ze dne 13.srpna roku 1775,jehož potřeba byla již po pět let uznávána.

Již před selským povstání bylo ve vládních kruzích jednáno o zavedení nového způsobu hospodaření na panstvích,zvláště komorních, jakož i o změnách v životě hospodářském. Dalekosáhlý tento plán navrhl císařovně bývalý pardubický písař a r.1776 ředitel státních panství,dvorní rada František Ant.Raab /1722-1783/. ~~Mnohé rybníky~~

Dle dvorních instrukcí z 1.a 13.března 1777 měla se rozděliti císařská,městská /poddantská/ a fundační popluží na malé dílce /familie/ a pustiti novým osadníkům "Familiantům" v dědičný nájem za pevný úrok právem emphyteutickým.Po předchozím vyměření,klassifikaci a oddělení rustikálních a dominikálních pozemků přísežným zeměměřičem Ant.Felixem Zástěrou,rozdělily se grunty panské v l. 1777-1778 jednotlivým zájemníkům. Tak byly mnohé rybníky zrušeny a na jejich místech povstávaly nová sídla.

Rybničná správa omezila svou práci na 113 panských rybníků ve výměře 18.690 v,měr a 12 2/8 měřic.Jsouc však nucena po zrušení robot platiti všecky práce hotovým panízem,ztrácela na čistém zisku. Proto ochotně klonila se k dalšímu poklesu v znamenitém kdys hospodářství rybničném.Na vysušených rybnících vznikají nové osady i polnosti.V okolí Bohdanče vznikly osady:Dědek, Novinský a Nerad. Pro rychlejší zalidnění uváděli se do nových sídel vedle českých lidí částečně i zúmyslně kolonisté němečtí z Kladska a dolního Slezska. Přálo se více německým kolonistům než našim usedlým lidem jak dosvědčuje následující přípis:

V zácný JMCís.úřad Vrchnoředitelský.
Pokorně přednášíme,kterak naši měští usedlí synkové,jenž pro obdržení nějakých rybničních familii,mezi jinšími obyvateli,při vyšším místě žádost svou zadali,nic však méně z ohledu množství pruských emigrantů odmrštěni byli,zase znovu k nám se utíkají a nás,maje učiněnou s Vaši Milosti přímluvu /by při rozdělování rybníkův na familie,dle mající v té důležitosti sobě dané vysoké moci a možnosti,na ně nejmilostivěji pamatovati ráčili/ žádají,kteroužto my jim tím méně jsme odepříti mohli,čím více nám na tom záleží našim neusedlým synkům,jak nejlépe za možné jest,k nějaké lepší živnosti i s jejich dítkami dopomoci se vynasnažiti,obzvláštně:
1/.poněvadž očitě apatřujeme,kterak oni nemohouce sebe dle svého řemesla obživovati, velmi nuzném stavu pozustávají.
2/.skrze zde vekvartýrované militare,málo které byty k pronajmutí a ty sice ještě jinač než pod velikou činži obdržeti mohou a tudy přinuceni jsou,skrze rozmnožování populace,jinde sobě obydlí a budoucí své lepší obživení mimo městečka vyhledávati a pro snadnější toho docílení za milostivé udělení nějakých rybničních familií žádati.
Pročež tehdy pokornou přímluvu s tímto činíme,aby na ně níže vyznamenaní žadatelé ~~[illegible]~~ jak daleko možnost ukazovati bude při rozdělování rybníka,nejmilostivěji pamatovati sobě oblíbiti ráčili.
Bohdaneč 17.maje 1783. 124/

Dějiny Bohdanče jsou psány ohněm a slzami. Dne 12.dubna roku 1772 okolo 9^{té} hodiny v noci,navštíveno bylo toto městečko nesmírným neštěstím pádu ohně,skrze který,poněvadž silný vítr byl, lidé také mnoho již na odpočinutí se odebralo,v několika málo minutách 68 sousedských větších a menších domů a stodol,chlévy s vším domovním nářadím a nábytkem,obecních klenotů také,mimo dům farní,dalších jedenáct,jmenovitě rathouz,pivovar,sladovna,škola, věž, židovna,dům kázně,pastouška,střídně,wachštubna a chlebné krámy v popel obráceno bylo,při tom dvě osoby uhořely a dvě od t c

zžírajícího ohně opáleny,ihned zemřely.Prostřední zvon 24 centů vážící se rozlil,velký ale dolu spadl i dva menší,tu bylo k bolestnému spatření lidu buďto nemocných ležet,neb jako omámených chodit,samý hořký pláč a bědování,žádné prostředky ku postavení,poněvadž městečko od roku 1750 pěti znamenitými ohňovými pády trestámo a tak nanejvýš schuzeno ,jen to,že marštal a stodola Jana Köppla nejedenkrát se zňala.Dej Bože,aby ten poslední byl.Actum Notati consule Dio Joanne Pabitschek,dne a roku svrchu jmenovaného.

A zápis v úředním protokolu pokračuje:

M e m o r i a l .

Před vysoce urozeného pana Antonína z Kotzyanů,Její římské,cís. král.apošt.Milosti,skutečnou Dvorskou raddu a společných cís.král. komorních panství v králČeském,vysoce authorisirovaného Administratora.

J e h o M i l o s t i,
nejponíženější prosba,

o nejmilostivější vrchnostenské almužny,a pomoci udělení,k zachování ubohých pohořelých poddaných contribuentů od purkmistra a konšelův,starších obecních a vši obce JMti král.kom.městečka Bohdanče.

Vysoce urozený největší autorisovaný cís.král
Dvorská rado a Administrátor.
Milostivý Pane.

K Vaši Milosti s největší pokorou se utéci a slzavě přednésti příčinu nám zadává onen dne 12.April c.a. okolo 9te hodiny v noci nás potrefilý nešťastný pád ohně,skrze který,poněvadž silný vítr byl,lidu také mnoho již na odpočinutí se odebralo,v několika málo minutách "šedesátosm" sousedských větších i menších domů a stodolama,chlívy i vším domovním nářadím a nábytkem,obecních klenotů také, mimo fary,jedenáct,mezi nimižto rathouz,pivovar,sladovna,škola a věž se počítá,v popel obráceno bylo,při tom dvě osoby shořely a dvě od toho zžírajícího opálení ihned zemřely,ostatní buďto nemocní ležejí,aneb jako omámeni chodějí,samý hořký pláč a bědování po těch truchlivých spáleništích se rozléhá,žádná tu lidská pomoc, žádné prostředky ku postavení,poněvadž to městečko od 1750 roku pěti znamenitými ohňovými pády trestáno a tak nanejvýš ochuzeno jest.

I ležíce my v té mdlobě a náramné úzkosti zcela neschopni k vystavení domů pro schránku naši,chlívů,stodol pro budoucí sklad sena i obilí,kdyby prozřetedlnost Božská,a naše dědičná nejmilostivější vrchnost s pomocí přispěti neráčila,naše ale úpěnlivé k Bohu volání naději v nás vzbuzuje,že opuštěni a zmařeni nebudeme; k pečlivému tehdy předsevzetí našemu před Vaši Milosti v nejhlubší poníženosti představujeme,kterak moci nám od dobré paměti Vilíma z Pernštejna milostivě uděleného - a od všech slavných a svatých paměti císařův římských a králův českých i posléz od nyní nejšťastněj regírující císařovny a královny Paní Paní nás všech nejmilostivějších confimírovaných privilegií ddto na Pardubicích v neděli po sv.Stanislavu 1514 roku in foabilní:"než v tomto jim milost naši

znáti dáváme,že jim každý rok k palivu z lesův jeden provazec my, i naši budoucí potomci vydávati máme,s lesů k opravám mlejnským jmenovitě:na haltýře,na kola vodní,na lopatky,na palce,na kladnice,a to od nás i našich budoucích potomkův,držitelův skrze našich hajných okázané,pokudž se slušně potřeba sezná,má vydáno býti, jim poddaným našim,i vši obci městečka nadepsaného etc.." obdařeni jsme a těch provazců leta od 1758 až do roku 1772 inclusive 15tě přispořených k obdržení máme.
Poněvadž k Vaši Milosti po Panu Bohu naše útočiště uchopujeme,s pokornou prosbou,aby Vaši Milosti nad námi se ustrnouti a místo nad mentionirovaných 15 provazců k palivu,nám tolik lesa k stavení /bez nejmenší však naši ponížené podskripti/ vykázati dáti milostivě naříditi,a poněvadž respectu našeho jmění nedostatečnými jsme prositi o nějakou půjčku peněz k stavení,obilí k setí a na chléb proti budoucímu oplacení proto,že skrze předešlý silný ohnivý pády,jak do JMti cís.sirotčinské a zádušní kasy,tak privátní nanejvýš zadluženi jsme a grunty naše za hypotheky nepostačujou,tehdy pro milosrdenství Boží na kolenách klečící žebráme,aby Vaši Milosti okem autrpnosti na nás vzhlédnouti a pro zejskání časných prospěchův i věčného blahoslavenství nám chudým poddaným od strany Nejmilostivější vrchnosti almužnu uděliti,prostředkem které bychom schopni učiněni byli,stavení předsevzíti,pole zasíti a sebe budoucích žní v střídmost doživiti,a když tak grunty naše od toho zžírajícího ohně zcela stráveni s hroznýma náklady vyzdvihnouti bezelstně potřebu máme,i další nejpokornější prosbu opakovati se osmělujeme,aby Vaši Milosti nějaké kvantum peněz z JMcís.důchodu prozatím dokavadž by zemská bonifikace nedošla,proti opacení zapůjčiti milostivě povoliti,jako i také dokudž městská sladovna a pivovar vystavěn nebude,do městečka piva z JMcís pivovaru v snesitedlné ceně vystavovati milostivě resolvirovati ráčili.
Naproti kterýmžto nejvyšším milostem my i s našima přináležejícíma všemohoucnost Božskou za nejšťastnější regirování naši nejmilostivější vrchnosti jak povinně tak hbitě a vděčně v času živibytí našeho prositi zavázáni zůstáváme a v nejhlubší pokoře umříti žádáme. Vaši Milost nejponíženěj - nejposlušnější poddaní
individualitte,purkmistr,konšelé,starší obecní
a celá obec JMcís.kom.městečka Bohdanče. 121/

Latinská farní kniha bohdanečská má o tomto ohni tento zápis:

Leta Páně 1772,dne 12.měsíce dubna,když právě připadala Květná neděle,po osmé hodině večerní,buď neopatrnosti rodiny,nebo pro lakotu hospodářovu,vyšel ze stájí při domě Jana Köppla,přes ulici nedaleko radnice oheň.Čeládka prý totiž ve stáji smažila na třínožce nasbíraná vejce divokých kachen a hus a máslo se vzňalo.V okamžiku nejen tento dům a radnice s domy okolními staly se stravou plamenů,ale sotva v osmi minutách 72 domy měšťanské,fara,věž farního kostela a pivovar zdály se býti hořicí smůlo.Prudký vítr bránil hašení,na ulici nikdo se neodvážil setrvati bez nebezpečí života, na lidech chytal oděv,po náměstí a ulicích poletovaly plameny,jakoby již Pán přišel soudit veškeren svět ohněm.V domech jen záhubu mohl každý čekat a nejlépe udělal,kdo opustil dům a vše,co v něm a hleděl se zachrániti útěkem.Také já,píše tehdejší farář a arcibiskupský vikář Ignac Xaver Ročak,octl jsem se v nebezpečí života, vstoupiv třikrát do svých pokojů,když již hořejší schody se zřítil,

a dolejší schody naplno již hořely,stejně jako stropy prvého patra. Vešel jsem ještě do své ložnice,abych odtud vzal pozůstalost svinčanského faráře Vavřince Pažitného,a některé úřední knihy;návrat jsem měl velmi nebezpečný pro množství kouře a plamenů v síni.Nezachránil jsem ničeho,chybělať jakákoliv pomoc a v půl hodině jsem byl nešťastný a chudý jako nikdy před tím.Šaty jsem zachránil jen ty,co jsem měl na sobě,podobně i klobouk.Nejvíce želím svých rukopisů kazatelských,dějepisných i letopisných,jež jsem po 24 let schraňoval.V domě farním nedalo se již nic dělati.Uviděl jsem v plamenech střechu kostelní věže,i vyběhl jsem na náměstí,bylo-li by možno chrániti kostel.Zprvu na náměstí nikoho nebylo,později někteří přišli,ale přístup k věži již nebyl,poněvadž "prostřední" zvon se rozlil,a tekoucí žhavý kov zapálil schody věže.Vrhl jsem se na záchranu chrámového vnitřku.Po žebřících s několika lidmi jsme se dostali na kůr a přede dveře jsme nastavěli cihel na způsob zdi,čímž jsme zabránili,že dravé plameny nezachvátily varhany. Zatím též jsem odnesl z kostela nádoby,roucha a ostatky svatých. O záchranu chrámového vnitřku nemálo se zasloužil pardubický sirotčí Václav Wildt,který s dělníky vytrval na kůru,bráně plamenům dokud nebezpečí neminulo.Veřejně jsem ho za to pochválil,ale jeho představený,který při požáru seděl doma a chválu mu záviděl,ještě ho za to pronásledoval.

Když byl zachráněn vnitřek kostela,nové nebezpečí nastalo asi o 2.hodině noční,pro kostelní střechu,jež chytala a na jejíž záchranu nebyl po ruce dosti dlouhý žebřík.Ale konečně se našel a střecha byla zachráněna.Zachráněn byl také "veliký" zvon,který již se začínal roztékati a byl včas studenou vodou,kterou obětaví lidé v konvích vzhůru podávali,ochlazen a zachován až na to,že ztratil původní svůj kruhobitý tvar a nabyl podoby oválné.Na hlase neutrpěl ničeho.

Ačkoli mnozí popírají,že by byly předzvěsti budoucích neštěstí,jako očitý svědek mohu tvrditi a tvrdím,že jsme předzvěsti měli,a sice dva dny před požárem,kdy "prostřední" zvon bez vnějšího popudu vydal třikráte týž zvuk,jako když se hlásí požár.

Při těchto ohní uhořeli dva lidé,jeden v domě,odkud požár vyšel, druhý v Bělské ulici čís.78.Několik jiných na nichž chytily šaty, zemřeli později od popálenin.

Velikonoční svátky slavili jsme v největším žalu,majíce před očima jen trosky,z nichž tu a tam vyšlehující plameny věštily nová nebezpečí.Opustiv zpustošenou faru,bydlel jsem od 12.dubna s kaplanem v domě pana Jana Kuttnera,od října pak v domě Františka Langra,až byla od základu vystavěna nová budova farní. 122/ ,,

Dne 13.května 1772 městský úřad v Bohdanči na JMCís.vrchnoředitelský úřad následující dopis:

"Jakož nám Vaši Milosti prostředkem ddto 9.Majus obdrželé misivy milostivě oznámiti ráčili,že náš memoriál do Prahy na slav.cís. král.Administrati,skrze schválního expedirován bude,tak také my za tu nad naším nešťastným pádem nesoucí útrpnost a spolu obzvláštně pečující pomoc,když jináče nedostatečni jsme,tak zajisté za Vaši Milost nejšťastnější prospěchy s pobožnou paměti k odsloužení zavázáni zůstáváme. Mimo toho vyrozuměli jsme,kterak od pravené Administrace milostivě resolvírováno bylo,k stavení našich domů,chlévů a stodol,potřebné dříví a takových kmenů,které skrze

vítr sem tam v císařských lesích pokácené byly a k stavení schopny jsou, vykazovati - a kterak připojeným psaním k JMticís.panu Oberfořtu za tou důležitosti čím dříve tím lépe se vypraviti máme? Pročež celý radosti naplněni ihned dne pondělního,časně ráno dva z prostředků našeho k tomu cíli a konci jsme deputirovali,kteří ačkoliv od připomenutého JMcís.pana Oberfořta oustně vyrozuměli,že sotva tolik vejvratků,a polomčí ve všech cís.lesích se vynajde,čím by jedno stavení přikrýti býti mohlo,však přece s obdrželým od něj písebným poručením na cís.pana polesnýho do Chvojna se obrátili,kdežto v stejných slovech špatnou naději obdrželi a na důkaz,že nic podobného k stavení se nenachází,opět s novým písebným poručením odtud dále na cís.fořty do Albrechtic,Bělče i Vysoký se vypravili,tam jim takové vejvratky v lesích ukázané byly a nachází se jich v 1ním revíru 3, v druhém 5, v třetím okolo 8mi nicméně ale jeden od druhého na čtvrt i půl míle vzdálený,a ještě k stavení neschopný,proto že vnitř shnilý,jak sami to očitě spatřili; Co se pak polomči dotýče,toho sice mnoho se nenachází v borových lesích,však ale mladistvé kmeny,co chmelová tyčka,největší laťové,poněvadž ale větším dílem v půli přelámány jsou,tím samým k ničemu jinému,než k palivu se šikujou,následovně přece jen v zármutku trváme: - i strachujíce se,aby nám pozůstalé zdi a klenutí od dešťův k rozsypání nepřišly,brzce také nadějné mající sení a obilní žně,kam ukrýti následovně větší zkázy aby ujíti mohli. Pročež opět útočiště naše k Vaši Milosti,jakožto nám nejmilostivěj nakloněnému otci uchopujíce pro milosrdenství Boží prosíme a žádáme,aby Vaši Milosti nás ochuzelé contribuenti do větší žebroty vpadnouti a na mizinu přijíti nenechali a ačkoliv tu jak neobyčejněj k výkazům dříví jest,však nicméně,poněvadž tu casus forbuituj a daleko větší zkáza contribuentus než dříví sebolisimuje, nám tak milostivý býti,a na odrážku nám spravedlivě přináležejících 15 provazců lesa,nyní aspoň 5 na blízce v Vejrovských lesích poněvadž bychom na horách v tom krátkým čase se velmi opozdili / bez našeho nejponíženějšího vyměření/ vykázati dáti,a tudy nám příležitost k snadnějšímu se uchycení milostivě poskytnout oblíbiti ráčili,neboť všichni ti,nám činící dobrodiní a milosti,prozřetelnost Božská,na naše každodenní prosby bohatě oplatiti ráčí,my pak v té naději sebe potěšujíce s nejmocnější venetati zustáváme Vaší Milosti poddaní poslušní,purkmistr a radda individuálně.

V král.kom.městečku Bohdanči 13.May 1772. 123/

Dne 5.května jest k JMCís.úřadu vrchno-ředitelskému vyhotoveno i dupplo liquidati škod ohňových,přísežně stvrzených na částku 52.760 zl 24 kr. 123/

Kromě Hradce Králové počala stavba dalších dvou pevností sice u vsi Kopist blíže Litoměřic,jíž dle císařovny dáno jméno Terezín, druhou u Plesa blíž Jaroměře,která dle císaře nazvána Josefov. Stavba obou dvou začala roku 1780.

Marie Terezie zemřela 29.listopadu 1780,po 40 letém panování /její manžel František I. dne 18.srpna 1765.

Do této doby spadá zajímavé jednání o zrušení Opatovického kanálu. Prvotní návrh nepodařilo se nám zjistiti, pravděpodobně se týkal nových Raabových zemědělských hospodářských směrnic /Raabův systém/, nalezené odpovědi nás dostatečně informují o této skutečnosti. Na učiněný dotaz odpovídají Bohdanečtí, v německém podání:
"Blahorodý, milostivý, nejuctivější Pane!
Vaší Milostí zaslané nařízení z Pardubic ze dne 2L. března 1781, podle kteréhož se máme vyjádřiti, že v pádu, když by se měl Opatovický kanál kasírovat, zdali by městečko Bohdaneč mělo postačující potřebu vody a kam by se měly naše tři mlýny přeložit, aneb ale kdyby tyto mlýny případně nemohly býti nahraženy, zdali bychom byli v stavu mlecí stroje obstarati.
Z důvodu poslušnosti nemůžeme následkem toho skrývati, že v celém našem městě Bohdanči se nalézá málo zdravotně upotřebitelné vody. Jen v 15 domech se může vystačiti, ale zbývající studně čím jsou hlubší, tím více obsahují nezdravou a zelenobahnitou vodu a též v letním času jsou zároveň bezvodé, následkem čehož nastává všeobecný nedostatek vody jak pro občanstvo, tak i pro zvířectvo. Aby bylo dostatečně vody, přihodí-li se požár, byl by od nepaměti zřízen vodovod z tohoto Opatovického kanálu. Z tohoto kanálu taktéž byla vedena voda do městského pivovaru a rovněž skoro do všech občanských studní, kterážto voda jest vedena potrubím. Když se kanál jedenkráte v roce čistil, trpělo občanstvo nouzi o vodu a musilo si vypomáhati vodou rybniční.
Co se týče třech mlýnů, které se nalézají na tomto kanále, jest délka kanálu od Labe až sem snesitelná, obnášející asi 3 míle a nepostrádaltelná jak pro lidi, obzvláště pak pro c.k. kamerální panství Pardubické přináležející vesnice, které musí mlíti.
Protože v této krajině se mlýn jiný nenalézá na stálou vodu, platí tento mlýn Bohdanečské obci 1122 zl ročního úroku, kteréžto mlýny se nemohou někam jinam tak snadno přeložiti a býti zkasírovány. V této celé ploše zde žijící lidé by trpěli největší hladovou nouzi a musili by voziti obilí do mnoho mil vzdáleného mlýna a musili by též opustiti své pozemky.
Protože toto jest více méně známo Vašim Milostem, jakož i nám, proto prosíme nejponiženěji toto zlo od nás a veškerých kontribuentů odvrátiti, což v nejhlubší oddanosti očekáváme. Věrně jejposlušnější:
Jos. Komárek, purkm., Jos. Schintak primas, Jan Pabiček, Václ. Kučera, Fr. Siruček, Fr. Fiala měst. písař. Dne 24. března 1781. 124/

Na základě tohoto oddůvodnění, následovala zpráva na král. komoru:
Příčiny proč nelze zrušiti O p a t o v i c k ý kanál, který jest od nepaměti veden krajem z Labe u Opatovic nejen pro vlastní panské potřeby, nýbrž také na kanále závislé kaprové a výtažní rybníky, které by také měly býti kasírovány, v důsledku čehož, při kanále ležící poddanská městečka a vesnice, mlýny, pily, vedle jiných politických okolností by se měly, přičemž v Opatovicích některá vodní díla musí býti udržována:

Pro panskou potřebu samotnou:

1/. Poněvadž tohoto času z uvedeného kanálu musí býti napájeno 9 kaprových a 15 výtažních rybníků, které přibližně vykazují výnos 9180 zl 14 kr

2/. poněvadž na tomtéž kanále jsou postaveny sice emphyteutické, ale již dávno prodané mlýny, jedna papírna a jedna pila, a poddanských 6 mlýnů a 2 pily, z nichž jest placeno panskému důchodu

ročně..... 1488 zl 18 kr
městečkám a poddaným..... 1850 zl
kasírováním kanálu a v důsledku toho i mlýnů a pil,odpadly by značné sumy,které ročně dosahují činže ve výši...3338 zl 18 kr.
3/.Poněvadž na tomto kanále závisí existence panského pivovaru a vinopalny v Semíně s vodárnou,kamž by se potřebná voda a jiná potřeba by se musela z Labe dovážeti,což by vyžadovalo ročního vydání nejméně 1032 zl 51 kr,což nutno vzíti v úvahu.
4/.Po napojení rybníků slouží tento kanál svojí vodou c.k.hřebčínu v Kladrubech,který by trpěl nedostatkem a nouzí o vodu,a nemohl by dále existovati.

Pro potřebu poddanských městeček a vesnic:

5/.Obzvláště se jedná o městečko Bohdaneč,které jest od Labe velmi vzdáleno,a mimo tento kanál a okolní rybníky,třeba že jsou odlehlé a měly by se zrušit,pak nemá městečko žádnou jinou vodu,a tím by se musely zrušit městečku náležející 3 mlýny a pila a pocitily by nedostatek vody v městečku se nacházející studně.Tímto nedostatkem vody trpělo by obyvatelstvo,dobytek a podobně i město Přelouč.
6/.Nedostatkem vody trpělo by též 11 poddanských vesnic a to:Opatovice,Podulšany,Ždánice,Dolany,Neratov,Přelovice,Živanice aSemín, částečně Mělice,Lohenice a Břehy.

Vzhledem k politickým a všeobecným poměrům:

7/.Udržováním dotyčných rabníků a kanálu mezi Pardubicemi a Králové Hradcem a mnohých zbahnělých a močálovitých pozemků,bylo by pro Hradeckou pevnost prospěšné,v případě nepřátelského přepadu.
8/-V močálovitých místech roste rychle olšové dříví,kterým se panským i poddanským požadavkům v nouzi vypomahá.
9/.Zrušením kanálu ,rybníků a zastavením dotyčných mlýnů,nebylo by široko daleko žádného mlýna k pohledání,zvláště v dobách nouze a drahoty,ale hlavně v době válečné,na kteréžto okolnosti hlavně záleží.
10/.Podobně i stáje kavalerie v městečku Bohdanči bynemohly prospívati a ubytování jedné eskadrony by se nemohlo uskutečniti,musely by se konírny erární se škodou zrušiti a na jiném místě s větším nákladem nově poříditi.
Úhrn roční ztráty pro panství i příslušné zájemce by činil:
12551 zl 23 kr tj: 12518 zl 32 kr + 1032 zl 51 kr.

Naproti tomu

možno předpokládati,že příslušné rybníky s výměrou 15.995 měřic v souvislosti s jejich špatnou a písčitou půdou jen 36 kr průměrně vynášejí, tudíž úhrnem..... 9597 zl
které nutno odečísti od výše uvedených výnosů, dle předložených extraktů obnášely v 11 letech výlohy uvedených vodních závodů v Opatovicích 17.522 zl 28 kr a 1/4,tudíž za 1 rok....1583 zl 51 3/4
takže suma ročních útrat přibližně činí.....11180 zl 51 3/4
Po odečtení těchto útrat zbývalo by na výnos..... 2370 zl 31 1/4
Po srážce těchto zbývalo by městům a jiným přísl. 1850.-
takže na panský důchod by přišlo..... 520 zl 31 1/4
tudíž nepatrný pakatel!! a podle toho by se nemohl nově zříditi:
a/.plavební podnik na Labi.
b/.naděje,podle které by trvalá působnost takových enormních ročních výdajů /výloh/,nemůže býti brána v úvahu,
c/.bylo by nutno mnohem více cenově přisadit,aneb konečně
d/.zrušením rybníků a kanálu,bylo by nutno daleko větším nákladem proporcielní zřízení nových mlýnů a pil uskutečniti.
Dáno na c.k. zámku v Pardubicích 21.května 1781. /125/

J o s e f II.

Po uzavření míru v Hubertsburce,15.února 1763 byl prvorozený syn Marie Terezie, J o s e f II.,zvolen za krále římského čili budoucího nástupce v císařství německém po svém otci Františkovi I /27 března 1764/; když pak císař František zemřel,jmenovala císařovna svého syna spolupanovníkem,zvláště pak vrchním velitelem svých vojsk.

Jako odchovanec filosofických názorů 18.století byl Josef II. zástupcem tak zvaného osvícenského absolutismu.Po svém nastoupení počal soustavně reformovati státní poměry.Očekávalo se,že uleví nekatolikům,jichž pronásledování za dřívějších dob neschvaloval.Tolerančním patentem z r.1781 se uvolnilo vyznání evangelické.Mimo církev augšpurskou a reformovanou povstávali noví sektáři,kteří se zvali deisté.Židům byla upravena náboženská organisace teprve cís.pat. 3.srpna 1797.

Za císaře Josefa II.se povznesl význam školství.Rodiče byli povzbuzováni k pilnému posílání dětí do školy.

Po velkém ohni v r.1772 Bohdaneč se pomalu zotavoval.Osm let stál opálený,střechy zbavený trup věže jako vykřičník "k největšímu zármutku domácích i cizích k divadlu"připomínající prožité trudné chvíle,když čp.109 rozprostřeli se ohniví jazykové po valné části obce.Mezitím co zdvihaly se pokažené statečky tuhou pílí pohořelých nenáhle k životu,nezahálel ani sestárlý farář Hynek K.Roček na vypálené faře.Peníz k penízku střádal a dárky svých kolaturníků množil do sumy,jež stačila by obnoviti věže.Roku 1780 přistoupilo se k její přestavbě.Vybral se k dílu František Jedlička,ten čas primas v Heřmanově Městci a stavitel na Pardubicku zvlášť oblíbený.Krov vázal mistr Josef Lang.Obec,kvartýr který tam pro vždy býval pro ponocného znovu zřídila,na obnovení pracoval sklenář Jan Valter, truhlář Joachim Kotek, zedník Vojt.Jaro, Jan Oliva,hodináři Janu Slavíkovi a j.zaplaceno z obecní kasy 349 zl 48 kr 3 denáry.Hrnčířský mistr Vencl Zabka z Nechánic postavil ve věži pec a nové neglejtované kamna.Michal Wirb přivezl z Pardubic aparát - rumpál -pro vytažení cihel na hlásku a téhož použito k vytažení nového zvonu na věž.Do báně,když se usazovala dán protokol s dvěma dvacetníky.Velký zvon s pomocí dospělých lidí vytáhli malé děti,pro které pro památku pekař Jiří

Černohorský napekl žemličky,které jim byly rozdány,za něž bylo zaplaceno 28 kr.

V podvečer svátku sv.Maří Magdaleny oblékli si Bohdanečtí kostel po letech zase v roucho slavnostní.

Do sousedského shromáždění v rynku před kostelem,vstoupil primas Josef Šinták s purkmistrem Václavem ~~Kamárkem~~ Kučerou,radními Josefem Komárkem,Janem Pabičkem,Frant.Syručkem,syndikusem Karlem Rašínem,obecními staršími Frant.Langrem a Fr.Snětivým,kontribučním Jos.Andresem a radním písařem Františkem Fiolou,s přespolními a vzácnými hostmi.Hned potom ukládaly obratné ruce na obnovenou věž, jasem plýtvající měděnou báň a na tuto opět usadili císařského orla, s přípitkem hraběti Kolovratovi,a sleničkа z které se pilo, byla s věže shozena a zůstala na zemi neporušena,to stalo se dne 21.července 1780. Posléze rozezvučel se opět svou věkovitou písní i veliký zvon,vtažený do nového kladí. 126/

Starodávné ohně bývaly často trvalé zkázy našich městeček.Bohdaneč vyšel z tehdejšího popelu nezlomen.Nezdolnou prací osudem těžce vyzkoušených sousedů vyrostly na spáleništi starých sídel statečky nové a jejich kamenné štíty veselých,měkkých tvarů,seskupily se v milý obrázek čistého městečka,vyčkávajícího lepších časů. Ty přišly,ježto v další době nechybělo Bohdanči mužů,podobných konšelům éry Šintákovy.A po stuosmdesáti letech stojí Bohdaneč na dávno vyhaslém spáleništi zase svěží,líbezný,dokazujíc,že nebyl hoden velikých obětí svých pilných předků.

Kontribuční Josef Andres zaznamenal "Pro paměť": Roku 1784.Když hodinář pražský p.Jan Slavík,na věži hodiny vyhotovil,pro památku s nim Josef Andres,kontribuční toho času, a soused čís.pop.48, též František Kottek,soused v domě č.pop.50,jej praveného p.Slavíka požádali,by repetýr při hodinách vyhotovil,na který /když jejich žádosti vyhověl/, oni od rozličných dobrodinců vybrali a darovali 40 zl,ostatní vzácná obec od důchodu obecního z příjmu doplatila 40 zl 20 kr a stravu za 26 zl.Tak koštoval pravený repetýr-verk 106 zl. 127/ Viz evid.list Památk.úřadu Pardub.-Kostel sv.M.M.

A dále píše:Roku 1787.Když byl klášter velebných pánů páterů Minoritů vytvyžen v městě Pardubicích,toho roku dne 24.měsíce března, ten den před Zvěstováním Pany Marie jsme obdrželi z téhož kláštera milostný obraz Marie Panny Čenstochovský,který na oltář toho dne dán. 127/

Pronikavé změny provedl císař ve správě městské.Dvorským dekretem z 15.dubna 1784 byl zrušen úřad primatora.Současně přestala změna purkmistra každého měsíce. Nařízením z r.1788 byla omezena samospráva konšelského sboru a ustanoveno zříditi městský "magistrát". V této nové,byrokratické organisaci prvé místo měl zkoušený právník-purkmistr;jiní dva právnici byli při něm "zkoušenými magistrátními rady",~~mxjíxnx~~ S hlasem poradním seděli vedle zkoušených radů z občanstva voleni "representanti". K "magistrátu" dozíral mimo vrchnostenský úřad též úřad krajský i soud apelační.

V Bohdanči byla dne 4 října 1792 ve čtvrtek,držena instalace magistrátu v tomto obsazení:Purkmistr Josef Šinták, 1.radní-Ant.Zayfert, 2.radní Fr.Syruček, 3.radní Jan Kuttner, kancelista Josef Kučera,soudní služebník Fr,Doubal, měst.výběrčí Josef Andres, polic.revisor Jos. Snětivý a Frant.Snětivý,početvedoucí Jan Pábiček.

V roce 1798 jsou poprvé uváděni "radové" side:Jan Fr.Kuttner purkmistr, Ant.Zayfert a Frant.Syruček radové, 128/

Zajímavý zápis čteme v roce 1783: "Poněvadž radní dům pro hrozné rozsedliny jak na zdích tak hořejším i dolejším klenutí,dílem od mnoha let podštempflovaný,velmi nebezpečný byl,že téměř každodenně na hromadu zbořením hrozil.Pro uvarování tehdy hrozného neštěstí, z snešení vzácn.magistrátu,p.starších obecních a auschlusu sousedstva,jest správa toho na JMC úřad vrchnoředitelský učiněna a povoleno cís,pana baumistra Jedličku k projektu nového stavení povolat, kterýžto zhotovený projekt s rysem byvše decretando sub.dato 5.února 1783 ratificírovyný.Po zaopatření materiálií k tomu potřebných jest k práci dne 25.April v den sv.Marka Evangelisty začátek učiněn,čehož náklad tuto se specifikuje,sumou ...22Dl zl ~~6~~ 50 kr. Od 1.maje do ultra novembru,placeno tuplovaně,z snešení plného magistrátu a p.starších obecních,ponocnýmu Janu Svečerovi,poněvadž on do půl noci,jeho pak syn od půl noci přenesené privilegia městská v dome p.primatora Josefa Šintáka,též všeliké materialie na ~~s~~ stavení rathousu připravené pilně opatrovati a každou půl hodinu pro bezpečnost té pilnosti,troubiti museli,tehdy za 7 měsíců po 3 zl 15 kr vyplaceno..... 22 zl 45 kr.

Čáslavskou poštou došla 18/9 1786 konfirmace privilegií,za doručení dáno 55 + 40 kr. 129/

Dne 11.března 1786 bylo odesláno poštou do Vídně p.agentu Müllerovi z Müllegů za sprostředkování konfirmací městských privilegií a zaplacení general tax summa....235 zl. 130/

Císař Josef II.potvrzuje 14.března 1786 privilegia konfirmovaná Marii Terezii s výjimkou o vybírání cla;ustanovuje také,aby později získané 4 trhy na přízové zboží a ostatní trhy se konaly,připadnouli na neděli aneb povolený svátek,vždy den před tím anebo potom.

Privilegium zní: Wir Joseph der Zweite von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kaiser,zu allen Zeiten Mehrer des Reichs;König in Germanien,zu Jerusalem,Hungarn,Böhmen,Dalmatien,Croatien,Slawonien, Gallizien,und Lodomerien;Erzherzog zu Oesterreich,Herzog zu Burgund,und zu Lothringen;Grossherzog zu Toscania;Grossfürst zu Siebenbürgen;Herzog zu Mailand,Mantua,Parma,Gemtfürser Graf zu Habsburg, zu Flandern,zu Tyrol etc:etc.

Bekennen ofentlich mit diesen Briefe und Thun kund jedermänniglich dass Uns Bürgermeister,und Rath,dann ganze Gemeinde des Städtgens Bogdanez in Unserm Erb Königreich Böheim allerunterthännigst gebettet,Wir geruhnten ihnen die Kaiser-Königliche Gnade zu Thun und die von Unsern glorreichesten Vorfahrern fothanem Städtgern verliehenen und Begleich von Weiland Unserer Hochgeehrtesten Frau Mutter der Höchstferligen Kaiserine,Königine Marie Theresia glorwürdigsten Andenkens Confirmirte Privilegien so wohl,als die später erlangten vier Garnmärckte,auch Unsers Allerhöchsten Ortes Allergnädigst zu Bestättigen.

Wenn Wir nun dem allerunterthänigsten Gesuche des Städtgens Bohdanetz in Kaiserl.Königlichen Gnaden zufügen Befunden.

Als haben wir mit wohl Bedachtem Muthe,guttem vorgehalten zeithigen Rathe,und rechtem Wissen ihm Städtgen Bohdanetz obige Privilegien mit ausnahme des in den Privilegien gedachten Zolls Salvo=jure Regio,Dominicali,et oujuscunque Tertii,und so weit dasselbe in deren usu et pohsessione sich befindet,dann solche der jetzigen und künftigen Landes verfassung und verordnung nicht zu wider sind gegen dem allergnädigst Bestätiiiget,dass die später erlangten vier Garnmärkte,und die übrigen Märckte,nin an einem Sonn,oder gebothenen Feüertage,sondern Tags vorher,oder darnach abgehalten werden sollem.

Thun das auch hiemit wissententlich und in Kraft dieses Briefes als regirender König zu Böheim.

Meinen,setzen,ordern und Wollen,dass solche Privilegien obverstandener massen,als ob deren punkte hieriner auf das neür Beschrääben und Wort zu Wort einverleibt wären,wir bisher,also auch fernerhin bei Kräfter sein,und Bleiben sollen.

Und gebieten hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten Obrigkeiten, Inwohnern und Unterthanen,was Würde,Standes,Amtes,oder Wiesems die in Unsserm Erbkönigreiche Böheim sind in sonderheit aber Unserm königlichen Gubernium daselbst hiemit Gnädigst,dass Sie mehr gedachtes Städtgen Bogdanetz bei oben angezogenen Privilegium gebührend schützen und Handhaben,darwider selbst nicht Thun,noch das jemand andern zu Thun Verstatten,als Lieb einem jeden sein,Unsere schwehre Strafe und Ungnade zu vermeiden.Das Meinen Wir ernstlich. Zu rkund dieses Briefs besiegelt mit Unserm kaiser-königlich und Erzherzoglich anhangenden Grössern Insigel.

Der geben ist in Unserer Haubt und Residenz Stadt Wien den vierzehenden Monaths Tag März,im Siebezehen hundert acht=und Achtzigsten, Unserer Reiche des Römischen im zwei und zwanzigsten,und der Erbländischen im sechsten Jahre.

Joseph.

Johann Rudolph Graf Chotek
Tobias Philipp Freiherr von Szebler

Leopoldus Comes a Kollowrat Re is Boe mia Sup us et A.A.pri us Cancel

Ad mandatum sac cas regie Mattis proprium
Joo.Koller.

130/

Němčina vnucovaná vídeňskou vládou do všech oborů,ujímala se též na radnici bohdanečské,zvláště za purkmistra Kuttnera.Proto bylo úřadování magistrátu ve vnitřní službě německé.

Obecný lid urážel se malicherným zasahováním vlády do jeho zvyků a radostí,rozkazováním věcí obtížných nebo takových,jichž nebylo potřeby,tak nařízeno,aby mrtvá těla pochovávány byly bez truhel, zašité toliko do plátna,zakazováno procesí k svatým místům a pod. V dobách josefinských počala se zvelebovati i práce průmyslová. Roku 1787 vyjednávala zvláštní komise panství pardubického s poddanými o tkalcovskou práci.Nabízela svobodu těm,kteří by chtěli po několik let přísti pro státní tkalcovnu.Z Bohdanče se přihlásilo 41 mistrů s 12 dělníky. Šibenice,trdlice,železné klec jsou zrušeny. Ke konci vlády Josefovy povstala válka s Turky.Dne 25.října 1789 oslaveno na panství dobytí Bělehradu.Avšak již po 4 měsících ohlašována smrt císařova. Zemřel 20.února 1790. Nástupcem se stal

L e o p o l d II.

bratr Josefa II.Leopold byl od smrti císaře Františka I. velkovévodou toskánským.Císař Leopold dal korunu českou,kterou císař Josef II.zavezl do Vídně a tam ji uschoval, navrátiti 9.srpna 1791 do Prahy pod opatrování stavů dle starodávného obyčeje,a hned pak potom přijel sám se slávou,a dal se korunovati 6.září 1791 na království.

Již 26.března 1790 obdrželi bohdanečtí dopis z Vídně,v kterém se jim nabízí dvorský agent Pernold a Bichel,jakož i Pishel, Müller a Karger svých služeb k projednávání jejich majestátnosti u nového císaře Leopolda II.

Císař Leopold brzy po návratu do Vídně se roznemohl a dne 1.března 1792,po dvouletém panování,zemřel.Po něm nastoupil

F r a n t i š e k II.

při smrti otce 24 letý,který dne 9.srpna 1792 jest v Praze korunován jakožto císař římsko-německý.Nastávající zápas císařův s mladou republikou Francouzskou bylo pociťováno stupňovanými rekvisicemi potravin.Působivým důkazem dočasných úspěchů císařských vojsk býval příchod zajateckých skupin. Lidovlády,které se dle příkladu francouzského ujímaly i v jiných zemích ohrožovaly i posici císaře Františka,proto s nedůvěrou hleděl na každou proměnu v dosavadním řízení,při které by měl upustiti něčeho ze své moci.

Hlavním vzdělávacím jazykem byla od času císaře Josefa němčina. Odstrčení jazyka českého zařízením císaře Josefa nedovedlo toho, aby v národě samém vyhasla přirozená láska ke své mluvě mateřské.

Bohdanečský magistrát pevnou rukou vedl uvědomělý vlastenec, prozíravý a v pravdě opatrný hospodář Josef Šinták,který nepřipustil aby vnucovaná němčina zapustila své kořeny ve svěřeném jemu úřadě,docházející německé přípisy vyřizoval v české řeči.Jeho blahodárná činnost jest vylíčena v následujícím podání:

Výpis před vzácný magistrát,páni representanti,p.vejchozí a celou počestnou obec JMC král.komorního městečka Bohdanče.

Uctivé vlastenecké představení k prozřetelnému povážení spravedlivých vnitř doložených pohnůtkův následovně žádost o nějakou slušnou uznalost pro nížepsaného.

Vzácný magistrát,páni representanti,p.vejchozí a celá počestná obec.

Nížepsaný k prozřetelnému povážení představuje následující pohnůtky věrně v důležitostech obecních vynasnažení, a dle nich uctivě žádá v jeho scházejícím věku nějaký dobrodiní opět ohled prostředkem přívarku proti jeho sypání a placení tácu /bez všeho však předpisu/ v rok několik sudů piva,a některý sáh dříví z obecních lesův proti jeho nákladu dle záslzh svých příznivě dosáhnouti, a sice:

1/. Počet kasy ohňový v r.1780 s základem 192 zl 32 kr,za pracně vymoženém provazce z JMcís. lesův začatý a s rokem 1792 na 601 zl 12 1/2 kr vzrostlý,skrze 12 let vedl beze všeho platu s pouhým důvěřováním budoucí odměny, též

2/.Počet pivovarský,který prv vždy pod inspektora od obce placeného správou byl,však posléz když p.nákladníci na přihospodařený přírustek sladu nastoupili po odstupu neb.Jana Worla,ten samý na samých nedůkazlivých vejkazích nalézti,tak že po žalobném se uchází na JMTi cís.revisi za resuluci dostali:by ty staré počty se spálili a nové hospodářství začato,následovně přikročilo se k novému řádu,moci kterého nejen přírustek do každé várky p.várečníka obrácen,a na místě 24 jen 21 strich na várku sypati se začalo,aby i od roku 1783 řádné oddělení od kasy obecní se stalo,a ačkoliv ani troníka na základ té samé od důchodu obecního pasírováno bylo, přece po znamenitý na pivovar,sladovnu a lednici nákladem skrze 10 ti let ta kasa pivovarská až na 935 zl 43 1/2 kr čistých peněz zhospodařeno má,a co se obecního důchodu týká:

3/.Počty od p.Matěje Panušky nížepsanému před 25 lety postoupené dokázati můžou,že obec 1700 zl kapitálu dlužna byla,z kterého interese platila,nyní ale 100 zl Sládkovské kauce,buď bohu chvála,nejen nic dlužna není,ale naproti tomu okolo 6000 zl aktiv.kapitálu má,z kterého interese přijímá,nepřipomínajíc,že v roku 1783 rathouzu správa 4000 zl koštovala a přece se ani krejcaru kapitálu nehnulo,k tomu v těch letech přehrozné a k ustrnutí hodné právní rozepře /personální a realní právomocnost/ vedené a šťastně k užitku obce skončené byly.

4/.Každému mladšímu i staršímu p.sousedu povědomo býti musí,že

předešle na správy bahnitých silnic každoročně 4, 5 i 6 dubů skáceno,zkrz nádeníky vyštípané a zkrze potažníky vyveženo,skrz nepotažníky pak do cest položeno s zemi srovnáno býti muselo. Od časů pak nížepsaného primasapřístupu,nejen to vše uspořádáno,ale prostředkem nesmírné vyvážky těch marastů na všech čtyřech stranách města,cesty bez jakékoliv pomoci dříví,do stavu dobrého přivedené a dlážděním zvětšené jsou; a co nejvíc nížepsaného až do hrobu těšit musí,jsou:

5/. Lesy obecní,tu se opět odvolává na společné p.sousedy,kterak s svým velikým vynasnažením všechen nepořádek přetrhl, 18 volšových a březových pasek svědkové jsou a majíce pokoj,dávají znamenitou a patrnou naději tučněji sáhu nasypat a p.sousedům nynějším i budoucím,krom moci Boží, jejich potřebu lepej přispívat; Proti kterýmžto posledněјším pohnůtkám mohlo by se sice namítnouti, že nadnašitel jich vyměřený solarium podošahoval,následovně nic více pohledávání nemá,však nicméně medle ,pročpak za jeho předkův zůstávalo vše v starém nevejnosném způsobu bez zvelebení naši obce?

ad 2/ Proč p.nákladníci nechali se zbavit přírustku,který za mého úřadování na zrno jeden každý o své várce používá a na místě prv sypaných 24 nyní jen 21 strychů sype? a proč

3/.obecní hospodářství a kasa v takové mdlobě vězeladluhů,jež za mého času,buď bohu chvála,mimo nákladných stavení a rozporných soudů,tolik kapitálu vlastních prožívá? proč

4/.každoročně z lesův tolik dubův a s nima do cest porážky a tahání se upořilo,nyní pak skrz vyvážky nesvozných bažin bez pomocí lesův silnice se zvejšit a pojezdné i přejezdné učinit mohly"proč

5/.v lesích obecních obzvláště v porostlinách,nejen všecka ta neslušnost bez nákladů jakých pokut přestřižena jest,ale i také každý p.soused dle proporce pomoc k palivu dosahuje ano můžou i potomci,když z začatých a ukázaných cest nevykročejí,takměř věčnýma lesy a jiným přispěním se těšiti.

V Bohdanči 28 oktobris 1793.

vždy věrný vlastenec Josef Schintag purkmistr nynější /131/

Uvedená žádost byla vyřízena následovně:

Ze snešení nákladníkův z ohledu uvedených notorně povědomých pohnůtek,p.suplikantu až do smrti jeho z každé várky proti vlastnímu sypání a tácu zaplacení,jedno vědro piva přívarkův,též každoročně 5 sáhů volšového dříví z lesův obecních proti zaplacení od díla a přivežení použit se popřívá-

V kanceláři radním dne 26 novenmris 1793.

Snešení p.nákladníků od strany magistrátní s tím doložením se stvzuje,že pan žádající uvoleným způsobem z každé várky jedno vědro piva každoročně pět sáhů dříví z obecních lesův proti sypání,tácu vlastnímu,od téhož přivaření a díla dříví zaplacení,se do smrti použít z uvedených pohnůtek popřívá,jak dlouho úřadovat aneb pro starost odpočinouti zde v městečku Bohdanči by obýval, v dosáhnutí však jinde úřadu neb změnění obydlí,ta samá přízeň,sama o sebe by přestala.

Při snešení rady kom.městečka Bohdanče dne 29.novembris 1793

Frant.Kučera,kancelist.

Purkmistr Josef Šinták svoji žádosti dal nám nahlédnouti,jakdříve na rathouzu se hospodařilo,až do své smrti 23.dubna 1798 nepřipustil,aby stala se úředním jazykem němčina,což stalo se teprve,když nastoupil purkmistr Jan František Kuttner. Josef Šinták ve svém podání se zmiňuje o velkýchvýlohách vzniklých dlouholetým sporem o personální a reální pravomocnost,který byl ukončen následujícím rozhodnutí

"Níže podepsaný magistrát a representanti jménem a na místě celé obce městečka Bohdanče,tímto vůbec známo činíme,kterak tak cís. král.vrchnoředitelský úřad z ohledu onich skrze dlouhý čas vedených soudů za příčinou personální a realní právomocnosti,aby takovou naše městečko nyní a na budoucí časy úplně použíti mohlo,ráčil na naši zanešenou žádost ddto 14.března 1796 roku condescendirovat, že ten samý tak jakož my o to samé suplicírujíc,zvláště když jsme se zavázali,aby nejmilostivější vrchnost pardubská v případě předešlých do cís.důchodu pardubického přináležejících gruntovních taxovních peněz,žádné zkrácení netrpěla,tuto naši žádost při vším místě opodstatniti.
Našež i také prostředkem cís.král.administrace ddto prošlého dekretu ddto 22.Juni l.a.resolvirováno jest,že tuto naši ponížené žádosti proti závazku se desteriruje,aby naše obec městečka Bohdanče ono z 9 ti účtů vzatého prořízu vypadávající gruntovní taxovní quantum pr.čtyřicet jedn zlatý renských 59 3/4 kr jednoho každého roku,vždy posledního října do cís.důchodu pardubského hotově zaplatila.
Dle kteréhož vysoce gubernální resoluce,kterou jsme na rathouze u přítomnosti representantův a celé naši obce řádně vyhlásili,zavazujeme se,jmenem a na místě naši Bohdanecký obce,nyní i na budoucí časy tu samou gruntovní taxovní relnici,neb roční plat per 41 zl 59 3.4 kr z ohledu,že nám naše nejmilostivější vrchnost gruntovní to žádané právo vedení knih gruntovních,činiti zápisků a přijímání všech podobných tax do obecního městečského důchodu povoliti ráčila,nejen v určitém čase,to jest posledního října jednoho každého roku,počnouc od od 1.marzi 1796 hotově odváděti a platiti.
Aby ale cís.pardubský důchod tím více téhož stálého ročního odvodu ubezpečený byl,my za právo závazný,neb hypotéku naše všechné obecní příjmy,tímto dáváme a vykazujeme;vedle čehož i také za to žádáme,aby přítomné instrumentum našeho závazku nejenom od strany cís.král. auřadu krajského,nobrž i také od slav.cís.král.administrace,jakož representirující naši gruntovní vrchnosti,vedle to mezi cís.auřadem vrchnoředitelským pardubským,a námi,jakožto magistrátem a representanty městečka Bohdanče v cestě narovnání učiněné a stálé úmluvy,potvrzené přitom též,aby takové bez přítomnosti jedné neb druhé strany do knihy zámecký gruntovní,i městský každého času igno ingrossirované bylo.
Na potvrzení toho nejenom my magistrát a representanti jménem celé obce Bohdanecké týž instrument vlastnoručně jsme podepsali,nobrž i také naši užívající městskou pečeť vědomitě přitisknouti dali. Jenž stalo se v radním domě městečka Bohdanče dne 22.Aug.1796.
Josef Štěnička vrchní ředitel, Vincenc Hostmann důchodní,Jan Alois Just sirotčí. L.S.

Za městečko Bohdaneč podepsali:Josef Šinták purkmistr, Ant.Zeiffer radda,Fr.Siruček radda, Jan Fr.Kuttner radda,Fr.Kučera kancelista, Jiří Borčický representant, Frant.Köpl representant,Jos.Snětivý representant, Jan Náhlik, Václav Košťál,Josef Bachman,Jiří Malina, Anton Neumann, Ant. Nahlik, Václav Vinař,Václav Koutník.
Vorstehender freiwilliger Vergleich wird hiemit bestätigt.
31.August 1796. Kreisamt Chrudim Kotz Kreishauptmann
Vorstehend Vergleich wird in Gemäsheit hohen Gubernial Dekrets von 22.Juni laufendes J.von der k.k.Staatsgütter administrazion als representirenden Obrichkeit bestättigt.
Von der k.k.Staatsgütteradmion Prag 23.September 1796
Andreas Guttler,1.Dirig.Adjunkt.
Jos.Schintak a Joh.Fr.Kuttner převzali 7.Novemb.1796 "Grundbuch"

Dne 16.srpna 1794 potvrzuje ve Vídni císař František II.konfirmaci Josefovu a dává Bohdanči právo soudu /Real und Personalgerichtsbarkeit/ nad všmi pbčany a obyvately jejich městečka a obvodu k němu patřícího.Ruší však odúmrť z r.1491 a clo z r.1512,prohlašuje za neplatné ustanovení karolínské /podle něho nekatolíci nepodléhali měst.soudům/,překládá trh s nedělí a svátků na všední dny a trh na obilí má býti každou středu. 133/
Orig.perg.něm.,přivěš.pečeť na čern.žluté šňůře v dřev.pouzdru.

Dne 9,května 1800 navštíveno městečko Bohdaneč opětně velkým pádem ohňovým,kterému padlo za oběť 31 domů.Vrchnoředitelský úřad pardubický daroval pohořelým 1500 zl,a purkmistr Kuttner,ze zadržených peněz jim daroval 150 zl.Při tomto ohni shořela škola vč 43

Roku 1804,kdy císař František složil titul císaře německého a prohlásil se za císaře rakouského jako František I., vznikla veliká drahota,v následující válečné době stouply ceny všech potravin a všude se objevoval hlad.V ohledu finančním trpělo veškeré obyvatelstvo zvyšováním daní,zhoršováním mincí a vydáváním tzv.bankocetlí.

Roku 1809 a 1810 docházelo občanstvu vyzvání,aby darovalo státu rozličné staré stříbro,stříbrné zlaté čepce,šněrovačky a j.Z kostelů odváděny kalichy i monstrance,kterou městečko Bohdaneč měl odevzdati.Památná a vzácná monstrance,která přestála mnohé místní ohně a vpády i průchody nepřátelských vojsk byla vážně ohrožena vydaným patentem z 19.prosince 1809,podle kterého měly veškeré stříbrné a zlaté kostelní předměty býti odvedeny.Zápis nás o této události lépe poučí:

Tehdejší purkmistr Jan Kuttner,který získal předběžné informace, svolal měšťanstvo dne 28.března 1810 v příčině vymanění velké monstrance z nařízeného odvodu,a v této schůzi jak Protocollum conferentie uvádí k přítomným osobám promluvil:"Následkem patentu od 19/12 1809 mělo se všechno stříbro,mimo vyjmutého,jako jest žlice, pečírstek atd.jak kostelní tak privátní k potřebě země odváděti. Mezi tímto stříbrem byla též naše,na náklad našich předků zřízena velká monstrance k odvodu potažena.Poněvadž ale to samé,nejen magistrátu,representantům,ale i celému měšťanstvu nevyhmslovitedlně bolestné bylo,se od starobilého,kunštovního,z mnohých již nepřátelských rukouch vytaženého,slavného klenotu našeho vlasteneckého městečka,odděliti a odloučiti,tak magistrát za svou nejpřednější povinost uznal,vše vynaložiti,co by podle žádosti měšťanstva k vymožení,k vyměnění a k zachování oné monstrance,kterej v našem království Českém ani rovno není,složiti mohlo.Při tom se ohlásili,že ty samé,podle přístupu oného patentu,tu samou monstranci buď k vyměnění stříbrem,neb s konvencions penězi vyměniti chtěli.K tomu cíli tedy magistrát na žádost měšťanstva zanesl žádost na slavný auřad krajský o povolení vyměnění naši monstrance a obdržel to austní přislíbení,že podle naši chvalitebný,nábožný žádosti,se referirovat bude.

Poněvadž tedy doufati můžeme,že od slavného auřadu krajského,který se sám osobně o skvostnosti té samé přesvědčil,povolení k vyměnění obdržíme,tedy magistrátu a nám všem na tom záleží se přesvědčiti, jestli v stavu jsme tu samou vyměniti a na jaký způsob by se to nejlépe státi mohlo,aby se zbytečně před časem prostředky nevyhledávaly,k přesvědčení téhož a k dalšímu instruitování magistrátu tedy přítemné páni náklďníci zavoláni,aby společně v oné vesměs zadostivé vymožení se poradili a jak by se ta monstrance vyměniti měla,se usnesli.Při tom se připamatuje,že ačkoliv se nyní nenechá ustanoviti,co by xx to vyměnění na conventivé penězích vynášeti mohlo,poněvadž dříve,při tom zřízené komisi zvážena a vyšacována býti musí,tak předci se domníváme a podle vypočítání pana krajského prozatím berem,že to samé 300 fl,více neb míně,na konvencions penězích,nebo na bankocedulích třikráte tolik to jest 900 fl košto vati bude.Ostatně jak by se při tom pokračovati mělo,se ustanoviti musí.

Na to se jednomyslně shromážděné měšťanstvo /kromě p.Josefa Snětivého a Jana Horáka,kteří jenom polovici svého dílu popouštějí-tato vsuvka jest dodatečně škrtnuta/ usnesli,k vyměnění nadpravené monstrance potřebné quantum následovně zapraviti a sice:

1/.Páni právovárečníci obětujou a dávají jim patřící nájemní činži za rok 1810 v sumě per..... 453 fl

2/.z kasy měšťanstva,tak nazvané ohnivé,připouštějí vesměs 100 fl

Po dalším umluvení se ale usnesli a popouštějí,aby především:

1/.se sbírka dobrovolná předsevzala,pak za

2/.postupujou jejich nájemní činži z okrajů obecních v rybníce bohdaneckým při sušení k orání a na trávu za rok 1809 per 566 fl 45 k

3/.z vinného šenku,tolik co se nedostávati bude.

Od sbírky se zase odstoipilo a žádali,aby jedině p.farář na kazatelně ohlásil,a dobrovolně,mimo pravovárečníků a kontribuentních sousedů,vzbudil,aby kterým by něčím nápomocný býti chtěli,do farního domu přišli a tam svůj dárek složili.

Po vyjednání té důležitosti protocolium zavřeno,přečteno a podepsáno jest Sig ut supra.
Jan Kuttner,purkmistr, Fr.Kučera rada, Jan Borčický rada, Franz Pirxhofer representant, Josef Langer representant, Frantz Walter, Johann Jos.Fink, Josef Snětivý,Josef Šinták.
V důsledku tototo usnesení byla dne 19.března 1810 podána obšírné žádost na krajský úřad do Chrudimě,a pánům od magistrátu nastala k vymožení monstrance křížová cesta.Památná monstrance byla občany bohdanečskými proplacena částkou 812 zl 11 kr a Bohdanči zachována a stala se ozdobou mnohých výstav:v r.1879 ve Vídni, 1879 v Hradci Králové, 1891 v Praze.
Mimo této monstrance vydal farní úřad stříbra za 250 zl,na které obdržel od státu "Interimsschein. 134/
Pro nedostatek stříbra na vyplácení bankocetlí vyhlásil stát bankrot.Cena všech vídeňských i měděných peněz snížena patentem ze dne 15.března 1811 na pětinu dosavadní hodnoty.

Silnice na Bohdanečsku které vedly přes zbahnilou půdu staly se postrachem starým formanůn.Třebaže byly nákladně podkládány dubovými klády i hatěmi k zlepšení sjízdnosti se tím nepomohlo.Proto bylo pomýšleno na vybudování důkladných silnic.Pro nedostatek technických sil a malý zájem dělnictva,které pracovalo zdarma byly stavby zadávány nájmem.Za běžný sáh platilo se 28 zl víd. měny,i se záložními hromadami štěrku.Po roce 1828 vlivem hraběte Chotka z Chotkova a na Vojníně,tehdy nejvyššího purkrabí král.Českého.Dle jeho přání se měla nejprve stavěti důkladná silnice z Hradce Králové přes Bohdaneč do Kutné Hory.Proto se sešla v roku 1828 komise ze zástupců všech tehdejších přilehlých krajů i starostové sousedních obcí,v Nových Dvorech u Kutné Hory a v Přelouči. Jednání však nemělo výsledků.Teprve rázností správy Pardubického panství a ochotou svobodných měst Pardubic a Přelouče vytvořen byl roku 1829 bohatý rozvoj stavby sítě silniční.Roku 1836 stavěna silnice z Hradce Králové přes Bohdaneč do Kutné Hory, roku 1839 z Pardubic přes Bohdaneč do Chlumce. Tyto silnice byly současně osazovány stromy a to z návodu úředníka na panství Pardubickém ryt.Clannera a tak silnice z Pardubic do Chlumce lípami a jak Bohdaneč hlásil vysadil od podzimu 1838 do jara r.1839 1369 stromů.Směr cest označen byl směrovkou postavenou stavitelem Fr.Zábranským na křižovatce cest. 135/
Nejvyšším patentem byl prohlášen od 6 října 1830 obchod solný za

volný a od 1.listopadu 1830 byly pachty rozpuštěny.
Roku 1832 řádila v Bohdanči opět cholera,které též podlehl zkoušený rada Josef Fiedler dne 23.ledna. 136/

Dne 2.března 1835 zemřel císař František I.po 43 letém panování a v panství rakouské nastoupil prvorozený syn jeho

F e r d i n a n d I

jako 42 letý.Dne 7.září roku 1836 jest korunován v Praze,dle obyšeje co král český toho jména Pátý. pán šlechetný a dobrotivý,pvahy slabé a chorobné. Dne 31.srpna 1835 vydal najvyšší purkrabí hrabě Karel Chotek nařízení o vedení pamětních knih v obcích. Městská kniha pamětní počíná na 1.stránce prostinkou,ale upřimnou úvodní básní:

Kdokoliw sem czos psati dass
na tweho Boha pomnět mass
bys nicz krziweho psat nedal
tim bys si sskodu udělal.
A to sskodu na dussi swe
czož gest welmi nebezpeczne
mnoho gich gest ktery toho
litugi zuczinku zleho
některzi na csaz w otczistczi
gini pak w pekle na wieky.

A ty pak kdo psati budess
napodobnym spusobem wies
by se s dawem przemist nedal
a nekere sem za uplatku psal.
Bog se Boha který tebe
ma mocz zbawit sweho nebe
czin sprawedliwie kazdemu
bohatemu též chudemu
a když se pak tak zachowass
odplatu za to miti mass
Zde w swietie požehnan budess
pak s wiecznou radost dosahness. 137/

Časopis Kwěty čís.38 z 22.září 1836 na str.77 uveřejnily:

H l a s v l a s t e n c e
při radostném vítání Jeho c.kr.Majestátu Ferdinanda I.do Čech ke korunovací, kteroužto báseň napsal bohdanečský rodák,básník Josef Jaroslav Langer.

Vzhůru,vy města a vy tiché dědiny!
Již je tu mezi námi náš Otec jediný!
Stavte máje,metejte palmy v cestu,
A vonné věste věnce od města k městu,
Ať všecko plesá,že On tu je,
A ozvěna ať zpěvy naše opětuje,
Aby hlas náš slyšely i cizí krajiny:
"Již jest mezi námi náš Otec jediný!
Krleš! Krleš! Krleš!"

Hle!jak se sbíhá náš národ stále,
Aby v koruně své viděl svého krále!
"Viz,Pane náš,staré Čechovo plémě,
K nebi zdvihá prst - naše celá země!
My všickni za Tě,dokud nás jen bude;
My pro Tě všickni vždycky a všude!
Krleš! Krleš! Krleš!"
Láska naše k Tobě,čistá jako zoře,
Jest tiché,ale-bezedné moře!
Král náš nejdražší v moři perla jest,
On náš klenot,sláva a čest!
A strašnější než vlnobitné zjevy
Jsou naše meče a naše hněvy!
Třeste se,rouhači! před králem naším.-
My pohrdáme jměním i životem dražším!
Když za krále bojuje český lev,
Tenkrát jako řeky proudí krev!
My našimi těly pomrvíme všecky naše země,
Abyste poznali,že jsme věrné a statné plémě!
Krleš! Krleš! Krleš!
Ejhle! Bohdaneč,to místo malé -
Málo nás je tu,všickni věrní ale!
I my svůj život ve zlé době
Za oběť rádi přineseme Tobě
do boje; -
Bůh však račiž přáti pokoje,
Abychom se mohli modlit stále
Za našeho otce,za Českého krále!
Krleš! Krleš! Krleš! /Neúplné -viz Farní pam.knihu/

--- XV --- 138

Dne 25.srpna 1836 zastavil se císař Ferdinand na své cestě z Hradce Král.do Kladrub v Bohdanči,navštívil kostel a chudým dal 30 zl.
Dne 11.dubna 1841 ve Vídni potvrzuje Ferdinand I.privilegia městečku Bohdanči a povoluje držeti pátý výroční trh,vždy ve středu po sv.Bartoloměji.
Orig.perg.,něme.,přivěš.pečeť v dřev.pouzdře na černo žluté šňůře. 139
Byla to poslední konfirmace,duch času věštil již nedalekou dobu, kdy listy prgamenové na věčnou paměť budou uloženy do městských archivů.Dne 20.srpna 1845 oslaven počátek jízdy po železné dráze. Dne 29.října 1841 jel z Přelouče přes Bohdaneč do Pardubic se svým průvodem správce země arcivévoda Štěpán,který se stal v r.1847 palatinem v Uhrách.

Snahou všech měst od dob starodávných bylo postaviti na náměstí kašnu k opatření zdravé pitné vody, a v Bohdanči po zrušení reservátoru vodního,který byl umístěn na náměstí,bylo jednáno r.184 o zhotovení nové studny.

oni říkají,ještě z jejich milosti.
3/.Též co se na horách dříví prodává,které též pro celou obec a pro všechny sousedy k palivu darované jest,však ale líto nám toho je,že nás od toho docela odmrštili.Nevíme,zda ty peníze mezi sebe dělejí,nebo z nich kapitál dělají,který za tak hrůzu let,musí již hrozně veliký býti.
Co se dotýče deputátního dříví ze všeobecných bohdaneckých lesů, z kterých naši spoluobčané i otypky ,my jsme naproti tomu oloupeni,neboť nám jen 1/2 kopy otypek dávali,proti zaplacení do důchodu 15 kr a od díla 12 kr,ale i ty dost špatné byly,neboť se ještě Prägelholtz dělal,takže v otypkách nic nebylo,a co byly-tak ty lepší si páni vzali,nežli se to rozepsalo,a teď konečně doufáme.že na letošní rok dokonce nic nedostaneme. Mnohoslavnému vrchnoředitelskému úřadu vědomo jest,že jsme dle starobylého způsobu z obecních lesů bezplatně dříví brávali,sice domky s polem 1 1/2 sáhu, domky bez polí 1 sáh,proti zaplacení 30 kr do důchodu,na lesní kulturu,tak se dělo až do roku 1817,od téhož času,sice od roku 1818 již žádné dříví nebereme a proto jsme dne 26.listopadu 1832 k slavnému vrchnoúřadu žádost zaslali,z jakých příčin naše deputátní dříví více nebereme,neb dle král.kraj.komise od r.1813 v té věci bylo jednáno,vysoce slavné gubernium to dříví nám povoleno a ustanoveno bylo, ale hospodářský úřad se vymlouvá,že lesy to více nevynášejí.Když ale lesy byly systemisovány,tak deputát na 50 let vynášel,tak kam to přišlo?Měli lepší hospodařit a né všecko k důchodu připojit,ale co nám potom!Důchod nás již beztoho o všechno připravil,chceme-li při pasečení nějaký kmen koupit,je za krvavý peníz vyšacovaný a v licitaci kmen se koupit musí,je to horší než ve vsi,neb skrze neprozřetelnost úřední největší zkázu trpíme.
4/.Též jsme do roku 1820 z obecních pastev,dle kontribučenské knížky platili,od toho času nám ale pastvy ve Vostrovech v nízkých lesích začali ohražovat a trávu prodávat,teď ale již skoro celé Vostrovy ohradili,a nám patřící pastvy prodávají,třebaže z nich stále platíme,to ale větším dílem pro svůj zisk učinili,neb jeden díl Vostrova pro sebe ponechali a tak se nízké lesy stále ztenčují, a když v roku 1842 se sena dělaly,tak se sekalo,kde se ani sekat, skze mládí,tráva neměla.
5/.I také co na Průhonech pole,které nám vlastně všeobecně patří, asi pod 12 korců,docela pryč odtrhli.
6/.Také jsme před několika roky,na nějaké lucerny peníze skládali ale peníze ani lucerny nedostáváme,nevíme jak to je,ale podle našeho sprostého rozumu myslíme,že snad do některého dílu světa jely,aby dobrou světlost daly,spíš však se utopily.
A tak nás domkáři,ze všech stran ve všeobecných právech,nadáních, milostech utiskují,a tím my velkou škodu a zkázu na našich statcích trpíme.My nejponiženěji mnohoslavný vrchnoúřad prosíme,aby nám naše práva a privilegie od našich nejmilostivějších předků, pánů Pernštejnů okázali a přečetli,které podle udání naších otců, mají býti psány na pergamenech.Na magistrátu jsme o ně prosili, abychom si je přečetli,ale řekli nám,že jiné nemají než opisy jejich,ale my doufáme,že ty opravdové mít musejí,neboť takové též u slavného magistrátu v Pardubicích mají.
Pročež se nejponiženěji k mnohoslavnému vrchnoúřadu s tou nejpokornější prosbou utíkáme,aby toto naše udání milostivě vyšetřiti

ráčili.Slavný magistrát a hospodářský úřad Bohdanecký k zodpovídání,neb alespoň udání příčin neb překážek podrobiti, nás pak osiřelé domkáře Bohdanecký se zastat a zakročit ráčil,by sme se nemuseli o naše práva ještě dále hlásiti.
V Bohdanči dne 16.února 1845.
Franc Tomášek,Jos.Máslo, Jan Worel, Fr.Sluga, Jan Novák, Ignac Mann,Jan Vodička, Vecl Líbal, Jan Jirout, Ant.Horák, Václ.Náhlik, Frd.Nemanský, Václ.Náhlik, Fr.Kottek, Jos.Kramář, Ant.Tomášek, Jan Řehák,Fr.Jirout, Vencl Stránský, Fr.Sajfert, Fr.Kubizňák, Fr.Uhlíř Josef Tonar, Jos.Svoboda, Fr.Benda, Jiří Tomášek, Jos.Vodička, Kar Jedlička, Vencl Pabiček,Fr.Nipl. Leop.Březina, Jan Sluga, Josef Náhlík, Dorota Walterová, Fr.Sekyrka, Jan Štěpánek,Jos.Zeyfert, Fr.Prorok, Ant.Kottek,Vencl Petříček, Vencl Kolář, Jos.Hron, Vencl Andres, Václav Žák, Kateř.Záleský, Jos.Tomášek, Fr.Kolář, Frant. Vodička, Jiří Horák, Fr.Ševčík,Jos.Bachman, Václ.Jirout.Jos,Macas, Jan Nemanský, Jos.Walter, Fr.Heřman, Jos.Záleský, Fr.Novák, Jos. Kratochvíl, Vencl Klouček.- 140/

Soudíme z uvedené stížnosti,že nebylo v Bohdanči oné sousedské snášenlivosti,o které se často mluví a píše.V této stížnosti čteme že Vladislav povýšil ves Bohdaneč na městečko.Zmíněná privilegie týká se Bohdanče u Ledče,která náležela Kunši Bohdaneckému,který se též jmenoval z Hodkova,podle nedaleké obce,měl ve znaku "šraňk" a mnozí členové z jeho rodu jsou v tamním chrámu pochováni, Dotyčná privilegie došla do Bohdanče u Pardubic,zde si ji přivlastnili a také předkládali ke konfirmaci,která nebývala uznávána, až stalo se tak za Marie Terezie, zajisté hrubým přehlédnutím. Třebaže tuto výsadu mezi svými privilegiemi nemají Bohdanečtí, velmi často o ni hovoří a v různých publikacích uvádí,proto k posouzení uvádíme ji v plném znění:

"My Vladislav,z boží milosti uherský,český,dalmatský,charvatský král,markrabě moravský,lucemburský, a slezské kníže a lužický markrabě. Oznamujeme tímto listem,že jsme prošeni jménem slovutného K u n š e B o h d a n e c k é h o z H o d k o v a , věrného našeho milého,abychom ves jeho řečenou Bohdaneč za městečko vysaditi a při tom některými jinými milostmi znovu vyzdvihnouti a obdařiti ráčili. K jehožto prosbě nakloněni jsouce pro služby věrné,kteréž nám činil a činiti povinnen bude,s dobrým rozmyslem našim jistým vědomím a s radou věrných našich milých,mocí královskou v Čechách vysadili jsme nadepsanou ves Bohdaneč za městečko a mocí listu tohoto vysazujem a znovu vyzdvihujem.
Chtíce tomu,aby obyvatelé jeho nynější i budoucí všech těch milostí užívali a užívati mohli,a moc měli,kterých jiná městečka v království našem českém při takových vysazení užívají a užívati mohou,a k tomu,aby v něm sladovny,pivovary míti mohli,řemeslníci také všelijací,jakožto řezníci,sladovníci,soukeníci,kováři,ševci,pekaři a jiní obchodníci býti mohli,tu se usazovali a řemesla svá dělati a jich užívati mohli. I chtíce,aby se tím lépe a dostateč-

něji osazovati a živnosti svých hleděti mohli,tyto jsme další milosti obyvatelům městečka jmenovaného Bohdanče,nynějším i budoucím učinili a dali jsme,a tím listem činíme a dáváme.Nejprve,aby měli každý týden jeden trh,každou středu a k tomu roční jarmark ten pondělí před svatám Havlem s osmi dny pořád sběhlými a s frajunkem obyčejným,kterýchžto milostí svrchupsaní obyvatelé městečka Bohdanče,nynější i budoucí požívati mají a moci budou nyní i na časy budoucí a věčně,a to bez naší,budoucích našich králův českých i jiných všech lidí všelijakých překážek.Při tom týmž obyvatelům městečka Bohdanče tuto další milost činíme,aby mohli míti popravu pro zlé lidi,jakožto i jiná městečka,přikazujíce všem úředníkům a poddaným našim království českého,nynějším i budoucím věrným naším milým,abyste často psané obyvatele městečka Bohdanče, nynější i budoucí při těch všech svobodách a milostech svrchupsaných měli,drželi a zachovali,bez přerušení,pod uvarováním hněvu a nemilosti naši i budoucích našich králův českých.Však proto chceme,aby toto dání a obdarování naše bylo jednomu každému bez újmy na jeho spravedlnosti.Tomu na svědomí pečeť naši královskou k listu tomuto rozkázali jsme přivěsiti.
Dán na Budíně den svaté Panny Barbory leza božího tisícího pětistého čtrnáctého,království našich uherského pětmecítmého a českého čtyřicátého.čtvrtého. 141/

Dne 24.dubna 1845 na den sv.Jiří odmašírovala první setnina husarského pluku,Mikoláše I.,která zde byla od května 1830.Při té příležitosti byl husar Köcke,který před půl letem desátníka Fejelö postřelil,odveden do Pardubic,kde pro výstrahu ostatnímu mužstvu byl pběšen. 142/

Dne 18 a 19.ledna 1846 o 10.hod.nastal v Bohdanči veliký hluk a nepokoj z valící se povodně.Před tím 3-4 dni pršelo,rybníky přeplněné hrozily protržením.Pardubská ulice byla zaplavena vodou,takže obyvatelé se vystěhovaly. 142

Dne 16.února 1846 zemřel purkmistr Jan Kuttner,na jeho místo zvolen Václav Koutník, "za hřmění ran z hmoždířů".Po vykonání přísahy,šli do chrámu Páně,utvořenou ulicí cechy a četným obyvatelstvem V prosinci jednáno o obnovení obilních trhů,a již 7.ledna 1847 konal se ve středu první obilní trh na který se sjelo 48 párových a 22 jedno koňských vozů. 142/ 142/

Dne 31.srpna 1848 přitáhlo do Bohdanče 281 zajatých vlachů,todkánců,piemontesů,sardinců,latenů od infanterie i kavalerie a granátníků z pevnosti Král.Hradce,aby 1.září dále odešli a přiblížili se k jejich vlasti. 142

Oblíbený zdejší důchodní,spisovatel,básník a zakladatel merend zemřel dne 28.dubna 1846. 142/

Rakouská armáda,v níž byla hlavně od dob cís.Františka I.spatřována nejpevnější opora říše,byla nesmírným zatížením nejen státnímh financí a tak všeho poplatnictva,ale i bezprostřední velmi tíživou dávkou všech poddaných.Ti byli nuceni chovati ve svých statcích po několik měsíců v roce vojáky,nespokojující se jen předepsaným ubytováním,ale vyžadující mnohdy velmi bezohledně a beztrestně i dobrou a bezplatnou stravu,jak v předu jsme se již zmínili a na tíživý systém naturálního ubytování vojska v Bohdanči poukázali. Tíživým systémem vojenské služby trpěli ovšem také sami vojáci pro něž čtrnáctiletá vojenská služba,snížená teprve roku 1845 na 8 let znamenala naprosté hospodářské zničení.

Politické události v tehdejší Evropě poskytovaly dosti podnětů k politickým úvahám a k srovnávání s neudržitelným režimem rakouského mocnářství.

Velká revoluce francouzská učinila průlom do absolutistického systému evropských států.Od dvacátých let 19.století počíná však v Evropě osvobozenecké hnutí,působící znenáhla také u nás.Rozhodující vliv ve většině Italie,jehož se Rakousko domohlo po vídeňském kongresu r.1815 umožnilo tu zavedení reakčních method Metternichovy policejní vlády.Prudká nenávist proti "Němcům",jak Italové nazývali rakouské důstojníky a úředníky,byla účinnou podporou osvobozujícího hnutí.Nastalé spiknutí v Neapolsku,Sardinsku a Miláně, bylo sice potlačeno rakouským vojskem a kasematy brněnského Špilberku se staly na léta vězením italských vlastenců.

Krátce před rokem 1848,jak jsme se již zmínili,se velmi zhoršily hmotné poměry v Čechách.Hospodářská bída budila i obavy před opětovným státním bankrotem,jenž ještě dosti živě vzpomínán postiženými z r.1811.

V únoru 1848 počaly se objevovat anonymní pokusy o pouliční letákovou politickou agitací "Ať žijí Siciliané"....To bylo 4 dny po vyhlášení ústavy v Neapoli. O několik dni později objevily se na pražských ulicích,německy psané lístky,podobné předešlým,obsahující již určitější výzvu,aby Čechové šli statečně vpřed a vstříc konstituci.Letáků přibývalo a vybízely "utlačené Čechy" aby rakouští vojáci nechodili na italské bojiště,a nebojovali proti nim.

Když dne 29.února 1848 došly první zprávy o únorové revoluci v Paříži,vzbudily pozornost politicky cítících jednotlivců,doufají-

cích,že nyní by byla vhodná chvíle k provedení toužených reforem také v rakouských zemích.Trvalou zásluhou nečetných tehdy pražských radikálů zůstane,že dovedli dáti první signal k lidovému hnutí jež nalezlo brzy takový ohlas po celé zemi. V hostinci "U zlaté váhy" na Zeleném trhu,zrodila se myšlenka svolati pražský lid ke schůzi,na niž by bylo usneseno předložení petice s požadavky potřebných státních oprav.Tak se počalo 6.března 1848 s rozesíláním a vylepováním anonýmních provolání v němž se zvalo na 11.březen na poradu do lázní svatováclavských.Policejní ředitelství dne 9/3 varovalo vyhláškou před účastí na tomto podniku "zlovolných jakýchsi individuí"

Do nezákoně svolané schůze do Svatováclavské lázně,pod starým kostelíkem sv.Václava,nedaleko Dobytčího trhu /v místech nynější Trojanovy ulice/ nelákal nevlídný čas,který nastal večer 11.března 1848.Teprve o půl osmé otevřel Petr Fastr sál,do něhož vešlo asi 800 osob.Za předsednictví Fastrova ujal se řízení schůze Trojan, jenž spolu s Fastrem přečítal česky a německy připravené požadavky. Kolem 9 hod večerní rozešli se účastníci a roznášeli po Praze zvěst o úspěšném průběhu schůze.Dne 12.března odpol.byla konána v senátní síni staroměstské radnice ustavující schůze.Usneseno vypracovati petici k císaři.

Počaly docházeti do Prahy zprávy o krvavých vídeňských událostech, v důsledku kterých byl dne 15.března vydán císařský patent,dle něhož byla zrušena censura a vyhlášena konstituce. Celá Praha svítila pestrými bílo-červenými kokardami na širokých kalabrénských kloboucích národních gardistů a na čapkách studentských legionářů. Typickým zjevem této doby se stala národní garda a jiné ozbrojené sbory,jež dodávali bojovného vzezření.Tuto gardu v Bohdanči organisoval Pavlovský a Langer. Nastalo vyjednávání s králem Ferdinandem,který dne 8.dubna vydal patent,jímž zaručena úplná rovnoprávnost jazyka českého s německým po vší zemi.Království Českému mělo se dostati nového zřízení. Patent z 8/4 by byl se mohl státi základem nového klidného rozvoje zemi koruny České,kdyby do průběhu záležitosti českých nebyly zasahovaly vlivy cizí, kterým byly trpce zklamány.Poněvadž národ český byl až dosud v bouřlivých událostech r.1848 prokázal politickou zralost a vyspělost,zvolena Praha sídlem slovanského sjezdu,který se sešel 2.června za předsednictví P.J.Šafaříka.

Nadešlo svatodušní pondělí,den 12.června.Od časného jitra hrnuli se zástupcové většinou ozbrojeného lidu ku Koňskému trhu,k soše sv.Václava,před níž měly býti konány slavnostní služby boží.Když se od nich o hodinách poledních zástupcové všemi směry rozcházeli, strhla se krvavá srážka mezi davem ozbrojeného lidu a vojenskou hlídkou před budovou vojenského velitelství v Celetné ul.,nedaleko Prašné brány.Zazněly střelné rány,několik osob klesalo k zemi, zbrocených krví,a ozval se výkřik,kněžna Windischgrätzová,manželka vrchního velitele,náhodou vyhlédnuvši z okna,zasažena byla smrtící ranou.Počaly se stavět barikády,kterých bylo na 400 postavených ve všech ulicích Prahy.Vůdčím živlem při stavbě a obraně barikád bylo především studentstvo.Windischgrätz nechal dopraviti do města děla k potřebě útočných kolon proti barikádám,a započato se střelbou. Hrabě Thun,který v Klementinu jako rukojmí byl zadržen,po svém propuštění vydal k obyvatelstvu veřejné provolání. Na český venkov dostaly se nejasné zprávy o pražských bouřích a vzbudily všude znepokojení,zmatené pověsti volali o pomoc bombardované Praze.Krajským hejtmanům bylo 16.června nařízeno,aby dali neprodleně zatknouti všecky emisary povzbuzující venkovský lid vybízející k tažení na Prahu.

Mladý Jan Podhajský,syn obchodníka a vinárníka v čp.107,pokusil se po svém útěku z Prahy povzbuditi bohdanečskou národní gardu a lid k hájení Prahy.Jan Podhajský studoval na pražské technice inženýrství.Vychován jsa z otcovského domu v ovzduší národním,havlíčkovském,projevoval toto své smýšlení i v Praze na studiích.Sledoval velmi ~~pilně~~ pozorně poměry jaké v Bohdanči se vyvyjejí,Z obyvatelů města ustavila se národní garda,která si opatřila zbraně a cvičila se pilně ve zbrani na louce těsně u města položené a vysokými topoly vroubené,kde se říkalo "na haltýřích" pod vedením Františka Pavlovského,který pro toto zaneprázdnění resignoval na funkce v pivovaře.Největší počet členstva národní gardy rekrutovalo se z místních pravovarečníků. Jednoho rána po svátcích svatodušních zjevil se na náměstí bohdaneckém mladý Podhajský v uniformě pražské studentské legie.Mladší jeho druh šel s ním a v ruce držel židli,kterou postavil k jednomu se stromů,vysázených na náměstí.Za nimi kráčel policejní strážník Václav Fiala s bubnem,

Sotvaže stanuli uprostřed náměstí,počal bubnovat,jako když vyhlašoval úřední ohlášení.Lidé se sbíhali,jsouce zvědavi,jakou zprávu jim oznámí mladý Podhajský.Ten začal hned,jakmile k němu seběhl se zástup občanů,občanek a dětí,vypravovati,co se stalo v Praze. Jak u sochy sv.Václava na Koňském trhu,ve svatodušní pondělí,konala se slavnostní mše,které se zúčastnili hromadně všichni hosté slovanského sjezdu,jak po skončení této mše lid se rozcházel na všecky strany a největší část jeho ubírala se za zpěvu národních písní po Příkopech a Prašnou bránou do Celetné ulice,jak tu někdo ze zástupu střelil do okna vojenského velitelství a zastřelil tam manželku pražského velícího generála,knížete Windischgrätze.Jak se potom vyhrnuli granátníci z budovy na lid a rozprášili jej sice, avšak že národní garda,občané a studenti srotili se ihned na jiných místech a začali stavěti barikády na obranu svobody.Vojáci vidouce přesilu ozbrojeného lidu,stáhli se na Malou Stranu a Hradčany,odkudž bombardovali Staré město a zapálili mlýny u Karlova Mostu.V noci pak konala se v Klememtinum schůze národního výboru a bylo usneseno,aby studenti se rozešli po venkově a ze všech českých měst přivedli posily do Prahy.Tím končil mladý Podhajský a vyzíval místní gardu,aby okamžitě se sešikovala a táhla Praze ku pomoci.

Občané počali živě rokovati o řeči Podhajského a o tom,že by měla národní garda okamžitě vytáhnouti Praze ku pomoci. Dotazovali se ho na podrobnosti pražské revoluce a pomalu se ztráceli z náměstí. Výbor národní rady se sešel k poradě ve vinárně u Podhajských a ustanovil,že v 1 hodinu sejde se národní garda na náměstí a potáhne na Prahu.Mezitím však došla z Přelouče novina,že Praha se vzdala a že pomoci není třeba.Nadšení boje za svobodu bylo velmi rychle vystřídáno všeobecným vystřízlivěním a nastalo nejisté vyčkávání,co učiní vítěz,kterým byl kníže Windischgrätz.Že účastníky povstání bude přísně trestat,dalo se očekávati s plnou jistotou.Mladý Podhajský se proto ani do Prahy na studie nevrátil a trávil všechen čas předčasně nastalých prázdnin většinou ve své světničce čtením knih ,jichž měl jeho otec velmi hojnou zásobu.

Jednoho z příštích dnů seděl ve vinárně u Podhajských velitel místní husarské posádky a bavil se živě s několika jinými důstoj-

níky.Pojednou vyšel ven a zavolal si otce Podhajského z krámu do chodby,pravil mu tlumeným hlasem německy:"Pane Podhajsky,dopravte vašeho syna pryč.Dnes v noci přijdeme si ho k vám hledat". Oba muži mlčky stiskli si ruce,a otec Podhajský rychle sehnal povoz,který asi za hodinu přijel na dvůr domu Podhajských a vyjel potom ze dvora ulicí ku Přelouči vedoucí,po polních cestách obejel Bohdaneč a ujížděl přes Králové Hradec ke hranicím.Mladý Podhajský měl se skrýti u rodičů matčiných - Sedláčkových v České Skalici.Ve dvě hodiny v noci skutečně husaři obklopili dům kupce Podhajského,vzbudili jeho obyvatele tlučením na domovní dveře a velitel eskadrony s tasenou šavlí,ptal se úředním tonem:"Pane Podhajsky,kde máte svého syna? Mám rozkaz ho zatknouti".Otec Podhajský odpověděl,že neví kde je jeho syn.Husaři prohledali pak celý dům od přízemí až po střechu,do slamníku v postelích bodali šavlemi,ovšem ničeho nanašli.Mladý Podhajský byl zatím v bezpečí. 143/

Zprávy o pražském povstání byly brzy vystřídány zprávami jinými.Konaly se volby do !ustavodarného sněmu" ve Vídni.Na Pardubicích zvolen byl poslancem,čili jak se tehkrát říkalo "deputýrovaným Václav Pulpán,rolník ze Lhotky.Říšský sněm sešel se 22.července 1848 ve Vídni. Celý ~~tím~~ srpen jednalo se o zrušení poddanství a roboty. Rok 1848 dolomil nalomená pouta.Zákon z 7.září 1848 odstranil poddanství,osvobozuje člověka i jeho půdu.

Uvedeme doslovně památný zákon,dle něhož změna poměrů politických, společenských a hospodářských počala:

"My Ferdinand I.,konstituční císař Rakouský,král Uherský a Český, toho jména V.atd.

K návrhu naší rady ministerské a v srovnalostí s konstitujícím sněmem říšským ustanovili Jsme se na tom a nařizujeme takto:

1/.Poddanství a ochrana vrchnostenská se zrušuje i se všemi zákony k tomu se vztahujícími.

2/.Pozemky buďtež vyvazeny,a přestaň všeliký rozdíl mezi pozemky dominikálními a rustikálními.

3/.Od nynějška zrušena jsou všeliká břemena,všeliké služby a dávky vzcházející ze svazku poddanosti a ležící na pozemku poddaném,též všeliké práce a dávky v naturaliích a penězích,počítajíc v ně i platy,ježto se zapravovaly při změnách v držení mezi živými a pro smrt,když práce a dávky takové vzcházejí z panského vrchního práva vlastnického,z práva desátku,z ochrany,z opravy či foitství a z práva vinohradského i z panství vesnického,nechť se práce a dávky vybývyly z pozemků nebo osob.

4/.Za některá z těchto břemen zrušených budiž náhrada učiněna,za některá nic.

5/.Za práva a příjmy,vzcházející z osobního svazku poddanství,ze svazku ochranného,z vrchnostenského práva jurisdikčního a z panství vesnického,nemůže se žádati žádné náhrady,avšak přestanou také břemena z toho vzcházející.
6/.Za práce a dávky naturální a peněžité,kterýmiž povinen byl držitel některého pozemku jako držitel pánovi statku neb opravci,vyměřena budiž co nejdříve mírná náhrada.
7/.Právo ke dříví a právo pastvy,též práva služebnosti mezi vrchnostmi a jejich posavadními poddanými zrušena buďtež za náhradu, právo vrchností vesnických k pletí a přižívání,též k pasení,jakož i pastva na úhořích a strništích buďte zdarma.
8/.Konise,zřízená z poslanců všech zemí,zdělá a předloží sněmu říšskému návrh zákona,jež má v sobě obsahovati nařízení:A/.jak se mají za náhradu zrušiti obapolné dávky a vybírání,zakládající se na smlouvách emfateutických nebo na jiných smlouvách,týkající se rozdělení vlastnictví; b/.pokud se mohou zrušiti závady na pozemcích ležící,které nejsou v § 7.uvedená; d/.dle kterého měřítka se má náhrada vyměřovati a jak velká má býti,též jak se má z důchodu jedné každé země zříditi fond,z něhož kvota náhrady,jedině té zemi vyměřená,prostředkem státu bude splacena; e/.zdaliž se má dáti náhrada a jaká,za dávky a povinnosti vybývané dle §§ 2, 3. a 8. lit.b/.zrušená,ježto nejsou v § 5.pojmenovány.
9/.Úřadové patrimoniální konati budou moc soudní a správu politickou nákladem státním prozatím dále až do zavedení úřadů císařských
10/.Pravidlo v postávce 6.vyřčené,že se na práce a dávky v naturaliích a penězích má dáti náhrada,nebudiž na závadu,aby komise,ježto bude dle postávky 8.zřízena,nemohla snad později činiti návrhů nějakých,jimiž by se toto pravidlo vysvětlilo neb obmezilo.
11/.Také přestane závazek,bráti pivo a kořalku i s povinnostmi s ním spojenými.

Ve Vídni,7.září 1848. Ferdinand v.r. 144/

Dne 4.března 1849 vydán jako patent císaře Františka Josefa I.o provedení zákona o zrušení robot a náhrady za ně.

Zrušením robot,poddanství a desátků roku 1848 skončila se po staletí trvající trýzeň venkovského lidu.Skončen byl také trpný úděl úrodných lánů našich zemí.

Robota byla největší metlou selského obyvatelstva v dobách poddanství.Poslyšme zoufalý výkřik bídy a utrpení, žalobu poddaných na pardubickém panství vyjádřenou 67 rychtáři jménem 60.000 věrných poddaných:přímo císaři Ferdinandovi: "Vaše Majestátnost! Veškeří poddaní království Českého,břemenem roboty obtížení, na základě nejvyššího majestátu,jimž se zrušení roboty dnem 31.března 1849 nařizuje, u jejich potrefujících vrchností se ucházejí,a mnozí již skutečně úplného odpuštění toho břemena docela zdarma si vyprosili,jako se tak stalo na panství,duchovnímu benediktinskému řádu patřícímu,Sukdol nazvanému,
V důsledku toho i my za naši povinnost si to pokládáme,Vaši Majestátnost,jakožto naši nejmilostivější vrchnost komorního panství Pardubic,o nejdobrotivější prominutí naši robotní povinnosti,aneb aspoň ustanovení mírné peněžité odměny,pak v nejmilostivější vyhovění našich ostatních obtížnosti,v nejhlubší pokoře prositi.

Jeho Majestátnost císař Josef slavné paměti druhý,ráčil sice na našem panství zavedením Rábovského ponávrhu,robotu všeho druhu na peněžitý plat proměniti,však ale my tím kontraktem vázáni jsme, pro vrchnostenské hospodářství,rozličné malé potažité a ruční práce,proti neobyčejně malému platu konati.
Tento článek kontraktu však ale vrchnostenští úřadové na naší zkázu vykládají,poněvadž na nás práce uvalují,které se vrchnostenského hospodářství dokonce netýkají,tak na příklad musíme ve vzdálených panských lesích každoročně mnoho tisíc sáhů dříví udělat,proti zaplacení 20 nejvýše 24 kr z jednoho sáhu dříví z lesů do panských skladů v Pardubicích odvésti,k čemuž obyčejně dva dny zapotřeby máme.Proti tak bídnému platu musíme voziti klády na pily,z pil pak musíme voziti prkna,fošny,latě do pardubického skladu, my musíme též voziti kámen,cihly,tašky,dřív na nově zřízené vinopalny,a cihelny, ano i dříví a písek k pálení cihel,dříví a led do pronajatých pivovarů, mrvu na vzdálené chmelnice, dříví na mosty přivážeti, všechny záchody v panském zámku čistiti a jiné opovržené práce konati, a to všechno k vrchnostenskému hospodářství nepatří,proto, že úřad sáhové dříví, prkna,fošny,latě,a i dříví k stavení, pak cihly a tašky ze skladu a z cihelny, dále chmel odprodá,pivovary a vinopalny židům a křesťanům pronajme, tedy s našim potem,s našemi mozouli obchod a špekulace vede,tudíž rabouský kontrakt nás časem více tíží nežli mnohé jiné poddané robota v přirozenosti. Domkáři bez polí,podruzi,podruhyně ano i vysloužení vojáci,musejí po 13 dnech každoročně roboty odbývati,a mimo toho nejvýš za 12 kr víd.čís.všechny ruční práce konati,a vlastníci nových domků bez polí na dominikálních gruntech mají každoročně 26 dni ruční roboty,to vše bez vší odměny vybývati,kde předce těm domkařům a podruhům,kteří robotu v přirozenosti vykonávají,dle robotního patentu za každý vykonaný robotní den 1 1/2 libry chlaba přináleží, proto co nejpokorněji prosíme,aby Vaše Majestátnost:

1.

nás od konání všech potažitých a ručních prací co nejlaskavěji osboditi,nám robotu prominouti,aneb za takovou nějakou snesitelnou peněžitou částku úhrnkem určiti,všechny baráčníky a podruhy od roboty bezpodstatně oprostiti a otcovskou milosti naříditi ráčila, aby těm všem chudým a bídným lidem,kteří ruční robotu v přirozenosti konali, náhrada za petentní chléb z důchodu vyplacena,a vysloužénému vojáku,za každoročně konanou třinácti denní robotu,odměna učiněna byla,protože vysloužené vojsko nejen dle robotního patentu Art.IV § 9.,nýbrž i dle kontraktního předpisu ad B/ odpodruhské roboty osvobozené býti mělo.

2.

Museli jsme křížem a křížem po celém panství né dobrovolně,nýbrž husarama nuceni,kunstovné silnice dle technického způsobu stavěti, a ty samé vydržovati,ačkoli jsme úředně ujištěni byli,že na těch silnicích pouze jen práce b e z v š e c h p e n ě ž i t ý c h v ý l o h konati máme, tedy jsme museli na kanále náramné tisíce platiti,a opáčlivě letošního roku úřad na nás tu nesmírnou summu přes 9000 zl con.měny na kanále požaduje.My jsme ani tázáni nebyli, zdaliž my při těch kanálech práci konati míníme,nýbrž úřad ty práce pronajal,a pachtýřové za starých kanálů kámen na nové kanály obrátili,a my nyní ty tisíce za přivážení hmotnosti platiti máme,

které pachtýřové nepřiváželi.My si naše cesty od místa k místu v dobrém pořádku budeme držeti,a tedy v nejhlubší pokoře prosíme, aby všechno účinkování ohledně stavení silnic vrchnostenskému úřadu zakázáno a vynucování té výlohy na kanále zapovězeno bylo a to tím přísněji,protože úřad nás k stavení nepotřebných nebo jen pro vrchnost pohodlných silnic přinutil, potřebné cesty však ale docela zanedbal.

3.

Mimo těch kunstovních silnic,kterými své potahy,nářadí strháme, své hospodářství zanedbáváme,a skrze které my znamenité summy platiti musíme, vynucuje na nás úřad nesmírné tisíce peněz,pod jmenem - na domácí cesty -a na rekrutní útraty,mimo v ručních kontribučenských knížkách vepsaných výloh na rozličné vydání. Když však ale my dle zákona jen ty platy konati máme,které nám úřad do našich knížek předepíše, tedy my nejponíženěji prosíme aby všechne za čas od pana z Klanneru až do nynější doby,od nás na domácí cesty a na rekrutní útraty mimo ručních knížek vynucené peníze sepsané,nám z důchodu navrácené byly,poněvadž vrchnost za činy úředlníků dle zákona státi musí.

4.

Prosíme co nejskroušeněji,aby úřad přidržen byl,nám i h n e d pořádný individuelní účet na naše kontribučenské peněžité a obilní jmění,pak na ohnivou kasu složiti, a nám naše jmění dokonale jednotlivě vykázati,všech vydávání našich peněz a našeho obilí se varovati,prve nežli celému panství pořádným cirkulářem,jedno každé vydání oznámeno bude,nebo my rychtářové přílohy ke kontribučenským účtům každoročně kvapně podepisovati musíme,co podpisujeme ani nevíme a nyní kontribuenti se proti nám bouřejí,a nás skrze takové podpisy tupějí.

5.

Aby nám na chudou kasu celého panství pořádný jednotlivý účet a výkaz vydaný byl.
Ty všechny účty na kontribučenské peněžité,obilní,ohnivé a chudé kasy jmění,jsou bez toho u úřadu v makulářích i s přílohami zachované,tedy nám takové na jistý čas od několika neděl,proti potvrzení k nahlédnutí vydané býti mohou.

6.

Aby vydání kontribučenského ovsa jak pro p.kontribučního tak pro felčáry,kvapně zakázané bylo,protože kontribuční na špejchary nejezdí,my jej s kontribuci míli cesty do Chrudimě každý měsíc dovezeme,a protože my ne felčary,nýbrž doktory dostaneme,kteří oves na koně od nás žádati budou.

7.

Aby nám všem obcím násilou odebrané grunty navrácené byly,které my jsme i na základě 2 ho článku systemálního kontraktu od 29.srpna 1780 od starožitných nepamětlivých časů proti prvopočátečně určité činže pokojně užívali,a které úřad lichvářům a židům pronajal. Tak ku př.obec Ždánická držela mnoho set měřic pastvišťat v užívání,proti mírnému prvopočátečně určenému platu.Ty pastvišťata zalíbily se židovi Josefu Krausovi,následovně z lásky a k vůli tomu úřad ty pastvišťata poddaným odebral a tam nádhernou vinopalnu pro toho židovského pachtýře vystavěti svolil,na kterou jsme my,za ten mizerný kontraktní plat,židovi kámen,cihly,tašky,dříví a všechny potřeby k stavení voziti museli,ačkoliv ten nyní pokřtěný žid se

zavázal všechno na jeho vlastní náklad postaviti. Ta veliká osada nyní se mnoho dobytka zbaviti musela a jest tím neslušným násilným jednáním úřadu na mizinu uvedena.-Pastvišťata obce Živanic odebral úřad poddaným a ty samé židu Liebermanovi pronajal,následovně jen páni židé panství opanovali,poněvadž jim úřad ty grunty do rukou vhral a i všechny pachty ku př.i ty kanále,které my nyní platiti máme,též pánům židům dopřál.-Takové obce,které poddaní od starožitna proti prvopočáteční mírné činži užívali,jako ku př.v Tuněchodech v Třebosicích,v Droždicích atd.úřad v činži nesmírně zvýšil,jinde podobně grunty na chmelnice obrátil.
Když my přesvědčeni jsme,že to neskončená dobrota Vaši Majestátnosti nežádá, aby starožitná práva se rušila,a aby poddaný takovými násilnostmi k žebrotě se přiváděli,obzvláště když všichni zvěčnění monarchové,jakožto vrchnosti zdejšího panství,ty grunty poddaným přáli,pročež koříme se před Vaši Majestátnosti s tou nejponíženější prosbou,by nám všem obcím ty grunty proti té starožitné činži hned nazpátek vrácené byly.

8.

Na panství privátních nejsou cizí židé trpěni a také poddaní jim žádné násilí mečiní. Důkaz vzácného klidu od strany zdejších poddaných,kterých okolo 60.000 to jest šedesáti tisíc věrných duší, jest,ten,že my ty všecky nesnáze skrze židy snášíme,že trpíme,kterak i křesťanské hospody proti přísným zákazům najaté mají,ten pád jest ku př.v Rokytně,ve Dřítči,v Bezděkově atd.
Židé přijdou na licitaci sena,otavy na vrchnostenských lukách,luka jsou rozdělené na dílce od dvou neb několika více měřic;následovně má býti každý dílec pro sebe zvlášť prodáván,aby každý poddaný nějaký dílec pro sebe ustáti mohl.To se však ale nestane.Úředník vezme 5 neb více takových dílců najednou,aby židé ne ale křesťané licitýrovati mohli,protože poddaný jeden neb dva,ne ale pět dílců potřebuje,a tak židé a jiní spekulanti sena pokoupějí,a poněvadž poddaný ke koupi přistoupiti nemůže,proto chování,obzvláště koňského dobytka se menší a tak pardubické panství pěstováním koňů vůbec pověstné,náchylnost k chování dobytka stratí,a ta pověst na všechny časy pomine.My prosíme nejponíženěji,aby Vaše Majestátnost prodej vrchnostenského sena a otavy,dle starobylého i pro samou vrchnost prospěšnějšího způsobu co nejmilostivěji rozkázati ráčila.

9.

Právní úřad vede s poselskou mzdou za dodání právních rozkazů,pořádnou lichvu a s takového poselství pro důchod znamenitou rubriku příjmu vynašel.Sám právní Millenberger a právní jednatel Konrád,v měsíci listopadu 1847 na právní kanceláři veřejně prohlásil,že důchod jen na poselské mzdě náramné sumy každoročně vyzíská,a to se děje takto:Přes deset tisíc každoročních numer roznášejí mezi poddaný při právě ustanovení sluhové a při tom služebníci právního, listovního a ostatních právních písařů. Mezi těmito právními spisy, nachází se mnoho tisíc knihovních zástojů,ty když právní sluhové na panství roznesou,tak každý jednotlivý poddaný za své číslo poselskou mzdu platiti musí,ačkoliv posel jen jedinkou cestu do toho místa konal.V Holicích se nachází okolo 700 domků,kdyby tedy právní posel jednou cestou do každého domku jedno právní dodání nesl, a kdyby cesta do Holic jen 30 kr stála,tedy museli by poddaní za tu je-

dinkou cestu 350 zl c.m. do důchodu zaplatiti,ačkoliv ten samý posel na cestě po vesnicích,okolo a za Holicemi mnoho podobných právních dodání roznese,za které právní,jedné každé straně,poselskou mzdu obzvláštně předepíše a to jen za kratičký výnos:Wird zur Einverleibung und Auszeichung bewilliget,oder nicht bewilliget. Ty právní poslové táhnou z důchodu skromnou roční mzdu,vedměs od několika set. Právní si domýšlí skrze to utiskování s tím ospravedlněn býti,že to tak vladařství zemských důchodů káže,však ale kdyby ten soudce,který nám na naše zadání,mnohokráte po mnoha měsících ba i po letech výnos doručí,ty výnosy buď rychtářům při řízení,aneb skrze právního posla každý měsíc najednou rozeslal a to vladařství zemských důchodů náležitě na srdce vložil,tedy by se poddaným tisíce peněz každoročně ušetřilo.
Na ten způsob však ale den ke dni poddaní zacházejí,z čehož následuje,že naše vlastenecké moviny s edikty za příčinou exekutního prodeje selských živností jsou přeplněné,tak jak se to z novin minulého roku,může nahlédnouti,nebo tolik právních licitací na našem panství najednou tolik drženo nebylo,co jsou Pardubice Pardubicemi.My tedy prosíme co nejponíženěji aby Vaše Majestátnost nad námi se smilovati a otcovskou milosti rozkázati ráčila, by nám ty přeplacené peníze na poselskou mzdu za všechny předešlé léta z důchodu navrácena byla,které my buď na základ spořitelnice /Sparkassa/ neb na jakýkoliv jiný pro poddaný prospěšný ústav obrátíme.

nejdůtklivější zástoj našich obtížnosti týká se emphiteutu celého panství.

10.

jest,že emphiteuti všechny břemena kontribuentů,jakožto obtížné ležení vojska a všechny panské potažité a ruční práce konati, a snášeti musejí a že nyní vladařství komorních důchodů k placení zemo-knížecí daně nejen za prošlé,nýbrž i také za budoucí časy, pak k sypání obilí za polovičku emphiteutické činže,v starobylních nynějším časům nepřiměřených cenách a k rozličným jiným platům přidrženy býti chtějí,které ani naše předkové nikdy nekonali, nýbrž tak jako my skrze 68 let,pouze jen systemální kontraktní činži do vrchnostenského důchodu platiti.
Dle od Jejich Majestátnosti císaře Pána Josefa druhého potvrzeného systemálního kontraktu,byly vrchnostenské grunty našim předkům docela zdarma darované,vrchnost tím samým kontraktem se zavázala pro všechny budoucí časy s těch emphiteuských gruntů všechny zemo-knížecí daně z vrchnostenského důchodu platiti a od sypání obilí nejvyšší vrchnost obzvláštním majestátem od 13.dubna 1785 ustoupiti ráčila.
Dle toho usnesení na světlo vychází,že nejvyšší vrchnost tu kontraktní emphiteuskou činži na našich gruntech pouze jen ubezpečení zemo-knížecích daní ujistila,a že to její vůle nebyla,aby poddaní za ty jim bez toho darované grunty platy konati museli,což by se však ale skutečně stalo,kdyby nám uloženo býti mělo,mimo kontraktní činže,zemo-knížecí daně do důchodu platiti a na místo polovičky kontraktní činže za levný peníz obilí sypati,což na nás všechny zvěčnění monarchové nikdy nepožadovali.
Abychom tedy proti všemu budoucímu pronásledování od strany vrch-

nostenských úřadů bezpečni byli,pročež prosíme Vaše Majestátnost nám placení všech zemoknížecích daní a konání všech ostatních všeobecných povinností z těch naších emphiteuských gruntů za povinost uložiti,nás však ale z otcovské dobroty od placení emphiteuských činží do důchodu osvoboditi ráčila.

11.

Snášíme my skrze honbu zvěře na našich gruntech bolestné rány,protože se zvěř na panství velice rozmohla,ta samá nám ó naši úrodu hanobí a poněvadž nám nejen císařští myslivci,nýbrž i také vojenští důstojníci jakožto pachtýřové honby s jejimi psi obilí potlapují,obzvláště když časem i na koních honbu provozují,s čímž my s vojskem do veliké nesnáze přijíti můžeme,protože takové škody a utiskování déle snášeti nemůžeme a tedy v nejhlubší pokoře prosíme,aby Vaše Majestátnost od honby na našich gruntech co nejmilostivěji upustiti ráčila.

Račiž Vaše Majestátnost našim splnomocnělým spoluúřadům a dvojnásobně poddaným Matěji Ročkovi sousedu z Droždic,Josefu Wackovi z Hradiště a Františku Kosinovi z Tuněchod přístup k Nejvyššímu Trůnu nejmilostivěji povoliti,naše prosby otcovskou láskou vyslyšeti a nám ty břemena ulehčiti,začež my s našemi rodinami dobrotu Božskou každodenně v modlitbách vroucně vzývati budeme,aby nejdobrotivější Nebeský Pán Vaši Majestátnosti dlouhý život v stálém zdraví,slávu a pokoj popřál a každé předsevzetí Vaši Majestátnosti s dobrým prospěchem žehnal!

V Pardubicích dne 7.Máje 1848.

Matěj Roček deputýrovaný spoluúd z Droždic, Josef Wacek rychetní, František Kosina rychetní deputýrovaný, Josef Jirout rychtář, Fran Mareš soused, Jan Heský z Hrádku,Frant.Roček z Prachovic,Franc Kalhous Ždánic. Václav Wroutil ze Slepotic, Frant.Prorok z Opočinku, Johan Kmoníček z Lánu, Václav Pleskot z Doubravic,, Josef Hron z Mnětic, Josef Šafařík ze Živanic, Josef Stumpf Sehndorf, Matěj Suchánek ze Stéblové, Josef Krpata z Vosic, Matěj Štěpánek z Vosiček Matěj Novotný z dědka, Franz Štěpánek z Vostřešan, Jan Chvojka z mělic, Jan Havelka z Libišan, Václav Novák z Roudnice, Matěj Nechvíle z Němčic, Emil Staněk z Neradu, Jan Bartoň z Čepu,Josef Tužil z Lukovne,Franc Chvojka z Roudnice Dolní, Jan Hanák Lhotta, Václav Píša z Hubenic,Wencl Beránek z Čivic, Jan Teplý z Koštěnic, Jan Šmíd z Hrobic, Jan Drábek z Dražkovic, Matěj Forman z Brozan, Jan Pinkas z Písku, Matěj Rychetní z Trnové, Václav Teplý z Rovně, Y Václav Sura z Barchova, Jan Halda z Mateřova, Václav Lukavnický z Veselí, Václav Šáda z Svitkova, Josef Horák z Ceradic, Josef Košťál rychetní ze Lhotky, Václav Pulpán z Dolan, Jan Jeřábek z Opatvic, Anton Hanz Dreidorf, Josef Krátký ? z Moravan, Václav Koldinský, Anton Wimmer Teichdorf, Josef Polák z Rosic, Jan Vykovský z Rohozničky, Josef Zeman, Václav Forman z Kunětic,rychtář z Rábu, Jan Koldinský ze Srchu, Matěj Livora z Babic, Jiří Wosyka z Vysoké, Franc Teplý ze Lhoty Oučecký, Antonín Prorok z Jesničan, Antnín Kučera z Mateřova, Václav Polák, Josef Waněk, Václav Procházk Franc Košťál Semín, Jan Linhart ze Škudel, Jan Suchánek z Kozašic

Na Jeho Majestátnost našeho Nejmilostivějšího Císaře Pána jakožto nejvyšší vrchnost komorního panství Pardubic v Čechách:
nejskromšenější prosba okolo 60.000 věrných poddaných,o nejmilostivější prominutí neb mírné vyrovnání jejich robotních povinností.

- - - 000 - - -

145/

Dne 15.března 1848 oznámil nejvyšší purkrabí hrabě Stadion v divadle,že císař propůjčil svým národům konstituci,svobodu listovní a zřízení národní gardy k zachování veřejného pořádku,jistoty osob a jmění.

Císař Ferdinand pro chatrné své zdraví,složil 1.prosince 1848 důstojenství císařské a postoupil koruny své synu bratra svého arcikníže Františka Karla,

F r a n t i š k o v i J o s e f o v i I.

Dne 7.března 1849 byl kroměřížský sněm rozpuštěn a oktrojovaná ústava,tři dni před tím prohlášená,způsobila novou úpravu správní. Pardubice staly se krajským městem, a krajská vláda začala úřadovati dne 15.ledna 1850. Současně mizelo zřízení magistrátní na bohdanečské radnici a správa patrimoniální na pardubickém panství. Bohdanečský magistrát všechny spisy,které od roku 1792 po celý čas v úschově měl, odevzdal 10.června 1850 okresnímu soudu v Pardubicích.Též odevzdány magistrátní pečetě a dal se zhotoviti nové v Praze,kterých bylo prvně použito při vydání dekretů Václ.Koutníkovi a Al.Peškovi.Toho roku nastala samostatnost obce.První volba konala se 27.června 1850 od 8 hod.ranní do 9 hod.večerní.V této volbě zvolen za purkmistra Frant,Peška. 146/

Cholera,která propukla,neušetřila zdejší obyvatelé.Od dubna 1850 do srpna zemřelo 24 osob na choleru.Ten rok zemřelo celkem 88 osob. 147/

Na zimní kvartýr přišlo do Bohdanče 10.prosince 1850 velitelství ž.pluku.Velitel s podplukovníkem byli ubytováni v radnici,praporník Rud.v.Hyeburku ubytován v obecním domě čp.43 a další v čp. 40 a 100. V čp.6 byla plukovní kancelář,plukovní lékař Reinwald bydlel v čp.114 a plukovní kaplan Morfinsky v čp.113,kapelník v čp 93.Ze šenkovní místnosti v radnici byla hlavní strážnice a na podsíni hlavní stráž. Mužstvo bylo ubytováno po domech. Dne 23.ledna 1851 odešlo vojsko k Pardubicům,vzavše sebou barvíře Leopolda Merkla,z podezření že sváděl mužstvo k prodávání erárních věcí. 148/

V srpnu 1851 zapovědělo ministerstvo Národní gardě další trvání.

Pamětihodný den v Bohdanči stal se 24.duben 1854,den svatby císaře Františka Josefa I. s vévodskou dcerou Bavorského Maxe, Alžbětou. Tato slavnost počala v Bohdanči večer 23.dubna 1854 a sice před radním domem postavila se v plném počtu městská rada s velkým davem lidstva a hudbou.Zprvu zazpívána národní hymna,provoláváno

sláva - vivat, a hudba zahrála několik veselých skladeb. Ráno dne 24. zahrála hudba,před domem purkmistra Fr.Pešky národní hymnu, po skončení bylo slavné Te Deum,při mši se ozývala střelba jak od ubytovaného zde vojska /husarský pluk hr.Šlika/ tak i z hmořdířů.Po skonšené slavné mši poděleno bylo 264 dítek ve školním domě houskami,a přikročeno k sázení stromků před kostelem k straně radnice sice:ořech a hruška.Sázení stromků obstarali dítky za doprovodu hudby a střelby.Po řeči P.Haveleho dovolil učitel Rosůlek dětem si při hudbě poskočit.Toho dne bylo poděleno 36 chudých občanů penězi,jinýmbylo darováno 76 bochníčků chleba. 149/

Podle císařského patentu z ~~15~~ 14.září 1853 rušila se soustava sedmi krajů a rozdělena byla do nových 13 krajů.Pardubický okresní úřad vystěhoval se do Chrudimě.

Smlouvou c.k.ministerstva financí s ředitelstvem Priv.rakouského národního banku zastavil stát tomuto ústavu na úmor dluhu 155 mil.zl.vedle jiných statků státních také císařské panství Pardubské,mimo oboru Kladrubskou.

Správa Národního banku přejala Pardubské panství 12.listopadu 1856,ale hned nato prodala z něho více než 601 jitro.

Dne 29.ledna 1859 slavila se první cesta zkušební na trati z Pardubic do Liberce.

V roce 1861 vystavěn v Bohdanči v čp.132 nový špitál za 2924 zl.

Dne 19.srpna 1861 jmenováni vůdci národní politiky František Palacký,Frant.Lad.Rieger ~~čestnými~~ a Brauner čestnými občany Bohdanče.Dne 22.června 1862 byl jmenován čestným občanem též Dr.Greger. 150/

Dne 24.dubna 1862 byly předloženy Stanovy vzájemného spolku záložního v Bohdanči ku schválení,což stalo se dne 3.listopadu 1862 čís.55904.Prvním předsedou zvolen p.Frant.Peška. 151/

Významné zboží pardubického panství,které bylo již r.1855 částečně okleštěno,vydražil a koupil dne 25.června 1863 u "Národního banku ve Vídni"

Privilegovaný rakouský úvěrní ústav pro obchod a průmysl" ve spolku s Leopoldem ryt.z Lämel,židovským velkoobchodníkem z Prahy,za cenu 4,151.000 zl.r.m. Tito kupci přejímali od 16.do 23 srpna 1863 obrovské lány v rozloze 30495 jiter 920 sáhů se všemi lidmi a břemeny.Kreditní ústav podnikl tuto koupi proti svým stanovám a proto záhy změnil se titul kupců v "Actiengesellschaft der Gutsinhabung Pardubic".Tato akciová společnost nově

bohatla rozsáhlou parcelací a prodejem menších ploch.
S proměnou panského zemědělství souviselo i vysušení zbývajících rybníků a zkáza proslulé správy rybniční koncem roku 1864.Vysušen byl rybník Bohdanecký, Rozkoš, Opatil atd.
Dne 29.července 1868 vyhořelo v Bohdanči 32 domovních čísel se vší sklízní,Požár vypukl ve 3 hod.odpol.v Bělské ul č.81 patřící manž. Peškovým.Chlapec Josef Valenta,6 r.starý hrál si na dvoře a zapálil slámu a otypky.Po velkém suchu rozšířil se oheň velmi rychle.[152]

Na politickém obzoru zastřen byl mrakem nastávající války pruskorakouské.

Od utvoření se německého spolku v kterémž Rakousko a Prusko stejnou moc a právo mělo,snažilo se Prusko všemožně získati v témž spolku nadvládu a Rakousko buď ze spolku vyloučiti neb jinak učinit je méně mocným.Prusko vyhledávalo rozličné příležitosti aby se o to pokusilo,až příčinu k tomu zavdala vévodství Šlesvik a Holštein, kteréžto země Rakousko společně s Pruskem r.1863 sobě podmanilo. Pánem těchto zemí chtělo býti Prusko,které chtělo tyto země od Rakouska koupiti,což Rakousko odmítlo,nechtěje trpěti,aby se stalo Prusko nejmocnějším vládcem. Podobně i Italie žádala na Rakousku, aby za náhradu bylo ji odstoupeno Benátsko.Vyjednávání ztroskotalo a vláda Italská se spojila s Pruskem,aby obapolnou pomocí žádané území si vydobyly.
Italie válku Rakousku dne 20 června a Prusko dne 21.června 1866.
Dne 23.června vtrhli Prusové pod bratrovcem krále pruského Bedřichem k Liberci,proti nim byl vyslán generál Clam Gallas,který po malých bitkách musel přesile pruského vojska ustoupiti až k Hradc Králové. Tím časem vtrhla II.armáda pruská,nazvaná labská,pod gen. Horvarhem od Drážďan přes Rumburk k České Lípě a dne 27.června svedla s Rakušany u Kuřích Vod šarvátku,a dne 28.června spojila se s I.armádou pruskou která bojovala proti sboru Clam Gallase u Mnichova Hradiště a když jej přemohli,pronásledovali jej směrem k Hradci Králové.Posléze III,armádní sbor,pod velením korunního prince v tu dobu vtrhl od Kladska k Náchodu a II.díl této armády k Broumovu.Dne 26 června vydobyl gen,Gablenz u Trutnova vítězství, načež prusové obdrželi posilu,a přemohli sbor gen.Gablenze a tento byl nucen ustupovat ke Král.Dvoru,kdež opět byli přemoženi takže se stáhli k Hradci Králové.Druhý díl armády Rakouské svedl šarvátky dne 26.června u Náchoda a pak u Skalice dne 27 a 28.června, načež Rakušané ustoupili k Jaroměři a po malé bitce stáhla se celá severní armáda k Sádové,kdež se měla hlavní bitva rozhodnouti. Naše vojsko se rozložilo dne 2.července u Sádové,na levém křídle táhlo až k Nechanicům, a na pravém křídlr až k Smiřicům,uprostřed tohoto postavení byly osady Chlum a Lípa,v kteréžto poslední byl vůdce Benedek.
O půl osmé hodině raní dne 3.července počala bitva,která měla osudy Rakouska s Pruskem rozhodnouti.Spočátku se dařilo našim dobře, a způsobili Prusům velké ztráty,ale odpoledne válečné štěstí se

obrátilo ve prospěch Prusů.Tito obešli pravé křídlo Rakouské a tak dostali se našim do zad a dobyli Chlum.Naše vojsko bylo nyní od dvou stran nepřítelem sevřeno,takže muselo přesile ustoupiti,nejprve as o půl páté hod. ustoupilo pravé křídlo a po něm ustupovalo křídlo levé,kterýžto ústup našeho vojska se obrátil v útěk.Nejdéle se udržel střed pod velením Benedeka,ale i ten veliké přesile musel ustoupiti a tak boj skončil ohromnou porážkou Rakušanů,V bitvě měli Prusové 250.000 mužů,naši 180.000 mužů.
Před bitvou u Sadové se stalo naše město Bohdaneč,sídlem generálního štábu levého křídla,ostal v městě po tři dny.V den rozhodné bitvy, když se vítězství k straně Prusů chýlilo,odjel z Bohdanče přes Pardubice a s ním i ostatní rakouské vojsko.Ihned po odchodu počalo skoro v každém domě se zazdíváním lepších cenějších věcí.
Dne 4.července po rozhodné bitvě u Sadové,rozložilo se pruské vojsko u Bělé,ostatní táhli všemi silnicemi k Pardubicům,k Praze a k Vídni. Asi o 1/4 4 hod.ráno přišli první stráže pruských husarů do města s nataženou zbraní,projížděli ulicemi a dotazovali se po Rakušanech,při čemž,aby snáze zvěděli pravdu,vyhrožovali občanstvu zbraní.Asi k osmé hod.počalo vojsko procházeti městemPrvní část pobrala všechny zásoby,které mělo město připraveno pro Rakouské vojsko,Městem prošlo asi 30.000 mužů,z nichž asi 16.000 mužů ubytovalo se v Bohdanči.Město muselo nejen vojsku alei koňům připraviti potravu,které velmi těžko bylo moci zaopatřiti.V tom čase chodila tlupa za tlupou od domu k domu,a kde co k jídlu nebo jiné potřebné věci,prostě sebrali a dobytek odvedli.Všeobecně je známo, že Prusové byli v jídle nemírmí,snědli na co přišli.
Právě v ten rok se stavěla školní budova,proto bylo vyučováno v radnici a sice druhá a třetí třída.byla tam umístěna.Obě tyto prostory byly Pruským vojskem přeplněné,plné síně,plný dvůr i všude na dvoře a náměstí,kde se také vařilo.Maso rozsekávali šavlemi na školních lavicích.V radnici bylo ubytováno na 300 mužů a 7 důstojníků se ubytovalo v městské kanceláři,kterým musel posloužiti sám učitel.Jelikož minulý rok byl suchý a neúrodný,nebylo žádné slámy a poněvadž vojsko nechtělo ležeti na holé zemi,bylo jim od důstojníků dovoleno aby si slámu opatřili sami,takže mnohde i došky se střech zmizely.Když město bylo v pravém slova smyslu vyjedeno,hnulo se vojsko k Pardubicům,v Bohdanši zůstalo na 600 mužů a na 900 raněných koňů,kterým město muselo potřebnou výživu opatřiti.Vydržováním nepřátelského vojska vzešla městu značná výloha.
Úředně zjištěný počet pruského vojska a koní ubytovaných v Bohdanči od 5.července do 31.srpna 1866,jak pod čís.592 městský úřad oznamoval okresnímu úřadu činil:47.588 mužů a 28.619 koní.
Po nešťastné válce roku 1866 byly bílé kabáty c.k.pěchoty odstraněny a služebné léta snížena zr sedmi - na tři roky.
Prohru sváděli na pušky jehlovky - o zradě se mluvilo veřejně a benedeka zatracoval kdekdo, Skoro 13.000 mrtvých a 16.000 raněných zůstalo u Hradce Králové. 153/
Přestaly úřady sbírat "obvazky,cupaninu,roušky,povijadla a obvazovadla" jak to žádal místodržitel hrabě Lažanský,a počalo se sbírati obilí, brambory,seno,sláma. peřiny,šaty a pod.pro pohořelé a válkou zničené vesnice,hlavně však peníze pro raněné a zmrzačené vojáky apro rodiny "padlých obránců vlasti". 154/

Dne 2.listopadu 1865 byl učiněn zákrok u Zemské poštovní direkce v Praze o zřízení poštovní expedice v Bohdanči,a dne 20.prpsince 1866 byla dána do provozu poštovní expedice v čp.114.Prvním poštovním mistrem byl p.Frnt.Peška,jehož služné činilo ročně 100 zl. r.č. a úřední paušál obnášel ročně 20 zl.

4.listopadu 1866 navštívil František Josef I.bojiště u Sádové a přijel téhož dne do slavnostně zdobeného města Pardubic.

V jarních měsících roku 1868 značný rozruch způsobily přípravy k položení základního kamene Národnímu divadlu.Památný okamžik uctili Bohdanečtí nejen doma /studující darovali zvýtěžku divadelního představení 130.-zl na Národní divadlo a tak stali se skutečnými členy,ale vybírali též dobrovolné příspěvky na jeho stavbu/ a slavnosti položení základního kamene zúčastnil se purkmistr Fr. Peška a obecní radní Josef Bachman,jimž bylo vyplaceno 30.80 zl jako cestovné.Den sv.Jana stal se oběma účastníkům nezapomenutelným a velepamátným dnem vidouce,jak velebná a mocná jest sjednocenost snahy lidu,nadšeného pro dobro a krásu.

Zklamané tužby a odpor proti vnucené ústavě prosincové hedaly příležitosti k mohutnějším projevům nevole také v r.1869. Dne 29. srpna 1869 vzdor hejmanským zákazům byl uspořádán pod troskami Kunětické Hory proslavený "tábor lidu",kterého se okázale zúčastnili Bohdanečtí,sedící na vozích,vyzdobených věnci a nápisy.

Dne 10.listopadu 1874 navštívil císař s císařovnou Pardubice,a u vesnice Času zahájili jelení hon,jehož "halali" skončeno u Vysoké nad Labem..

Dne 3.prosince 1881 přijeli manželé Rudolf se Štěpánkou do Pardubic aby i oni účastnili se honu na jelena, večer odejeli hosté do Kladrub,ježto historické komnaty památného pardubického zámku byly již toho času pro ladnější pobyt nezpůsobilé,jsouce od roku 1881 i s ostatním panstvím majetkem svobodného pána

Dra.Richarda D r a s c h e h o z Wartinbergu

za cenu 2 milionů zlatých,který koupil pardubický zbytek v rozloze 6440 ha. s 21 rybníky o ploše 726 ha i s okraji.Velkoprůmyslník Drasche hleděl uvésti do řádného stavu vše,co se dosud dalo napraviti.Učinil energiaky konec dosavadnímu vandalskému hospo-

daření.Rybníky se zachovanými hrázemi byly znovu napuštěny,rybniční hospodářství moderními metodami obnoveno a louky i pozemky meliorovány. Tak 7.července 1887 dochází k nivelisaci Bohdanečského rybníka,který v dohledné době bude napuštěn.Podle podacího protokolu z r.1889 čís.4,generální ředitelaství ve Vídni schvaluje zrovnoprávnění rybníku Bohdanečského,kterážto žádost byla již v r.1888 předložena. Jednalo se hlavně o napuštění rybníků: bohdanečského, Soprečského a Kezera u Pohránova,které byly závislé na vodě z Opatovického kanálu. Mlynáři obávající se,že velkou spotřebou zavodnění rybníku,budou poškozeny na svých živnostech, domáhali se vodního práva a baronovi Draschemu řekli,že z kanálu nepřenechají "kapky vody ani za dukát".Projektant nových rybníků a také zavodňování obrovských luk pod soprčským rybníkem v Žernově i louky za dolanskou lávkou,v krátké době obtížný spor vyřešil tak,že nechal kanál zhlobiti,tím nahnal do kanálu více vody potřebné napuštění rybníků.Projektantem a stavitelem byl tehdá mladý inženýr zemědělské rady ~~Richard~~ Šantrůček,který po celou dobu prováděné práce bydlel v Bohdanči v hostinci "U Pešku".Byl roztomilým společníkem a radnici si se studenty v divadle zaochotničil. Za hovoru o svých projektech vyjádřil se "Kdo téměř před 400 lety,byl stavitelem Opatovického kanálu,provedl dílo na nejvyšší stupeň umělecký,na svou dobu-malý div technický.V té době nebylo studovaných inženýrů,neznali nivelisačních ani měřicích strojů,jedinpu pomůckou byla jim pouhá krokvice,snad ani vodováhy neznali".Uvažte tedy preciznost nivelisačních a měřicích strojů v rukách studovaného a praktického inženýra dnes,a proti němu nestudovaného,ale jen praksí a zase praksí zkušeného měřiče s krokvicí v ruce před 400 lety".A inž.Šantrůček o neznámém tehdejším měřiči pronesl výrok:"Kdybych já,při nynějších vymoženostech vědy.měl stavěti Opatovický kanál,jistojistě nedovedl bych toho lépe".Jižní Čechy honosí se Zlatou stokou,a mluví o ní,jakoby byla opravdu zlatou,o naši popelce Haldě-Opatovickém to kanálu, se mlčí,jakoby jí téměř nebylo. Napuštění jmenovaných rybníků stalo se v roce 1891,a inženýr Šantrůček s uspokojením opustil Bohdaneč.

Poslední léta století devatenáctého hlásilo se o účast ve správě veřejné také dělnictvo. Mohutnělo sebevědomím po vydání ústavy prosincové /1867/ z udělené svobody duševní a hospodářské,sdružujíc se ve spolcích politicko-zábavních a užitkových,ku př.v spolku Rovnost,Barák,Havlíček,Dělnická Jednota potravní atd.Stupňované tužby organisovaných dělníků nalézaly průchodu na venek hlavně o dělnickém svátku 1.května,kterýžto den vyvolával nelibost u vládních kruhů,před očekávanými demonstracemi proto byly učiněny tuhé opatření.Okresní hejtmanství nařizovalo ke klidu 1.května 1890 omezením prodeje lihovin a zrušením zábav.O bezpečí staralo se hasičstvo",které v případě potřebísvolá trubač " 160/ a vojenská pohotovost.První máj 1890 nám přinesl opravdu velikou událost světovou, první dělnický svátek, na nějž všichni čekali se zvědavosti, mnozí se strachem,někteří s krvelačnosti,nadešlą však událost,o níž pronesl Bismark svuj úsudek:"První květen není nebezpečný, není třeba se báti nepřítele,který předem udá den svého útoku". Čas vyléčil úřady i městské vrstvy z nepřízně k májovým slavnostem.K počátkům dělnického hnutí v Bohdanči připomínáme,že již 1. dubna 1870 otevřel Václav Čech,filiálku pardubického "Oulu" v domě čp.47,která však z nařízení okresního úřadu musela býti 13. května r.1870 ihned uzavřena.

Bohdaneč dnes je známým široké veřejnosti rašelinovými lázněmi, které založeny byly r.1897 Janem Veselým./1855-1920/.

Myšlenka slatinných lázní vznikla v Janu Veselém,jakožto předsedovi "Vodního družstva" pro regulaci Rajské struhy.Poněvadž rašeliniště u Libišan spadalo do povodí Rajské struhy,upozornil inž. Fr.Šantrůček,že ladem ležící ložiska rašeliny dala by se výhodně zužitkovati ke koupelím slatinným pro rheumatiky.

Podnikavý duch Jana Veselého nespustil již tuto myšlenku se zřetele a když pokusy shledáno,že libišanská rašelina obsahuje cenné chemické sloučeniny,potřebné k léčbě slatinné,koupeny louky u Libišan Janem Veselým za 27.000.-zl od Svatováclavské záložny.

Jan Veselý byl bystrým pozorovatelem a svými poznatky získanými na cestách v cizině,snažil se klestiti cestu novým projektovaným lázním.Klidné,tiché,přírodními krasami obdařené své rodiště uči-

nil známým místem zřízením rašelinových lázní,kterým věnoval všechen svůj čas i majetek.Rozsáhlý lázeňský park jest jeho dílem a snahou jeho bylo,aby město i okolí dostalo ladné úpravy a tak Bohdaneč v krátké době po zřízení lázní stal se vyhledávaným útulkem nemocných.Život v městě se změnil,přemnohý ucítil blahodárný vliv lázní,zakladatel však,téměř bez jakékoliv hmotné podpory, ,štván malou ale vlivnou skupinou maloměšťáků ztrácí těžce vybudovaný podnik a s celou svoji rodinou opouští rodné svoje město. První insert nově otevřených lázní uveřejnily Neodvislé listy" v čís.32 z 6.srpna 1897 v následujícím znění:

"Slatinné lázně v Bohdanči u Pardubic,zřízené přesně dle amerického způsobu,opatřené rašelinou,při níž obsah kyseliny mravenčí nad jiné slatiny vyniká,odporučují se k hojné návštěvě.Žádné lékařské ošetření.Poloha uprostřed lesů nejpříhodnější,železitá voda výtečná,klimatické poměry velice stálé,pobyt levný a příjemný. Kuchyň výtečná.Prospekty a veškerá vysvětlení ochotně sdělí-ředitelství." 155/

Po pádu monarchie byl pardubický velkostatek první,na němž byla provedena pozemková reforma v roce 1919.

Státní pozemkový úřad celý velkostatek rozparceloval a největší část v rozloze 1921 ha,z toho 726 ha rybníků i s okraji,koupil samosprávný okres pardubický za 5,824.7000 Kč.V jeho správě byly založeny dva nové rybníky ve výměře s okraji 7 ha..

Hejtmané a úředníci na Pardubicích.

1491 Jan Bušek z Hodkova purkrabí /Kopiař Pernštýnů str.40,41,209

1493 - 1494 Jan Bušek Z Hodkova hejtman

1494 - 1496 Jan Zdechovský ze Sekeřic
Pavel Kabát z Bohdanče,úředník

1502 - 1510 Jan Bartuňovský z Labouně a vedle něho úředníci:
Matěj z Kosoře a
Pavel Vaníš z Bohdanče

1513 - 1520 Bohuslav Běškovec z Běškovic

1521 - 1523 Bruckner z Bruckensteina

1525 - 1529 Jan Hlaváč

1533 - 1535 Beneš Bukovský z Hustiřan hejt a
1540 Jiřík Vaniš ze Ždánic úředníkem u hejtm.

1534 - 1540 Diviš Bošický z Božejova

1537 - 1540Burian Svítkovský ze Škudel místodržícím JM p Jana z P.

1540 - 1555 Lacek Štramberský z Hustopeče

1558 - 1564=1564 Čeněk Bořek z Pilíčan purkrabí

od r. 1564 měli vrch.správu:Burian Svitkovský a
Boleslav z Lovčic

1565 Zdeněk Komarovský z Libanic hejtman

1569 Jiří Adelsbach z Damsdorfu na Bořicích hejtman

1576 Martin Přeloučský z Neracova hejtman

1578 Ferd.Ketz z Waydersdorfu "

1584 Hervík Zeydlic z Šenfeldu "

1584 " " byl vrchní hejtman na Chvimi

1591 Václav Chotek z Chotkova na Všetatech vrch.hejtm.

1594 Jindřich z Wildsteina na Přestupíně hejtman

1602 Albrecht Pfefferkorn z Ottopachu na Jinonicích.

1608 Jan Gerstorf na Drštěkryjích

1615 Mikuláš Grodecký z Grodce

1617 Šebestián Rejšvický z Freifeldu

1620 Břeněk Ježovský z Lub na Hojovicích

1622 Kašpar Cellar z Rozenthalu na Hroch.Týnci

1629 Jiljí Fuxa z Reynburku JMC rada a hejtman a dvořenín na Chvalách

1634 Jos Kořenský z Terešova

1636 Jan Purkhard Korfule ze Sloupna

1647 Havel Gotthelf z Freudenberka na Veselím
1656 Jan Hojen ze Schwarzbachu na Černém Dubu
1668 Jaroslav Hubrik z Honnerstorfu
1674 Zachary Š Kresl z Kvaltenberku
1656 Jakub Boh.Lysandr z Ehrenfeldu
1688 Tobiáš Ludvík Zwicker z Dosburku
1692 Max Ferd.Šolc z Mayederstorfu
1699 Pavel rytíř Slavík
1704 Frant.Václav Kwietoň z Rosenwaldu
1713 Jan Frant.Brandenstein
1722 Václav Josef Dobey
1759 Ondřej Ambrosi
1770 Emanuel Gretzl z Grimfstejna
1774 Hynek Svoboda z Kaisertreu
1778 Václav Wild
1795 Josef Štenička maj.velké zlaté medaile
1815 Frant.Heim
1829 Jan Fr.z Clanerů
1844 - 1863 Josef Kotoviců až do předání tohoto zemského statku

Dle sbírek sněmovních bylo r.1615 na panství 2594 lidí osedlých 17 far; 111 kol mlýnských; a mělo se z panství platiti: na sbírkách 8914 kop 17 gr 3 den a na berní 1730 kop 20 gr míš.

Památky arch.IX. 28. 115. 116. 188.Tozvrh sbírek 15.

Zde vznikla znárodněná píseň:Chodíval k nám chodíval-z kanceláře /Beckovského Poselkyně II. 216./
Když byl císař Rudolf II vzdal se trůnu,vykázány jsou jemu za důchod vedle 300.000 zlatých panství a zámek Pardubický atd.Rudolf však málo panství užil a po jeho smrti 20.ledna 1612 stalyxme Par zasespadly na královskou korunu.

Jeden pár loveckých bot,jichz se zde spotřebovalo 28 parů,platíval se po 5 zl, od podšití 1 paru bot po 35 kr a za žejdlík sádla k mazání loveckých bot po 6 kr. Libra lososů prdávala se po 12 kr Sáh dříví na suchu se prodával po 6 krejc.,na bahnách po 4 a 5 kr Rybníky v r.1786 se zrušovaly

Halda protéka obcemi Opatovici,Čeperkou,Podůlšany a Ždánicemi, vešla ny severním pokraji rybníka Oplatála do velikých lesů Bohdanečských,plynula mezi Rozkoši a Bohdanečským rybníkem opět do lesů,načež pak souběžně s Labem ploužíc,u Semína do Labe se Vlévá.

P O Z N Á M K Y - LITERATURA:

1 Jan Karas:Historický vývoj mlynářatví z r.1919

2 Kwěty r.1847.

3 Lib.I.Conf.F.132 - Lib.conf I 30.

4 ~~LXXXXXXXXXXXXXX~~ Pamětní kniha Obecné školy Bohdaneč 1851-69.

5 Emler:Pozůstatky d.z.I 442 Nohejlová:Příběhy klášt.Opat. str

6 Borový:Libri erect.II. 258. " " 30.

7 Huber:Reg.Imp.5.775 " " str.30

8 Nohejlová:Příběhy kláštera Opatovického str.30

9 Pamět.kniha Obec.šk.Bohdaneč- Pedag.museum Pardubice

10 Čes.lid č.6 a 45 r.1958 -K.Jiřina:Příspěvek k děj.podkovář.

11 A.Č.IV.203., XVI.479

12 Dr.Č.Klier:Bernictví v král.Českém před válk.hus. Č C M 1902

13 Pelzel:Kaiser Karl IV,r.1781 str.607 a K.Wenzeslaus str.647

14 Dr.A.Sedláček:Úvahy o osobách v stižném listě 1415 /Č Č M 1902

15 Registra Loretánská No 190, f 237

16 Archiv Č.I. 197, č 12.

17 Staří letopisové I.c 43-Dř.Šimák:Husictví a Oreb 1920-AČ XVI

18 Emler Relig.

19 Palacký:Dějiny III. I.str.385

20 Staří letop. č.56. 57.-Palacký II.I.513 - Paur IV.149

21 Palacký III.3.257

22 Palacký Dějiny III, str.278. -III.2.414

23 Rel.tab ter II.242

24 AČ III.546, II 274. Pal.IV.1.188

25 Pal.IV.2. 96

26 AČ.II. 31o

27 AČ.IV. 175. VI.502

28 Arch.Č.XVI., Sedláček,l.c.55.

29 Pam.IX. 215

30 Sedláček:Hrady I. 55

31 AČ. VI. 505

32 AČ.VI. 506 -AČ.XVI.159-109

33 AČ. IV. 194.-Kop.Pernšt.16

34 Dr.A.Sedláček_Sbírka pověstí historických.

35 Okolski,Orbis Polonine, Tom.III.293, Balbin-Putička Děj.kr. Č. III.str 404

36 AČ. VI. 524
37 AČ. XVI, 361 násl
38 AČ. I-IV. 1846, AČ.XVI., 374 násl.
39 AČ. XVI. 391
40 AČ. XVI.,511; Emler,Reliq II., 484
41 Kraj.museum Hradec Král
42 Arch.Č.XVII- /Urbář Pernšt./,VI.,195
43 Arch.Č.XVII. 459 a násl.Orig.v arch.mus.Pardub,jiná část v Praze.
44 Archiv MNV Bohdaneč
45 Archiv MNV Bohdaneč
46 Archiv MNV Bohdaneč
47 Archiv MNV Bohdaneč
48 Archiv MNV Bohdaneč
49 List perg.sig.BBl,v mus.Pardub.-Sedláček I.c 30
50 AČ I.c.XVI.434 a násl.
51 AČ. XVI. 459
52 Veleslavín:Kalendář histor.r.1590.-Palacký I.c.V.,č 5, č 1
53 Palacký Děj.Č.V. 1., str.359 405
53
54 Podle orig.v zámk.arch.v Roudnici
55 AČ.IV., 218-224
56 AČ XVII - 203-282
57 Viz úvod F.Dvorského k XX dílu AČ.
58 AČ.XX-8
59 AČ.XX, 224, 226-7
60 Archiv MNV Bohdaneč
61 W.W.Tomek:Dějepis Prahy XII. 29
62 Celá korespond.je v opisech v Zemském museu
63 Zimmermann.příběhové král.Čes.za Ferd.I. Tomek II.str 450
64 Archiv MNV Bohdaneč
65 Archiv MNV Bohdaneč
66 Archiv MNV Bohdaneč
67 Archiv MNV Bohdaneč
68 Archiv MNV Bohdaneč
69 Archiv MNV Bohdaneč
70 Archiv MěNV Pardubice Sig. B 91.
71, 74, 73 Archiv MNV Bohdaneč

72 Tomek I e XII., 172
75 Archiv Dvorské komory BHA 22
76 Archiv MěNV Pardubice 26645-13390
77 Archiv Min.vnitra Stará man.P 70/82
78 Archiv MNV Bohdaneč
79 Chr,d'Elvert,Die Verfassung u.Verwalt.v Oest.-Schles.S.106-109.Univ.bibl.Praha
80 T.Bílek:Dějiny konfisk.I. 11, II.930
81 MěNV Pardub.Archiv sig.G 6 st. -G 53 nov
82 MNV archiv Bohdaneč. Klíma výpisky.
83 MNV Archiv Bohdaneč Počty 1634-1636
84 Archiv MNV Bohdaneč Pamět.kniha K 2
85 Archiv MNV Bohdaneč Pamět.kniha K 2
86 - 87 Archiv MNV Bohdaneč-
88 Archiv MNV Bohdaneč-Počty.
89 Státní ústř.archiv Praha sig.SMR 109/45 Chrudimsko
90 Zemský archiv
91 Farní kniha úmrtní Bohdaneč
92 Archiv MNV Bohdaneč
93 Prof.Bačkovský:Bývalá česká šlechta před a pobělohorská
94- 98 Archiv MNV Bohdaneč
99 Archiv MNV Bohdaneč- Městská kniha pamětní K 2
100 MNV archiv Bohdaneč-Počty
101 Archiv Min.vnitra Praha P 70/54 - ČČM 1921
102 Archiv MNV Bohdaneč
103 Východoč.republikán č.3 z r.1933 a dále
104 Protokoly úřední z r.1744-1782. Archiv MNV Bohdaneč
105 Protokoly úřední z r.1744-1782. Archiv MNV Bohdaneč
106 Currenda z 15 a 16. XI.1741 v Arcid.Pardubice
107 Archiv MNV Bohdaneč -Počty
108 Archiv MNV Bohdaneč Počty
109 Archiv MNV Bohdaneč
110 Archiv MNV Bohdaneč
111-118 Archiv MNV Bohdaneč - Počty
119 Archiv Dvorské komory -Východ.Republ. r.XIII čís 21
120 -121 Archiv MNV Bohdaneč - Protokoly úřed.1744 - 1782
122 Farní kniha Bohdaneč
123 Archiv MNV Bohdaneč - Protokoly úřed.1744-1782

124 Archiv MněNV Pardubice mater,bez sign.
125 Archiv MněNV Pardubice mater.bez sign.
126 Archiv MNV Bohdaneč -Počty 1780
127 Archiv MNV Bohdaneč -Výpis z knihy nových p.sousedů 1779
128 Archiv MNV Bohdaneč Počty r.1792
129 totéž " 1783
130 totéž " 1786
131 totéž
132 Archiv zemský Praha
133 Archiv MNV Bohdaneč
134 totéž
135 totéž
136 totéž Počty 1832
137 totéž -Městská kniha pamet. K 2
138 Kwěty a Sebrané spisy Jar.Langra
139 Archiv MNV Bohadaneč
140 Archiv MěNV Pardubice bez sign
141 totéž
142 totéž -Pamět.kniha K 2
143 Archiv MěNV Pardubice
144 Agrarní archiv r.1917:J.Šafxxxxránek:Život v poddanosti
145 Archiv MěNV Pardubice-mater.bez sign.
146 Archiv MNV Bohdaneč-Pamět.kniha K 2
147 totéž
148 totéž
159 Pamět.kniha obec.školy Bohdaneč- Pedag.mus.Pardubice
150 Jednací protokol Archiv MNV Bohdaneč
151 totéž
152 Pamět.kniha MNV Bohdaneč K 2
153 Pamět.kniha obec.školy Bohdaneč- Pedag.mus.Pardubice
154 totéž
155 Neodvislé listy z r.1890 čís.32 Pardubice